

ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารนิพนธ์
ของ
กาญจนา ศรีวรกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
มีนาคม 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ
ของ
กาญจนา ศรีวรกุล

27 เษย. 2548

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
มีนาคม 2548

h 264487

กาญจนา ศรีวรกุล (2548) ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สารนิพนธ์ กศม (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์ อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีจุดมุ่งหมาย คือ เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวด้านการเรียน และเอกลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และบรรยากาศภายในครอบครัว และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่-1-คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2547 จำนวน 230 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว แบบสอบถามการปรับตัวด้านการเรียนและเอกลักษณ์แห่งตน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าหาค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยศึกษาระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

ผลการวิจัยดังนี้

ในด้านการปรับตัวด้านการเรียน พบว่านักศึกษาชายมีการปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียนดีกว่านักศึกษาหญิง แต่ไม่พบความแตกต่างในด้านรวม นักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวที่ดี มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้าน ดีกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลาง ส่วนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและฐานะทางเศรษฐกิจไม่พบว่าแตกต่างกัน

ในด้านเอกลักษณ์แห่งตน พบว่านักศึกษาชายมีเอกลักษณ์รวมทุกด้าน และด้านความสามารถในการทำงาน ด้านการเรียนรู้นับว่าสูงกว่านักศึกษาหญิง นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและมีบรรยากาศภายในครอบครัวที่ดี มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและมีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลาง และนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีเอกลักษณ์แห่งตนด้านการรับรู้เวลาสูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ส่วนด้านรวมไม่พบความแตกต่าง

เอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก

**THE RELATIONSHIP BETWEEN EGO IDENTITY AND ADJUSTMENT TO THE
STUDY OF FIRST YEAR STUDENTS OF THE FACULTY OF HUMANITIES
AT SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY**

**AN ABSTRACT
BY
KARNCHANA SRIWORAKUL**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Development Psychology
at Srinakharinwirot University
March 2005**

Karnchana srworakul (2004) *The Relationship Between ego identity and Adjustment to the study of first year students of the faculty of humanities at srinakharinwirot University*
Master's Project , M Ed (Developmental Psychology) Bangkok Graduate school,
Srinakharinwirot University Project advisor Mister Somkeat tippayatad

The Purpose of this study were 1) to compare the adjustment to the study and ego identity of the first year students of the faculty of Humanities, Srinakharinwirot University in terms of Sex, School achievement, Socio-economic status, Family atmosphere and 2) to determine the relationship between their ego identity and Adjustment to the study

The samples for this study consisted of 230 first years students, drawn by a stratified random sampling technique, from the faculty of humanities, srinakharinwirot University The instruments for collecting the data were 1) a questionnaire on personal information, 2) a questionnaire on Family atmosphere, and 3) a questionnaire on the adjustment to the study and identity The statistical methods and procedures for analyzing the obtained data were t-test, one way analysis of variance, and Pearson's Product Moment correlation coefficient

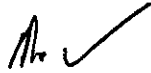
The results of the study were as follows

The results of this study revealed that the male students had better adjustment to the study in the class room than the female students, no sex difference was found in their overall adjustment to the study The students with good family atmosphere were found to be better than those with moderate family atmosphere in an overall adjustment as well as in each aspect of adjustment to their study No significant difference was found in the adjustment to the study on the basis of their levels of school achievement and socio-economic status

The male students were higher than the female students in their overall ego identity as well as in their ability to work and fulfill their role expectation, the students with a high level of school achievement and a good family atmosphere, as compared to those with a moderate levels of school achievement and a moderate family atmosphere, scored higher on ego identity in an overall picture as well as in each individual aspect of ego identity The result also revealed that the students at a moderate level of socio-economic status had more temporal perspective ego identity than those at a lower level, whereas no significant difference was found in their overall picture of ego identity finally, it was found that their ego identity and adjustment to the study were positively correlated

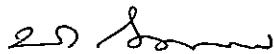
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(อาจารย์ สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

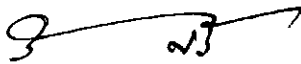
(อาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส)

คณะกรรมการสอบ

(อาจารย์ สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์)

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัฒนา ศรีสัตย์วาจา)

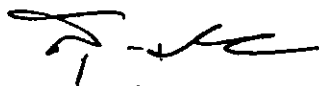
กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ สุภา ปานเจริญ)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

วันที่ 11 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2548

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา และอาจารย์นิยะดา จิตต์จิรัส กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมเพื่อสอบปากเปล่า ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้แนะแนวคิดและข้อเสนอแนะต่างๆ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องอย่างละเอียดและเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา และอาจารย์ชญานุช ลักษณะวิจารณ์ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ในภาควิชาจิตวิทยาพัฒนาการทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2547 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อร่วมงานทุกท่านที่ให้อำนาจใจ และให้ออกสาข่าพเจ้าได้มีเวลาอย่างเต็มที่ในการวิจัย และขอขอบคุณ คุณอรุณ เสน่ห์คุณ ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดพิมพ์ข้อมูลตลอดจนเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท ญาติพี่น้อง เพื่อนๆ และผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ ทุกท่านที่มีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่เป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อพิเชฐ์ และคุณแม่เพ็ญนิดา ศรีวรกุล ที่เลี้ยงดูอบรมสั่งสอนด้วยความรัก สนับสนุนให้ได้รับการศึกษาที่ดี และเป็นกำลังใจที่ดีตลอดเวลา อีกทั้งพระคุณของครูอาจารย์ทุกท่านในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

กาญจนา ศรีวรกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
ประชากร	4
กลุ่มตัวอย่าง	4
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ ..	6
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	9
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียน	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียน	24
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียน	51
3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
การกำหนดประชากรและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	54
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	63
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	73
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	73
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	75
อภิปรายผล	76
ข้อเสนอแนะ	82
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	91
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	107

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การพัฒนาบุคลิกภาพ (Epigenetic Principle) ตามแนวความคิดของอีริคสัน	33
2 คำร้อยละของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา	64
3 ระดับเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง	65
4 ระดับบรรยากาศภายในครอบครัวของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง	65
5 ระดับการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง	65
6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านของ นักศึกษาชายและหญิง	66
7 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้าน ระหว่างนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน	66
8 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละ ด้านระหว่างนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน	67
9 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้าน ระหว่างนักศึกษาที่มีบรรยากาศในครอบครัวต่างกัน	68
10 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านของนักศึกษา ชายและหญิง	68
11 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านระหว่าง นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน	69
12 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและแต่ละด้านระหว่าง นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน	70
13 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนด้านการรับ รู้เวลาของนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน	71
14 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านระหว่าง บรรยากาศในครอบครัว	71
15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับการปรับตัวด้านการเรียนโดย รวมและแยกเป็นรายด้าน	72

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

9

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเห็นได้ชัดทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทำให้บุคคลในสังคมปรับตัวตามไม่ทัน อาจทำให้เกิดความคับข้องใจ ความขัดแย้ง ผิดหวัง สับสนวุ่นวายใจ เกิดความรู้สึกต่างๆ ที่กดดันอยู่ภายใต้จิตใจ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตที่เป็นสุข และมีประสิทธิภาพ ดังนั้นบุคคลจึงจำเป็นต้องรู้จักปรับตัวเพื่อบรรเทาความรู้สึกคับข้องใจของตนเอง เพื่อจะช่วยรักษาดุลยภาพแห่งชีวิตให้ได้ จึงกล่าวได้ว่าความสามารถในการปรับตัวมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับชีวิตมนุษย์ทุกคน

ปัญหาเรื่องการปรับตัว อันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมย่อมเกิดขึ้นได้ทุกขณะและทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ หรือวัยชรา แต่วัยรุ่นจะเป็นวัยที่ประสบปัญหามากกว่าวัยอื่นๆ เพราะวัยรุ่นเป็นช่วงอายุที่มีสิ่งใหม่อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสรีระ คือความต้องการทางเพศ ความต้องการอิสระ ทำให้วัยรุ่นดิ้นรน และต่อสู้กับกฎเกณฑ์ข้อบังคับทางสังคม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม 2524 : 10) โดยวัยรุ่นจะเริ่มมีการต่อต้านขัดขืน หรือมีความคิดไม่เห็นด้วยกับผู้ใหญ่ หรือบุคคลอื่น เริ่มมีความต้องการแยกตัวและเป็นตัวของตัวเอง มีการพัฒนาด้านความคิดความอ่าน และมีความเข้าใจในสิ่งที่ป็นนามธรรม (โสภณ สปิษมันต์ 2536 : 114) ทำให้วัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีพัฒนาการที่น่าสนใจศึกษากลุ่มหนึ่ง

ลักษณะของวัยรุ่นที่ปรับตัวได้ดี จะมีการพัฒนาทางอารมณ์และสังคมที่เหมาะสม วัยรุ่นที่มีการพัฒนาทางอารมณ์ที่เหมาะสมจะสามารถพึ่งตนเองได้ มีความสามารถในการยอมรับความจริง มีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์โกรธและอารมณ์รุนแรงต่างๆ ได้ และวัยรุ่นที่มีการพัฒนาทางสังคมที่เหมาะสมจะมีความรู้และทักษะการเข้าสังคม เป็นบุคคลที่มีความมั่นคงทางจิตใจ สามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ ส่วนลักษณะของวัยรุ่นที่ไม่สามารถปรับตัวได้นั้น จะส่งผลให้วัยรุ่นเกิดความสับสนในบทบาท ขาดความมั่นคงทางจิตใจ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ไม่สนใจเรียนหนังสือ มีพฤติกรรมก้าวร้าว หรือติดยาเสพติด ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียกับตัวเด็กและสังคมส่วนรวม จะเห็นได้ว่าพัฒนาการทางอารมณ์มีความสำคัญอย่างมากต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์

การพัฒนาทางบุคลิกภาพที่มีความสำคัญในช่วงวัยรุ่นคือ พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งอีริคสัน (วัยนี้ ลาซโรจน์ 2527 : 264, อ้างอิงจาก Enkson nd) นักจิตวิทยา กล่าวว่าวัยรุ่นเป็นช่วงวิกฤติที่เอกลักษณ์แห่งตนจะต้องพัฒนา หากวัยรุ่นพัฒนาผ่านขั้นตอนของชีวิตช่วงนี้ได้สำเร็จ เขาจะมีความมั่นคงในตนเอง ทั้งบทบาท การกระทำที่พร้อมที่จะก้าวขึ้นไปสู่พัฒนาการบุคลิกภาพในขั้นต่อไป แต่ถ้าพัฒนาการในขั้นตอนนี้ไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นอย่างไม่สมบูรณ์ จะทำให้วัยรุ่นมีบทบาทที่

สับสน เต็มไปด้วยความไม่แน่ใจในตนเอง รู้จักชีวิตอย่างตื้นๆ ซึ่งนำไปสู่บุคลิกภาพที่เป็นปัญหาในขั้นตอนต่อไป กล่าวได้ว่าการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนเป็นงานพัฒนาที่สำคัญอย่างยิ่งของวัยรุ่น การพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนเป็นการพัฒนาความตระหนักรู้ในตัวของตัวเอง รู้ว่าตนเองเป็นใคร มีอำนาจ มีความสามารถมากน้อยเพียงใด มีโอกาสอย่างไร มีความสุขและควรแสดงออกทางสังคมอย่างไร วัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตนได้ก่อนที่จะผ่านพ้นวัยรุ่น ย่อมจะมีผลทำให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดีสามารถปรับตัวได้ดี มีการตัดสินใจได้ถูกต้องมากขึ้น โดยรู้ว่าจะตนเองเหมาะสมกับอะไรในแต่ละสภาวะ รวมทั้งมีความสามารถที่จะทำตามมาตรฐานของตนเองและตามมาตรฐานของสังคมที่เขาอาศัยอยู่ (สุพงษ์ ชูเดช 2534 : 27 , อ้างอิงจาก Erikson 1968)

จากแนวคิดทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial Theory) ของอีริกสันนั้น เชื่อว่าปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ทำให้บุคคลค้นพบเอกลักษณ์แห่งตน (ดวงเดือน ศาสตราจารย์ 2535 : 251) และเนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ ฉะนั้นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการค้นพบเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นคือครอบครัว โรงเรียน และเพื่อน โดยอีริกสันให้ความสำคัญกับครอบครัวมาก โดยกล่าวว่า บิดามารดาให้ความใกล้ชิดกับเด็ก ให้ความรักและความสนับสนุนกับเด็กในการที่เด็กจะต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและสังคม เมื่อเด็กเติบโตเป็นวัยรุ่นจะมีความกล้าศึกษา แสวงหาประสบการณ์ต่างๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เลือกทางเดินชีวิตด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับตนเอง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ จุฑาเดือน พันธุมนาวิน 2538 : 78) ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถค้นพบเอกลักษณ์ของตนเองได้

อีริกสัน (Erikson 1968) กำหนดการพัฒนาของบุคลิกภาพของมนุษย์ตลอดช่วงชีวิตเป็น 8 ช่วง และใช้คำว่าพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ เป็นตัวแทนของการพัฒนาบุคลิกภาพในแต่ละช่วงของชีวิต ซึ่งได้กำหนดผลของการพัฒนาไว้ทั้งทางบวกและทางลบ แบ่งเป็นการพัฒนาในช่วงทารกและเด็ก 4 ช่วงของวัยเด็ก จะมีผลต่อช่วงวัยรุ่น คือ จะปรากฏเป็นอาการของความสำเร็จในการ พัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนหรือความสับสนในบทบาท 4 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 การรับรู้เวลา – ความสับสนในเวลา

ด้านที่ 2 ความมั่นใจในตัวเอง – การหมกมุ่นแต่ตนเอง

ด้านที่ 3 การเรียนรู้บทบาท – ความชะงักงันในบทบาท

ด้านที่ 4 ความสามารถในการทำงาน – ความชะงักงันในการทำงาน

การพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนทั้ง 4 ด้าน จะส่งผลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคล (วันิดดา ปิยะศิลป์ 2540 : 125) กล่าวว่า ถ้าวัยรุ่นค้นหาเอกลักษณ์แห่งตนได้สำเร็จ จะทำให้การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของวัยรุ่นเป็นไปได้ด้วยดี และเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีความตั้งใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ต่อบทบาททางสังคมที่ตนได้รับ มีความมั่นใจในตนเองเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นพลังให้บุคคลสามารถเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ด้วยดี

ปัญหาความสับสนในเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นนั้น จะทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกสับสนเกี่ยวกับตนเองแทบทุกด้าน ทั้งในด้านบทบาททางเพศของตน และด้านการเรียน (นิภา นิธยาน 2530 : 49) และเนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในสถานศึกษา เพื่อการศึกษาเล่าเรียน เพื่อประกอบอาชีพในอนาคต ฉะนั้นความสับสนในเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น จึงแสดงออกมาในรูปของการไม่มั่นใจความสามารถของตน ไม่สนใจการศึกษาเล่าเรียน ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการเรียนได้ เมื่อเกิดปัญหาไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 17-19 ปี เป็นวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างวัยรุ่นตอนปลายกับผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นวัยที่สำคัญของชีวิต ที่จะประสบความยุ่งยาก หรือวิกฤติการณ์ในการปรับตัวมากที่สุด การศึกษาเล่าเรียนเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญ เพราะนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการย้ายจากโรงเรียนมาสู่มหาวิทยาลัย เมื่อเข้ามาแล้วก็พบกับสภาพแวดล้อมทางวิชาการที่แตกต่างไปจากการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย) ได้แก่ สถานที่อาคารเรียน หลักสูตรการเรียน วิธีการเรียน การวัดผลการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ก่อให้เกิดความเครียด โดยเฉพาะในปีแรก เพราะยังมีวุฒิภาวะที่ไม่สมบูรณ์ต้องปรับตัวให้เข้ากับการเรียน และสังคมในหลายๆ ด้าน เช่น จากการเรียนที่มีอาจารย์เป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนการสอนมากกว่าตัวนักศึกษาเอง มาสู่การที่ต้องรับผิดชอบในการเรียนด้วยตนเองเรียนในชั้นเรียนที่มีจำนวนผู้เรียนเป็นจำนวนมาก และมีการดำเนินการสอนโดยใช้เทคโนโลยีประกอบการสอน นักศึกษาต้องเรียนรู้ในเรื่องการแบ่งเวลา การวางแผนการเรียน ต้องจัดการและดำเนินการทุกอย่างด้วยตนเอง ซึ่งบางครั้งอาจทำให้เกิดความรู้สึกสับสน ไม่มั่นใจในการตัดสินใจ ไม่มั่นใจตนเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาทั้งสิ้น

ดังจะเห็นได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากมาย ต้องปรับตัวต่อสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมใหม่หลากหลาย ซึ่งเป็นสิ่งที่นักศึกษาต้องใช้ความพยายามในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ต่างๆ ให้ได้ ฉะนั้นการมีเอกลักษณ์แห่งตน รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนว่าเป็นนักศึกษาต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียน สามารถจัดการกับเวลาที่ผ่านไปให้เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง มั่นใจในตนเอง มั่นใจในความสามารถของตนเอง โดยสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง มีความตั้งใจในการทำงาน รู้จักตั้งเป้าหมายในการทำงาน มีการวางแผนในการทำงาน และสามารถทำงานได้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษา ทำให้การเรียนในระดับอุดมศึกษา มีความสุขและสนุก พร้อมทั้งเกิดศักยภาพสูงสุดในการศึกษาเล่าเรียน

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เนื่องจากอยู่ในช่วงของวัยรุ่นและกำลังศึกษาเล่าเรียน ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นแต่ละด้าน และการปรับตัวด้านการ

เรียนของนักศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานเกี่ยวข้องในการพัฒนาและส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ สามารถอยู่ในสังคมและร่วมพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

- 1 เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดามตัวแปร เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และบรรยากาศภายในครอบครัว
- 2 เพื่อเปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดามตัวแปร เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และบรรยากาศภายในครอบครัว
- 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนและเอกลักษณ์แห่งตน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลจากการศึกษาดังนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีเอกลักษณ์แห่งตน และการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ประจำปีการศึกษา 2547 จำนวน 476 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ประจำปีการศึกษา 2547 ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกจากวิชาเอก ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 230 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

- 1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1 1 เพศ แบ่งเป็น
 - 1 1 1 ชาย
 - 1 1 2 หญิง
- 1 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น
 - 1 2 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
 - 1 2 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
 - 1 2 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
- 1 3 ฐานะทางเศรษฐกิจ แบ่งเป็น
 - 1 3 1 ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ
 - 1 3 2 ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง
 - 1 3 3 ฐานะทางเศรษฐกิจสูง
- 1 4 บรรยากาศในครอบครัว แบ่งเป็น
 - 1 4 1 บรรยากาศในครอบครัวดี
 - 1 4 2 บรรยากาศในครอบครัวปานกลาง
 - 1 4 3 บรรยากาศในครอบครัวไม่ดี
- 2 ตัวแปรตาม
 - 2 1 เอกลักษณ์แห่งตน แบ่งเป็น
 - 2 1 1 ด้านการรับรู้เวลา
 - 2 1 2 ด้านความมั่นใจในตนเอง
 - 2 1 3 ด้านการเรียนรู้บทบาท
 - 2 1 4 ด้านความสามารถในการทำงาน
 - 2 2 การปรับตัวด้านกรเรียน แบ่งเป็น *การปรับตัวด้านกรเรียน*
 - 2 2 1 การปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียน
 - 2 2 2 การปรับตัวด้านการเรียนนอกห้องเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับความสามารถในการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ
สิ่งต่างๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วัดโดยใช้คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) ในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ระดับเกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) ในระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย ต่ำกว่า 2.00

1 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ระดับเกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) ใน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ 2.00-2.99

13 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ระดับเกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

2 **ฐานะทางเศรษฐกิจ** หมายถึง ฐานะทางเศรษฐกิจตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างทางด้านความเป็นอยู่ แบ่งเป็น 3 ระดับคือ (ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี 2524 : 7)

2.1 ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ หมายถึง การรายงานของนักศึกษาว่าตนเองมีความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบาก จนถึงลำบาก

2.2 ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง หมายถึง การรายงานของนักศึกษาว่าตนเองมีความเป็นอยู่พอมีพอกิน

2.3 ฐานะทางเศรษฐกิจสูง หมายถึง การรายงานของนักศึกษาว่าตนเองมีความเป็นอยู่สบาย จนถึงสบายมาก

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1. **การปรับตัวด้านการเรียน** หมายถึง ความสามารถที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ปรับปรุงตนเองเกี่ยวกับการเรียนที่นักศึกษาประสบอยู่ ได้แก่

1.1 การปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียน ได้แก่ ความตั้งใจ มีสมาธิในการเรียน การฟังและสรุปใจความสำคัญ การซักถามบทเรียนในเรื่องที่เรียนไม่เข้าใจ การตอบคำถามครูในเรื่องที่เกี่ยวกับบทเรียน ความกล้าในการแสดงความคิดเห็น

1.2 การปรับตัวด้านการเรียนนอกห้องเรียน ได้แก่ การวางแผนในการเรียน การรู้จักแบ่งเวลาในการเรียน การอ่าน และสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน การจดบันทึกย่อขณะบทเรียน ความตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย และส่งงานตรงตามกำหนดเวลาความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

การปรับตัวด้านการเรียน วัดได้จากแบบสอบถามการปรับตัวด้านการเรียน สร้างโดยดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์ (2541) โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 อันดับ ตั้งแต่เป็นประจำ ถึงนาน ๆ ครั้ง กลุ่มตัวอย่างจะวัดตนเองว่าข้อความใดตรงกับความรู้สึกมากที่สุด ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าแสดงว่ามีการปรับตัวด้านการเรียนดีกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

2. **บรรยากาศในครอบครัว** หมายถึง สภาพแวดล้อมทางสังคมของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของครอบครัว การแก้ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว และความสำเร็จในชีวิตการงานของสมาชิกในครอบครัว บรรยากาศในครอบครัววัดได้จากแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว สร้างโดย จริยกุล ตรีสุวรรณ (2542) โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ

บรรยากาศภายในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ลักษณะแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 อันดับ ตั้งแต่จริงมากที่สุด ถึงไม่จริงเลย กลุ่มตัวอย่าง จะวัดตนเองว่าข้อความใดตรงกับความรู้สึกมากที่สุด ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าแสดงว่า มีบรรยากาศ ภายในครอบครัวที่ดีกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

3 เอกลักษณ์แห่งตน หมายถึง ผลการพัฒนาการตระหนักรู้ในบทบาทของตนเองของวัยรุ่น โดยได้รับการพัฒนากระบวนการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ในช่วงก่อนวัยรุ่น ทฤษฎีอีริกสัน (Erikson 1968) ซึ่งกำหนดลักษณะความสำเร็จและความสับสนในบทบาทไว้ 4 ด้าน ในการวิจัยนี้ กำหนดการวัดเอกลักษณ์แห่งตน จากความสำเร็จบทบาทแต่ละข้อ ถ้าผู้ใดมีคะแนนมาก หมายความว่า ความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนสูงแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

3.1 การรับรู้เวลา เป็นความสามารถในการรับรู้ผลที่เกิดจากการกระทำในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ทำให้วัยรุ่นคำนึงถึงอนาคต และสามารถที่จะรับรู้ และแยกแยะความเป็นจริงถูกต้องได้ อย่างมีเหตุผล โดยสามารถจัดการให้เวลาที่ผ่านมาไปเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเอง ได้แก่ สามารถปฏิบัติตนได้ถูกกาลเทศะ มีความพากเพียรเพื่ออนาคต

3.2 ความมั่นใจในตนเอง เป็นการแสดงความเป็นตัวของตัวเอง โดยสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับวัย

3.2.1 ความเป็นตัวของตัวเอง โดยกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกับ สถานการณ์

3.2.2 สามารถควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกของตนเองในด้านการแสดงอารมณ์ ที่เหมาะสม การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

3.3 การเรียนรู้บทบาท เป็นการรับรู้ของวัยรุ่นจากการที่ได้ทดลองกระทำตามบทบาท ต่าง ๆ จนมีความสามารถรับรู้ และแยกแยะการแสดงออกของตนเองได้ถูกต้อง

3.3.1 สามารถเลือกบทบาทที่เหมาะสมให้กับตนเอง ได้แก่ รู้ว่าบทบาทใดถูกต้อง และ เหมาะสมกับตนเองตามที่แท้จริง และตามจินตนาการของตนเอง รู้บทบาทที่เหมาะสมกับสังคม ที่ตนเองเป็นอยู่

3.3.2 ปรับตัวเร็ว ได้แก่ สามารถผ่านความเครียดไปได้อย่างรวดเร็ว และเหมาะสม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3.3.3 มีบทบาททางเพศที่เหมาะสม ได้แก่ มีการแสดงบทบาทที่เหมาะสมตามเพศ ของตน

3.4 ความสามารถในการทำงาน เป็นความต้องการจะประกอบกิจการงาน หรือการมีความ พยายามดิ้นรนเพื่อให้งานสำเร็จ

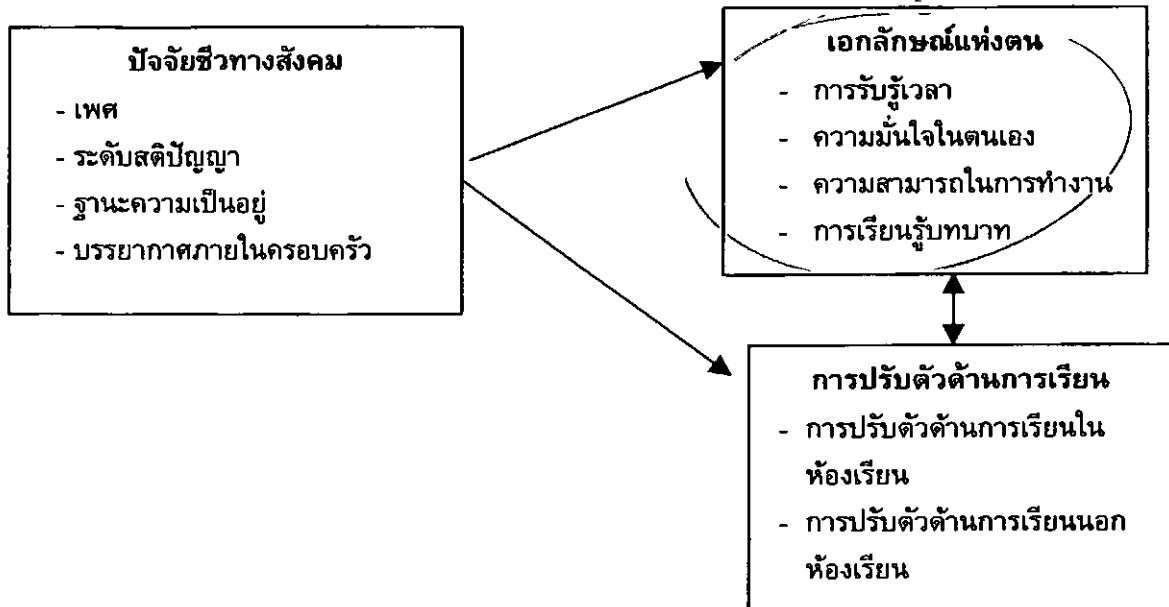
3.4.1 ยอมรับความสามารถในการทำงานของตัวเอง

3.4.2 มีความตั้งใจในการทำงาน คือ กล้าสู้กับอุปสรรคเพื่อความสำเร็จ ไม่มีความ ขัดแย้งในการทำงาน

3 4 3 มีการเรียนรู้ในการทำงาน คือรู้จักการแบ่งหน้าที่ รู้จักเป้าหมายในการทำงาน มีการวางแผนในการทำงาน สามารถทำงานสำเร็จตามแผนที่วางไว้มีความสุขในการทำงาน ปรับตัวในการทำงานกับเพื่อนได้ดี

เอกลักษณ์แห่งตน วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามวัดเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นของเนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ (2541) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาดัดแปลงและปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 4 อันดับ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึงไม่จริงที่สุด กลุ่มตัวอย่างจะวัดตนเองว่าข้อความใดตรงกับความรู้สึกมากที่สุด ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าแสดงว่ามีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

กรอบแนวคิด

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

- 1 นักศึกษาชายและหญิง มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านแตกต่างกัน
- 2 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านดีกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางหรือต่ำ
- 3 นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านดีกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางหรือต่ำ
- 4 นักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวที่ดี มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านดีกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลางหรือไม่ดี
- 5 นักศึกษาชายและหญิงมีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านแตกต่างกัน
- 6 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางหรือต่ำ
- 7 นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางหรือต่ำ
- 8 นักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวที่ดี มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลางหรือไม่ดี
- 9 เอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียน
 - 1 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียน
 - 1 1 1 ความหมายของการปรับตัว
 - 1 1 2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว
 - 1 1 3 สาเหตุที่ทำให้เกิดการปรับตัว
 - 1 1 4 ประเภทของการปรับตัว
 - 1 1 5 ลักษณะการปรับตัว
 - 1 1 6 ลักษณะการปรับตัวที่ดี
 - 1 1 7 ลักษณะการปรับตัวที่ไม่ดี
 - 1 1 8 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียน
 - 1 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียน
 - 1 2 1 เพศและการปรับตัวด้านการเรียน
 - 1 2 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัวด้านการเรียน
 - 1 2 3 ฐานะทางเศรษฐกิจและการปรับตัวด้านการเรียน
 - 1 2 4 บรรยากาศในครอบครัวและการปรับตัวด้านการเรียน
- 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน
 - 2 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน
 - 2 1 1 ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน
 - 2 1 2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน
 - 2 1 2 1 กระบวนการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้
 - 2 1 2 2 ภาวะวิกฤติของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ และเอกลักษณ์แห่งตน
 - 2 1 3 การพัฒนาบุคลิกภาพตามแนวคิดของอีริคสัน
 - 2 1 3 1 ลำดับขั้นการพัฒนาตาม Epigenetic Principle
 - 2 1 3 2 ลักษณะสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนตามแนวความคิดของอีริคสัน
 - 2 1 4 สถานะทางเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นตามแนวคิดของมาร์เซีย

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน

2.2.1 เพศและเอกลักษณ์แห่งตน

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเอกลักษณ์แห่งตน

2.2.3 ฐานะทางเศรษฐกิจและเอกลักษณ์แห่งตน

2.2.4 บรรยากาศในครอบครัวและเอกลักษณ์แห่งตน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียน

1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียน

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียน

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียน ดังรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

1.1.1 ความหมายของการปรับตัว

การปรับตัวเป็นกิจกรรมสำคัญของชีวิต ซึ่งการปรับตัวของแต่ละบุคคลจะมีลักษณะอย่างไรขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้น และสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ที่บุคคลกำลังเผชิญอยู่ การดำเนินชีวิตของคนเราย่อมจะมีอุปสรรคมาขัดขวาง จึงทำให้เกิดความเครียดขึ้น จำเป็นต้องพยายามปลดปล่อยความเครียดเหล่านั้นออกไป เพื่อเป็นการรักษาความสมดุลย์ของชีวิตไว้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บุคคลเกิดการปรับปรุงพฤติกรรมของตน เรียกว่า “ การปรับตัว ” นั่นเอง

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524 :108) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหาด้านบุคลิกภาพและปัญหาด้านความต้องการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเป็นสภาพการณ์ที่ตนสามารถอยู่ในสังคมได้ หรือสภาพแวดล้อมนั้นได้

อุทัย หิรัญโต (2526 :142) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การปรับปรุงตัวเพื่อความอยู่รอดของตนเอง เพื่อความปลอดภัยและพึงพอใจของตัวเอง และผู้อื่น และในทางสังคมวิทยานั้น การปรับตัวของมนุษย์ หมายถึง การปรับปรุงตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของสังคมต่าง ๆ ทั้งให้มีสัมพันธภาพอันดีกับคนอื่นในสังคม

สุรางค์ จันทรเฒ (2527 :84) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางในสิ่งแวดล้อมของตน มนุษย์ทุกคนจะต้องมีการปรับตัวด้วยกันทั้งสิ้น แต่ละคนจะมีแบบแผนในการปรับตัวแตกต่างกันเพื่อตอบสนองความต้องการของตน นอกจากจะตอบสนองความต้องการทางร่างกาย เช่น อาหาร การออกกำลังกายยังต้องตอบสนองความต้องการทางสังคมอีกด้วย ซึ่งช่วยให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความราบรื่น และเมื่อบุคคลได้รับสิ่งที่ตนต้องการแล้วความเครียดต่างๆ จะผ่อนคลายลง

อภิวันท์ วงศ์ข้าหลวง (2530 : 7) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การรับรู้ปัญหาของบุคคลในระดับปกติ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับอารมณ์ สังคม เพื่อน ครอบครัว การเงิน การงาน และอนาคต รวมถึงการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไป

อาร์คอฟ (สำรวจ ประพันธ์ 2544 : 12 , อ้างอิงจาก Arkoff 1968 : 4) ได้กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การปะทะสังสรรค์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยที่แต่ละบุคคลพยายามที่จะบรรลุนความต้องการ และไปถึงเป้าหมายของตนในขณะเดียวกัน บุคคลอยู่ภายใต้ความกดดันจากสภาพแวดล้อม เพื่อให้มีพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง การปรับตัวนำไปสู่การทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างความต้องการของบุคคล และสิ่งแวดล้อม

ลาซารัส (Lasarus 1969 : 17-18) ได้กล่าวถึง การปรับตัวของมนุษย์ว่า เป็นไปตามแรงผลักดันสองอย่างคือ

1 แรงผลักดันภายใน ซึ่งหมายถึง แรงกระตุ้นอันเกิดจากสภาพทางสรีระภายในร่างกาย และจากประสบการณ์ทางสังคมที่ได้เรียนรู้ในอดีต

2 แรงผลักดันจากภายนอก ซึ่งหมายถึง ข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อม และสังคม จากความหมายการปรับตัวที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองยอมรับ และจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองในสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยจะปรากฏออกมาเป็นความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และความต้องการของตนเอง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขปราศจากความคับข้องใจ

1.1 2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการปรับตัว

อีริคสัน (Erikson 1968 : 152-157) นักจิตวิทยาสังคม ได้กล่าวถึง การปรับตัวว่าเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเอาชนะอุปสรรคหรือวิกฤติการณ์ ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของการพัฒนาการโดยอาศัยประสบการณ์ที่บุคคลได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางสังคม มาแก้ไขอุปสรรคที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การที่บุคคลสามารถเอาชนะอุปสรรคในช่วงแรกของชีวิตไม่ได้ จะส่งผลให้แก้ไขอุปสรรคในช่วงต่อไปในชีวิตไม่ได้ด้วย ดังนั้นการปรับตัวของวัยรุ่นจึงขึ้นอยู่กับการปรับตัวขั้นแรก และการปรับตัวได้ดีในวัยรุ่นส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถปรับตัวได้ดีในอนาคตด้วย

ช่วงของวัยรุ่นอายุ 12-18 ปี ตามทฤษฎีของอีริคสัน บุคคลจะมีพัฒนา มีเอกลักษณ์ หรือความสับสนในบทบาทวัยเด็ก เกิดการเรียนรู้ว่าเขาเป็นใคร สามารถทำอะไรได้ เรียนรู้บทบาทต่าง ๆ สะสมข้อมูลของตนเองและสังคม เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสรีระอย่างมาก มีความต้องการอิสระและความต้องการทางเพศ ในช่วงนี้ อิด (Id) มีแรงผลักดันมากทำให้วัยรุ่นใจร้อน โวยวาย ความอดทนที่จะรอคอยมีน้อยลง ชอบทดลองเรื่องต่าง ๆ เพื่อค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน อีโก้ (Ego) วัยรุ่นจะต่อสู้กับกฎเกณฑ์ข้อบังคับของสังคม ผู้ที่ปรับตัวได้ดีจะมีความสมดุลระหว่างความต้องการส่วนตัวกับความต้องการของสังคม เขามีอิสระพอสมควรแต่ยอมรับฟังคำแนะนำของผู้ใหญ่ สามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ซึ่งหมายถึงว่าการเข้าใจตนเองคือใคร กำลังดำเนินชีวิตไป

ในรูปแบบใด มีความเชื่อ ค่านิยมทางการเมือง ศาสนา การเลือกอาชีพอย่างไร ผู้ที่ปรับตัวได้ดีต้องสามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนได้ ซึ่งจะทำให้มีสุขภาพจิตดี สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายได้ ส่วนผู้ที่ปรับตัวไม่ได้ จะสับสนในเอกลักษณ์ ขาดความมั่นใจใน ตนเอง เกิดความวิตกกังวล มีความต้องการภายในมากกว่า ไม่สามารถปรับความสมดุลระหว่างความต้องการส่วนตัว และความต้องการของสังคม จะทำตามใจตนเป็นอันขาด ช่วงนี้เพื่อนมีอิทธิพลมาก พ่อแม่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนน้อยลง อาจต้องออกจากกลุ่มเพื่อนเพราะความแตกต่างจากกลุ่ม หันไปหาประสบการณ์ใหม่จนทำให้พฤติกรรมเบี่ยงเบน ชอบฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม ในทางตรงกันข้ามอาจรับแสวงหาเอกลักษณ์โดยหันไปหากลุ่มที่มีความสนใจร่วมกัน ทำให้มีเวลาศึกษาความคิดแบบนามธรรม ทำให้เข้าใจความดี ความเลว จนพัฒนาเอกลักษณ์สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

วิลเลียมสัน (สุภาพรพรรณ โคตรจรัส 2527 14-15, อ้างอิงจาก Williamson 1991) ผู้นำทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบนำทาง มีความเชื่อว่ามนุษย์มีสติปัญญา และมีเหตุผลตลอดจนมีแนวโน้มที่พัฒนาตนเองได้ แต่การที่จะพัฒนาอย่างเต็มที่นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่นโดยเฉพาะจากสังคมที่แวดล้อมเขาอยู่ การที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม ทำให้มองเห็น และรู้จักตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความสามารถ ความสนใจ ค่านิยม ทศนคติ ความต้องการและเป้าหมายที่เขาเลือก ขณะเดียวกันก็ได้เรียนรู้การรู้จักผู้อื่น ได้รับข้อมูลและประสบการณ์ทางสังคมด้านต่าง ๆ เช่น ค่านิยมในสังคม มาตรฐาน และข้อกำหนดทางสังคม ปัญญาหาต่าง ๆ ในสังคม ตลอดจนวิธีการที่จะจัดการแก้ไขทั้งทางตรง และทางอ้อม จากความเชื่อดังกล่าว วิลเลียมสันสรุปว่าบุคคลจะสามารถปรับตัวได้ดีถ้าเขามีความเข้าใจตนเอง รู้จักและเข้าใจสังคม เพราะเขาจะสามารถเลือกวิธีการดำรงชีวิต หรือแก้ปัญหาได้อย่างมีทิศทาง และมีเหตุผล โดยใช้ข้อมูลที่เขาได้รับจากประสบการณ์ในสังคมมาประกอบการพิจารณา จนสามารถสร้างความสอดคล้องหรือยืดหยุ่นระหว่างความต้องการ และ เป้าหมายที่พึงประสงค์ของตนกับสภาพแวดล้อมทางสังคม

วิลเลียมสัน ได้พิจารณาแยกปัญหาการปรับตัวของบุคคลในแง่ตามสภาพการณ์ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไว้ 5 ประการคือ

- 1 ปัญหาทางบุคลิกภาพ ซึ่งรวมถึงปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน ปัญหาครอบครัว ตลอดจนปัญหาการปรับตัวทางสังคม
- 2 ปัญหาทางการศึกษา รวมถึงปัญหาการเลือกวิชาเรียน นิสัยทางการเรียน ปัญหาการอ่าน ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจในการเรียนต่ำ
- 3 ปัญหาทางอาชีพ รวมถึงความลังเลในการเลือกอาชีพ เลือกอาชีพได้ไม่เหมาะสมกับตนเอง มีความขัดแย้งระหว่างความสนใจกับความสามารถในอาชีพนั้น
- 4 ปัญหาทางเศรษฐกิจ รวมถึงปัญหาการขาดแคลนทุนทรัพย์ ต้องหาทุนเรียนเอง
- 5 ปัญหาทางสุขภาพ เช่น ปัญหาการปรับตัวต่อสุขภาพ และความบกพร่องทางร่างกายต่าง ๆ

ฮาวิกเฮิร์สท์ (วราวัณ ประสิทธิ์วิทยกิจ 2537 30-31 , อ้างอิงจาก Havghurst 1953) ได้กล่าวถึงการปรับตัวในแง่ของการเรียนรู้ตามขั้นตอนของชีวิต มีความเห็นว่าพัฒนาการของชีวิตในแต่ละวัยนั้น บุคคลจะมีงานประจำวัยหรืองานประจำขั้นที่ต้องเรียนรู้ควบคู่ไปด้วย ถ้าบุคคลสามารถพัฒนางานประจำวัยในขั้นต่อไปได้สำเร็จจะมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต ในทางตรงกันข้ามงานในช่วงวัยใดไม่สำเร็จจะทำให้บุคคลนั้นไม่มีความสุข และจะพัฒนางานประจำวันในช่วงต่อไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้น บุคคลที่จะปรับตัวได้ในทัศนะของ ฮาวิกเฮิร์สท์ จึงหมายถึง บุคคลที่สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และพัฒนางานประจำวัยให้ผ่านไปด้วยดี

งานพัฒนาตามขั้นที่จำเป็นสำหรับวัยรุ่น ประกอบด้วย

1 สามารถสร้างสัมพันธ์ที่ดี และเหมาะสมกับเพื่อนรุ่นเดียวกันทั้งเป็นเพศเดียวกัน และต่างเพศ

2 สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับบทบาททางเพศของตน

3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการทางด้านร่างกายของตน

สามารถปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลง

4 สามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้เป็นตัวของตัวเองไม่ต้องพึ่งพิงทาง

อารมณ์จากผู้อื่น เช่น ผู้ใหญ่

5 มั่นใจในเรื่องเศรษฐกิจการเงิน สามารถรับผิดชอบในการใช้จ่ายเงินได้

6 การเลือก และเตรียมตัวเพื่ออาชีพ

7 เตรียมตัวเรื่องคู่ครอง และชีวิตครอบครัว

8 พัฒนาความรู้ความเข้าใจ เรื่องค่านิยม และจริยธรรม เพื่อเป็นแนวทางใน

การดำรงชีวิต

รอกเจอร์ส (วราวัณ ประสิทธิ์วิทยกิจ 2537 32, อ้างอิงจาก Rogers 1972

108) ผู้นำทฤษฎีว่าด้วยตน และทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบผู้รับเป็นศูนย์กลาง ได้พิจารณาการปรับตัวในแง่ของการปรับตัวภายในตนเอง โดยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเป็นศูนย์กลางของประสบการณ์ต่างๆ รอบตัว ซึ่งเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่บุคคลได้รับรู้ คือบุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมทั้งมีการประเมินผลจากการปฏิสัมพันธ์นั้นเกิดขึ้นเป็นตัวเรา (self) หรือ “โครงสร้างของตน” ขึ้นมา เป็นการรับรู้เกี่ยวกับตนในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลิกลักษณะ ความสามารถของตน บทบาทต่าง ๆ ของตนในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ทัศนคติและค่านิยมต่าง ๆ ของตัวเรา ประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับจึงมีส่วนสำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพของบุคคลให้แตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนจะเข้าใจและรู้จักโลกส่วนตัวของเขาได้ดีที่สุด

บุคคลที่ปรับตัวได้ คือ บุคคลที่เป็นตัวของตัวเอง เข้าใจ ยอมรับตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถรับรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ตามความเป็นจริง นำประสบการณ์นั้นมาจัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างหรือบุคลิกลักษณะของตนอย่างไม่ขัดแย้งหรือบิดเบือน และมีการรับรู้ความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก

ส่วนบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความขัดแย้งระหว่างความคิดเกี่ยวกับตนกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมาใหม่อย่างมาก ทำให้เกิดความตึงเครียด วิตกกังวล สับสน ไม่แน่ใจ สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง และมีความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางลบ

จากทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ขบวนการปรับตัวของบุคคล มีตั้งแต่เกิดจนถึงวัยชรา ในแต่ละช่วงอายุมีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกัน และมีอิทธิพลในช่วงอายุต่อมา การปรับตัวของบุคคลนั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย สังคม และสิ่งแวดล้อม ช่วงวัยรุ่นถือเป็นช่วงของการปรับตัวที่มีความสำคัญที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวด้านร่างกาย การปรับตัวด้านการเรียน การปรับตัวทางสังคม เพราะเป็นพื้นฐานในการปรับตัวในวัยต่อมา ในการดำรงชีวิต การทำงาน การมีครอบครัว รวมทั้งเป็นบุคคลที่รู้จักตนเอง

1 1 3 สาเหตุที่ทำให้เกิดการปรับตัว

วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุณีย์ ชีรดากร (2522 159-160) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการปรับตัวว่าอาจเกิดจากสิ่งต่อไปนี้

1 เกิดจากมนุษย์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเองได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะอุปสรรคที่เนื่องมาจากตนเองหรือผู้อื่น มีผลทำให้บุคคลเกิดความไม่สบายใจหรือคับข้องใจ สำหรับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์นั้น มาสโลว์ (Maslow 1954 80-92) ได้แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ความหิว ความกระหายน้ำ อากาศ การขับถ่ายของเสีย ความต้องการทางเพศ การพักผ่อน ความต้องการในการป้องกันความร้อนหนาว

1 2 ความต้องการทางด้านความปลอดภัย ได้แก่ ความรู้สึกอบอุ่นมั่นคง การปกป้องคุ้มครองจากผู้อื่น

1 3 ความต้องการความรักความเป็นเจ้าของ ได้แก่ ความต้องการ ความรัก ความอบอุ่น การมี ส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในหมู่คณะ

1 4 ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ ได้แก่ ความต้องการ ชื่อเสียงเกียรติยศ ความร่ำรวย ฐานะทางสังคม การยอมรับนับถือ และการยอมรับทางสังคม

1 5 ความต้องการสัจจะแห่งตน ได้แก่ การเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ เข้าใจความเป็นจริงของชีวิตและสรรพสิ่งทั้งหลาย ต้องการใช้พลังความสามารถของตนเองให้เต็มที่ เพื่ออุทิศตนเองให้เป็นประโยชน์แก่มวลมนุษย์ ซึ่งเป็นความต้องการที่อยู่เหนือความต้องการที่เกี่ยวกับชื่อเสียงเกียรติยศ ความร่ำรวย หรือการกระทำเพื่อตนเอง

2 เกิดจากความขัดแย้ง ซึ่งความขัดแย้งนี้ หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลไม่สามารถตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความต้องการของตนเอง ความขัดแย้งจำแนกเป็น 3 ลักษณะ

2 1 ความขัดแย้งในทางบวก เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการที่ต้องเลือกเพียงอย่างเดียวในสิ่งที่ตนเองชอบเท่า ๆ กัน ตั้งแต่ 2-3 อย่างขึ้นไป ยิ่งชอบมากทุกสิ่งทุกอย่างยิ่งต้องเลือกมาก กว่าที่จะเลือกได้ต้องใช้เวลานาน แม้เลือกแล้วยังเสียดายสิ่งที่ไม่สามารถเลือกได้

2.2 ความขัดแย้งในทางลบ เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากที่บุคคลต้องเลือกในสิ่งที่ไม่ชอบ ไม่ถูกใจตั้งแต่ 2-3 อย่างขึ้นไป จะไม่เลือกก็ได้แต่เลือกไปแล้วก็ไม่สบายใจ เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านั้นบุคคลไม่ชอบไม่ถูกใจเลย แต่ต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.3 ความขัดแย้งในทางบวก และทางลบ เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกรณีที่สิ่งต่างๆ หรือบุคคลหรือสัตว์ที่ต้องการเลือกนั้น มีทั้งถูกใจในระดับที่เท่าๆ กันทั้งหมดตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป แต่ต้องเลือกเพียงอย่างเดียว

นิภา นิธยาน (2530 : 5-6) กล่าวว่า ลักษณะการปรับตัวในแง่จิตวิทยานั้น เป็นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านการปรับตัวให้เป็นไปตามแรงผลักดัน 2 อย่างคือ

1 แรงผลักดันภายนอก หมายถึง ข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคม มนุษย์ต้องอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม และการที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น คนเราจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมตามความต้องการหรือข้อเรียกร้องจากสังคมซึ่งเป็นแรงผลักดันที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อตัวบุคคล และต่อวิธีการในการปรับตัวของเขา เพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องเหล่านั้น ซึ่งอาจเป็นการปรับตัวที่ทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวได้

2 แรงผลักดันภายใน หมายถึง ความต้องการภายในของแต่ละบุคคล ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพทางสรีระของบุคคล ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ และความอบอุ่น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุขสบาย และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากสภาวะทางจิตใจซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ทางสังคมในชีวิตที่ผ่านมา เช่น ความต้องการความอบอุ่นทางใจ ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม และความต้องการประสบความสำเร็จ เป็นต้น

กันยา สุวรรณแสง (2533 : 65-66) สรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดการปรับตัวไว้ 3 ประการ ได้แก่

- 1 แรงขับ และความต้องการ
- 2 แรงกระตุ้นทางสังคม
- 3 เจตคติ ความสนใจ จุดหมายของชีวิตตัวเองเปลี่ยนแปลงไป

1.1.4 ประเภทของการปรับตัว

วันดี ระเจริญ (2531 : 244-247) กล่าวว่า การปรับตัวของบุคคลประกอบด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้

1 การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง ซึ่งเป็นการหาเหตุผลที่ผิดไปจากความเป็นจริง เพื่อป้องกันตนเอง และกันไม่ให้รู้สึกผิด

2 การกล่าวโทษผู้อื่นเพื่อให้เกิดความสบายใจ เช่น คนติดเหล้าจะแก้ตัวว่าดื่มเหล้าเพราะภรรยาขี้นคือเป็นการหาหลักฐานกล่าวอ้างให้ผู้อื่นมีความผิด

3 การเลียนแบบ หมายถึง การรับเอาแบบอย่างของบุคคลอื่นมาเป็นของตนเองเพื่อช่วยให้เกิดความมั่นใจ

4 การถ่ายทอดความรู้สึกเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่บุคคลหนึ่งถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความปรารถนาของตนที่มีต่อผู้หนึ่งในอดีตไปยังอีกบุคคลหนึ่งในปัจจุบัน เช่น ชอบเกลียดบุคคลที่พบกันโดยไม่มีสาเหตุ

5 การเห็นอกเห็นใจ เป็นการเลียนแบบที่เป็นประโยชน์ ทำให้รู้สึกเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

6 การเก็บกด บุคคลเมื่อเกิดความวิตกกังวลจะพยายามเก็บกดความรู้สึกนั้นไว้ในจิตใต้สำนึกเพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกทางจิตใจ

7 การทดแทนเพื่อชดเชย เป็นการทดแทนเพื่อชดเชยความผิดหวัง

8 การย้ายแหล่งทดแทน มีลักษณะเหมือนการทดแทนเพื่อชดเชยแต่เป็นเรื่องของความรู้สึกทางอารมณ์ ซึ่งเปลี่ยนจากเป้าหมายอาจเป็นบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ที่ไม่สามารถจะเปิดเผยได้ไปยังบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์อื่น

9 การทดแทน หมายถึง การทดแทนความต้องการของคนที่ไม่สามารถแสดงออกให้เห็นโดยเปิดเผยด้วยการแสดงออกในสิ่งที่สังคมยอมรับ เช่น คนที่มีความรู้สึกก้าวร้าว แสดงพฤติกรรมด้านนี้ด้วยการเป็นนักมวย หรือเป็นนักฟุตบอล

10 การชดเชย เป็นการทดแทนหรือชดเชยอีกแบบหนึ่ง โดยพยายามที่จะแก้ความวิตกกังวลในการกระทำที่เด่นในอีกทางหนึ่ง

11 การปฏิเสธความจริง สิ่งที่เกิดทำให้เกิดความปวดร้าวใจ อันเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา บุคคลนั้นจะไม่พยายามว่าสิ่งเหล่านั้นได้เกิดขึ้นจริง

12 การถดถอย เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ยากเกินความสามารถไม่อาจแก้ไขหรือหลีกเลี่ยงได้ก็พยายามจะหลบหนีจากความเป็นจริง

1.1.5 ลักษณะการปรับตัว

ธอร์ป (ธอร์ป ฐม และอัจฉรา สุขารมณ์ 2532 8-10, อ้างอิงจาก Thorpe 1955) แบ่งการปรับตัวออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1 ปรับตัวเอง (Self Adjustment) ได้แก่ การที่บุคคลจะปรับตัวเองได้ดีต้องมีลักษณะดังนี้

1 1 ความเป็นตัวของตัวเอง (Self Reliance) หมายถึง การที่บุคคลจะทำอะไรด้วยตนเองไม่พึ่งคนอื่นเป็นอิสระจากผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ และรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

1 2 การมองเห็นคุณค่าของตน (Sense of Personal Worth) หมายถึง การที่บุคคลเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้อื่นเชื่อถือในความสามารถของเรา มีความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า มีความพอใจ และเชื่อมั่นในความสามารถและมีเหตุผล

1 3 ความรู้สึกเป็นอิสระของตนเอง (Sense of Personal Freedom) หมายถึง การที่บุคคลพอใจในอิสรภาพ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจในการกระทำและวางแผนชีวิตของตนเอง รวมทั้งมีเสรีภาพในการคบเพื่อน และการใช้จ่าย

1 4 ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Feeling of Belonging) หมายถึง การที่บุคคลได้รับความอบอุ่นในครอบครัว ในหมู่เพื่อนฝูง จึงทำให้มีความภูมิใจในบ้าน และ โรงเรียน เป็นต้น

1 5 ความรู้สึกไม่มีแนวโน้มที่จะถอยหนี (Nonwithdrawing Tendencies)

1 6 ความรู้สึกไม่มีอาการทางประสาท (Nonnervous Symptom)

2 การปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment) หมายถึง การที่บุคคลจะปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี ต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้

2 1 ปทัสถานทางสังคม (Social Standards) หมายถึง การที่บุคคลมีความเคารพในสิทธิของผู้อื่นเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บุคคลประเภทนี้จะเข้าใจความถูกต้องของสังคม

2 2 ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้ากับเพื่อน และคนแปลกหน้าเป็นที่ชื่นชอบของผู้อื่น และมีความสนใจปัญหาต่างๆ และสนใจกิจกรรมต่าง ๆ

2 3 แนวโน้มทางสังคม (Social Tendencies) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้ากับสถานการณ์หรือสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม

2 4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Family Relation) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกได้รับความรักการดูแลอย่างดีจากครอบครัว มีความอบอุ่นปลอดภัยและมั่นใจตนเองในความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว

2 5 ความสัมพันธ์ในโรงเรียน (School Relation) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกได้ว่าได้รับความรักจากครู มีความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อน นักศึกษารู้สึกว่างานที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสม มีความสนใจและต้องการที่จะเรียนรู้

2 6 ความสัมพันธ์กับชุมชน (Community Relation) หมายถึง การที่บุคคลเข้ากับเพื่อนร่วมบ้านได้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในการปรับปรุงชุมชนตนเอง เข้าสมาคมกับคนแปลกหน้าได้ มีความพอใจในกฎเกณฑ์ และสวัสดิภาพของชุมชน

1.1.6 ลักษณะการปรับตัวที่ดี

บุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดีมิใช่ผู้ที่ปราศจากปัญหา แต่เป็นผู้กล้าเผชิญปัญหาอุปสรรคและความยุ่งยากในใจในชีวิตอย่างมีสติ และไม่หวาดหวั่น ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความพร้อมจะเผชิญทั้งความสุขความทุกข์ในชีวิต บางครั้งแม้ต้องประสบชะตากรรมที่ยังความผิดหวังและล้มเหลวแก่ชีวิต การปรับตัวที่ดีจะทำให้บุคคลมีความเข้าใจตนเอง และเข้าใจบุคลิกภาพของตนเอง รู้จักตนเอง รู้จักคุณภาพ ความสามารถ แรงบันดาลใจ และทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ตลอดจนเข้าใจสัมพันธ์ภาพที่มีต่อบุคคลอื่น และไม่มีความตึงเครียด

มนูญ ดนะวัฒนา (2526 141-143) ได้กล่าวถึงลักษณะของคนที่ปรับตัวได้ดีไว้ดังนี้

1 มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง ผู้ที่ปรับตัวได้ดี คือผู้ที่รู้ถึงพลังจิต แรงจูงใจ ความปรารถนา ความทะเยอทะยาน ความรู้สึก ความสามารถ และอารมณ์ต่างๆ ของตนเอง นั่นคือจะต้องเข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับตนเองได้ทั้งพฤติกรรม และความรู้สึกของตนเอง

2. ความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนมีค่า ประกอบด้วยความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความสามารถที่จะทำหน้าที่แก่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความรู้สึกมั่นคงอบอุ่น คนที่ปรับตัวได้ดี มีความรู้สึกว่าจะตนได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และที่สำคัญที่สุดคืออิสระในการแสดงออกต่อสถานการณ์ทางสังคมที่แตกต่าง

4. ความสามารถในการรับและให้ความรัก หมายถึงความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้อย่างน่าพอใจ คนที่ปรับตัวได้ดี จะรู้สึกถึงความต้องการของคนอื่น ๆ นั่นคือสามารถล่วงรู้ถึงความรู้สึกของคนอื่น ๆ และรักษาสัมพันธภาพที่มีทั้งการให้ และการรับไว้ได้

5. ความพอใจต่อความปรารถนาทางกาย คนที่ปรับตัวได้ดีจะมีเจตคติต่อการทำงานของร่างกายของตนอย่างสมบูรณ์ ไม่หมกมุ่นครุ่นคิดวิตกกังวล

6. ความสามารถที่จะเป็นผู้ผลิตและมีความสุข สามารถใช้ความสามารถด้านต่างๆ ในการทำงานหรือความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้อย่างดี และกว้างขวาง มีความสนุกและกระตือรือร้น

7. ปราศจากความตึงเครียด คนที่ปรับตัวไม่ได้ จะมีความทุกข์ที่เกิดจากความวิตกกังวลและความตึงเครียด ซึ่งมีผลสะท้อนให้เกิดอาการอื่นๆ ตามมา

นอกจากนี้ นิภา นิธยาน (2530 : 155 -157) ได้กล่าวถึงเด็กวัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการปรับตัวว่า ทำให้เกิดลักษณะของสุขภาพจิตที่ดี ดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นและความรู้สึกมั่นคง อันก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่มีปมด้วย ไม่กลัวเกรงตำแหน่ง ความยิ่งใหญ่ หรือความก้าวร้าวรุกรานของผู้ใด ขณะเดียวกันก็รู้จักยอมรับความสามารถและความสำเร็จของผู้อื่นที่เหนือกว่าตน มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ กล้าเผชิญชีวิต ไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรค

2. มีลักษณะอบอุ่นเป็นมิตร มีลักษณะนิสัยน่ารัก เมตตากรุณาต่อผู้อื่นด้วยน้ำใสใจจริง ไม่หวังผลตอบแทน ไม่เห็นแก่ตัว เกรงใจ และคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น

3. มีความรู้สึกตระหนักในคุณค่าของภาระหน้าที่ที่ปฏิบัติ การดำเนินชีวิต แต่ละวันดำเนินไปอย่างมีคุณค่า และไม่เอาเปรียบนาย

4. พร้อมที่จะรับประสบการณ์ใหม่ๆ และสนใจกิจกรรมรอบตัว มีความสุขกับสิ่งต่างๆ ตามความถนัด และความสนใจของตน เช่นการเล่นกีฬา การเล่นดนตรี และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ

5. รู้จักรักษานามัย และสุขภาพร่างกายอยู่เสมอ ทั้งในการกิน การนอน การออกกำลังกาย

6. มีความกล้าที่จะเผชิญกับความจริงในชีวิต กล้าที่จะเผชิญความจริงเกี่ยวกับสภาพของตนเองที่จะนำความทุกข์ใจมาให้ เช่น ความล้มเหลว และความผิดพลาดในชีวิต โดยไม่หาทางออกด้วยการกล่าวโทษผู้อื่น หรือกลบเกลื่อนข้อบกพร่องของตนเอง ด้วยวิธีการปรับตัวแบบต่างๆ

7 มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง ไม่ท้อแท้และหวาดหวั่น พร้อมจะแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างเต็มกำลังความสามารถ

8 ความสามารถในการปรับตัวได้ดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวและสังคมได้ง่าย มีใจกว้างพอที่จะรับฟังความคิดเห็นและข้อโต้แย้งของผู้อื่น ในเวลาเดียวกันก็เป็นผู้ยึดมั่นในหลักการที่ดีมีมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติสูง และยึดถือค่านิยมที่ดีงาม

9 มีอารมณ์ซึ่งช่วยส่งเสริมแทนที่จะขัดขวางสวัสดิภาพของชีวิต ไม่มีอารมณ์เกลียดเกลียดแค้น หรืออิจฉาริษยา รู้จักที่จะยับยั้งหรือควบคุมอารมณ์ได้ มีอารมณ์รักใคร่ และเป็นมิตรกับเพศตรงข้ามได้ดี

10 ปราศจากนิสัยในทางจิตที่กระทบกระเทือนบุคลิกภาพ ไม่หลงโทษตัวเองเมื่อกระทำผิด แต่จะจดจำประสบการณ์ไว้เป็นบทเรียนที่มีค่า ไม่หวาดระแวงสงสัยผู้อื่น ไม่หยาบหยาบในเรื่องเล็กน้อย ไร้สาระ ไม่เคร่งเครียด และวิตกกังวลจนเกิดเหตุ

117 ลักษณะการปรับตัวที่ไม่ดี

พฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงว่า บุคคลปรับตัวไม่ดีนั้น แคพแพลน (kaplan 1959 : 27) ได้แบ่งออกเป็น 6 ประเภทคือ

1 พวกที่ชอบกระพริบตาบ่อยๆ เสียวริมฝีปาก ดึงผม กัดเล็บ กระดิกขา หรือปัสสาวะบ่อยๆ พวกนี้เกิดจากความวิตกกังวล

2 พวกหมกมุ่นกับความเศร้าโศกเสียใจ ตื่นเต้นจนเกินไป ไม่รับผิดชอบงาน พวกนี้เกิดจากอารมณ์รุนแรงเกินไป

3 พวกที่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ทำงานคนเดียวไม่ได้ ขี้ระแวง ขาดเหตุผล ตัดสินใจเองไม่ได้ รู้สึกว่าตนเองขาดความสามารถและมีปมด้อย พฤติกรรมเหล่านี้เกิดจากการขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์

4 พวกที่แสดงอาการก้าวร้าวผู้อื่น ต่ำหนิตีเคียน พุดจาขวานผ่าซาก

5 พวกที่พุดจาหยาบคาย ขาดความสุภาพ ชอบขัดขืนคำสั่ง ชอบรังแกและทารุณสัตว์ ตลอดจนชอบต่อต้านระเบียบวินัย พวกนี้เกิดจากการต่อต้านสังคม

6 พวกที่เจ็บป่วยโดยขาดเหตุผล กินจุ หิวเก่ง บางครั้งอาเจียน และอุจจาระไม่เป็นเวลา พวกนี้มีสาเหตุมาจากจิตใจได้รับความกระทบกระเทือน

รอเจอร์ส (ดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์ 2541 : 18, อ้างอิงมาจาก Roger 1962 : 360-361) ได้แบ่งลักษณะของวัยรุ่นที่มีการปรับตัวทางสังคมที่เป็นปัญหาไว้ดังนี้ คือ

1 วัยรุ่นที่ไม่ค่อยสนใจจะร่วมอยู่ในกลุ่ม เช่น วัยรุ่นที่มีวุฒิภาวะเร็วมักจะไม่ค่อยสนใจกิจกรรมของเพื่อนรุ่นเดียวกัน บางคนมักจะกลัวความตรงไปตรงมาของเพื่อน ๆ จึงทำให้ต้องหลีกหนีไป บางคนมีความรู้สึกที่เพื่อนชิงชังตนเองไม่มีความสุข จะมีความสุขเพราะการขาดความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

2 วัยรุ่นที่สังคมเมินเฉย พวกนี้จะขาดแรงกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในกลุ่ม การสร้างสรรค์ทางสังคมอาจเพิ่มขึ้น ถ้าเขาได้ทำงานร่วมกับกลุ่มเล็กๆ โดยให้มีตำแหน่งเล็กๆ น้อยๆ ในการรับผิดชอบงาน และสร้างให้เขามีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะทำให้มีทักษะทางสังคมที่สูงขึ้นจนเพียงพอที่จะเข้ากับสถานการณ์ได้

3 วัยรุ่นที่สังคมชิงช้า พวกนี้ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ถูกขัดขวาง เพราะเขาไม่รู้ว่าจะไปเกี่ยวข้องกับผู้อื่นได้อย่างไร เพราะขาดคุณสมบัติที่จำเป็น หรือขาดทักษะในทางสังคมที่จะทำให้เขาประสบความสำเร็จ

จากลักษณะการปรับตัวดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะเป็นคนที่มีความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง โดยจะมีลักษณะดังนี้คือ มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นตัวของตัวเอง เห็นคุณค่าของตนเอง มีความเป็นอิสระและเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม มีจิตใจที่มั่นคงสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ ตลอดจนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ส่วนบุคคลที่มีปัญหาการปรับตัว จะเป็นบุคคลที่ไม่กล้าแสดงออก เก็บตัว ถอยหนี จิตใจไม่มั่นคง ขาดทักษะในการแก้ปัญหา ไม่สามารถเผชิญวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ ขาดทักษะที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีความวิตกกังวล และมีปัญหาด้านสุขภาพ เช่น เจ็บป่วยบ่อย

1 1 8 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวด้านการเรียน

ทรรศनिया กัลยาณมิตร (2530 4-7) กล่าวว่านักศึกษาทุกคนยอมรับว่าปีแรกในมหาวิทยาลัยเป็นปีของการเปลี่ยนแปลงและมีการปรับตัวที่ค่อนข้างสับสน เมื่อนักศึกษาเข้ามาอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่จะต้องสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่ที่มาจากโรงเรียนต่างๆ ที่มีพื้นฐานการอบรมด้านจิตใจ มารยาท และความประพฤติที่แตกต่างกันต้องพัฒนาตนเองให้มีอุปนิสัยที่ดีในการเรียน รู้จักจัดตนเองให้สมดุลระหว่างการเรียนและกิจกรรม สำหรับนักศึกษาที่เรียนแล้ว ประสบความสำเร็จได้อย่างงดงาม ในเบื้องต้นนักศึกษาจะต้องมีความตั้งใจในการเรียนและมีทัศนคติที่ดี แม้มีอุปสรรคเพียงใดก็ตาม หากไม่มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จก็จะสูญเสียโอกาสอันมีค่ามากที่สุด

ประธาน วัฒนวาณิชย์ (2525 31-35) กล่าวว่า การเรียนของนักศึกษาให้ได้ผลดีมีลักษณะดังนี้

1 ความอยากเรียน (motivation) การทำให้มีความศรัทธาอยากเรียน นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกของการเรียน และเป็นความสำเร็จไปแล้วเกินครึ่ง วิธีการกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความอยากเรียน คือ ต้องเร้าใจตนเองให้เกิดความสนใจอยากเรียน

2 การแสดงตอบต่อการเรียน (reaction) การเรียนจะได้ผลมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เรียน คือ ผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมอย่างแรงกล้า มีจุดมุ่งหมายในการเรียนอย่างแน่อนย่อมจะเรียนได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความพร้อมในการเรียน

3 มีสมาธิในการเรียน (concentration) การเรียนจะมีประสิทธิภาพต้องอาศัย ความตั้งใจจดจ่ออยู่กับการเรียน ความพร้อมที่จะเรียน และสนใจในวิชานั้นจริง ๆ สิ่งที่เป็นอุปสรรค

ต่อสมาธิในการเรียน เช่น ความหิว ความอึด เหนื่อยล้า ฯลฯ ต้องจัดให้หมดไป ขณะที่ฟังคำบรรยาย หากเกิดข้อสงสัยควรรีบจดไว้เพื่อไม่ให้ข้อสงสัยนั้นรบกวนสมาธิในการเรียนในช่วงนั้น ๆ

4 การจัดลำดับเรื่องที่เรียน (organization) นักศึกษาจะต้องรู้จักจัดลำดับในเรื่องที่จะเรียนให้เป็นหมวดหมู่ก่อนหลัง มิฉะนั้นจะสับสนปนเปทำให้เรียนไม่เข้าใจ เกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน

5 ความเข้าใจ (comprehension) นักศึกษาจะต้องเข้าใจเรื่องที่จะเรียนว่ามีความมุ่งหมายอย่างไร รู้จักจับหลักสำคัญของเรื่องนั้นๆ การสร้างความเข้าใจมีเทคนิค ดังนี้

5 1 การศึกษาวิชานั้นมาล่วงหน้า พอให้มีความรู้บ้าง (preview)

5 2 รู้จักซักถาม (question) เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

5 3 อ่าน (read) ควรอ่านข้อความที่จดมา หรือข้อความจากหนังสือเรียนอย่างพิถีพิถันจะทำให้เกิดความเข้าใจ

5 4 เขียนเป็นข้อความตามความเข้าใจของผู้เรียน (statement) การเขียนเป็นคำพูดตามความนึกคิดของผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

5 5 ทดสอบ (test) ตอบคำถามจากแบบฝึกหัด หรือคำถามที่ตั้งขึ้นเอง เพื่อจะได้รับทราบว่า ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนนั้นถูกต้องเพียงไร

5 6 การทบทวน (repetition) การทบทวน เป็นการย้ำไม่ให้ลืม วิธีการช่วยในการทบทวน เช่น การจดบันทึกหรือทำโน้ตย่อ และการขีดเส้นใต้ (สำหรับหนังสือส่วนตัว)

ภิญโญ สาร (2524 5-16) กล่าวว่า วิธีเรียนให้เก่ง มีลักษณะดังนี้

1 การปฏิบัติตัวในห้องเรียนขณะที่ครูอาจารย์กำลังสอนในชั้นเรียนนักศึกษาไม่ควรคุยกัน ควรให้ความสนใจเฉพาะสิ่งที่ครูสอนเท่านั้น หากตอนใดฟังครูอธิบายไม่ทัน หรือไม่เข้าใจแจ่มแจ้งนักศึกษาควรยกมือถามทันที ขณะฟังหรือจดคำบรรยายของครู บางครั้งจดไม่ทันนักศึกษาควรเว้นที่ไว้ภายหลัง ควรรีบจดสิ่งที่ครูกำลังบรรยายทันที ลักษณะการจดควรจดจากความเข้าใจของนักศึกษาเองไม่ควรจดทุกคำพูดของอาจารย์

2 การปฏิบัติตัวนอกห้องเรียน

2 1 ขยันทำแบบฝึกหัดที่ครูสั่งหรือทบทวนดูในสิ่งที่เรียนมาแล้วในชั้นเรียน

2 2 ควรทำตารางประจำสัปดาห์เอาไว้ล่วงหน้าว่าเวลาไหนจะทำอะไร

สุปราณี สนธิรัตน์ (2530 12-13 , 170) กล่าวว่า การใช้เวลาของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษามีผลอย่างมากต่อการเรียนรู้และพัฒนาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการใช้เวลานั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียนจะช่วยให้การเรียนรู้มีผลดีขึ้น เช่น ผู้เรียนใช้เวลาในห้องเรียนซักถามพูดคุย กับครูผู้สอนในเรื่องที่ไม่เข้าใจจนเป็นที่เข้าใจซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ และปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการศึกษา คือ การพัฒนาศักยภาพแห่งตน ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อดทน เข้มแข็ง รับผิดชอบและหน้าที่ของตน สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนได้เป็นอย่างดี

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่าลักษณะของนักศึกษาที่ปรับตัวได้ดีจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถปรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างความต้องการของตนเองกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง โดยนักศึกษาจะต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน มีเป้าหมายและต้องการพัฒนาตนเองให้มีทักษะในการเรียนรู้ที่ดี มีจุดมุ่งหมายในการเรียนอย่างแน่วแน่ ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคในการเรียน รู้จักจัดตนเองให้สมดุลระหว่างการเรียนและกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นตัวของตัวเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นคงในอารมณ์ สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี รู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะทำให้นักศึกษาสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในด้านการเรียนในมหาวิทยาลัยได้

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียน

1.2.1 เพศและการปรับตัวด้านการเรียน

ตามปกติวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความรู้สึกนึกคิด อุดมคติ การปรับตัวด้านจิตใจของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงแตกต่างกัน ความแตกต่างระหว่างเพศนั้นเด็กจะเริ่มเรียนรู้บทบาททางเพศจากบิดา มารดา ในระยะแรกและจากเพื่อนในระยะต่อมา และเด็กจะมีการเรียนรู้ การแสดงบทบาทตามเพศ ตามวัฒนธรรมของสังคม เช่น เพศหญิงจะต้องมีการแสดงออกที่มีความสุภาพเรียบร้อยควบคุมกิริยาได้ดีกว่าเพศชาย สภาพสังคมไทยนิยมให้ผู้ชายเป็นผู้นำการตัดสินใจ การรับผิดชอบในครอบครัวและสังคมมักขึ้นอยู่กับผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ ผู้หญิงมักเป็นผู้ปฏิบัติตามซึ่งอาจทำให้เกิดพฤติกรรมปรับตัวที่แตกต่างกันเพราะบทบาทหน้าที่ความคาดหวังจากสังคมแตกต่างกัน

สุภาณี เจียมศักดิ์ (2543 บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการปรับตัวในการศึกษาของนิสิตวิชาเอกพลศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะพลศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 305 คน ผลการศึกษาพบว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมีพฤติกรรมปรับตัวในการศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ปราชญ์ลาปน์ กัณหเนตร (2515 108-187) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ความเกรงใจ และการปรับตัวของนักเรียน มศ 3 กลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 200 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างในต่างจังหวัดที่เป็นชายปรับตัวได้ดีกว่าหญิง

พวงสร้อย วรกุล (2522 86) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2521 จำนวน 678 คน เป็นชาย 364 คน และเป็นหญิง 314 คน โดยส่วนรวมแล้วนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คาเพลน (Kaplan 1959 293) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคับข้องใจและการปรับตัวของนักเรียนชายหญิงในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแบ่งเป็น นักเรียนชาย 400 คน นักเรียนหญิง 400 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กหญิงมีปัญหาความคับข้องใจในการปรับตัวมากกว่าเด็กชาย เนื่องจากเด็กหญิงได้รับการปกป้องมาก มีอิสระน้อยกว่าเด็กชายต้องทำตามความต้องการ

ของพ่อแม่อย่างใกล้ชิดและนอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งอยู่ภายในใจมาก ซ้ำๆ จะเก็บกดความวิตกกังวลและก้าวร้าวไว้ จึงทำให้เกิดความคับข้องใจได้ ส่วนเด็กชายนั้นมีความเป็นอิสระในการที่จะแสดงพฤติกรรมต่างๆ หรือการแสดงออกทางอารมณ์มากกว่า และแสดงความก้าวร้าวออกมาได้มาก ได้รับคำสอน จูจี้ แนะนำจากผู้ใหญ่น้อยกว่าคงจะเห็นได้ว่ามีข้อมูลของคนไข้ที่รักษาอยู่ในโรงพยาบาลจิตเวช มีผู้หญิงเข้ารับการรักษามากกว่าผู้ชาย ทั้งนี้เพราะปัญหาต่างๆ ของผู้หญิงถูกกดไว้จะเพิ่มความกังวลขึ้น จนแสดงออกมาในด้านปัญหาการปรับตัวไม่ได้

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าเพศชายและหญิงเพศใดสามารถปรับตัวได้ดีกว่าเนื่องจากงานวิจัยที่ศึกษามีข้อสรุปที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

1.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัวด้านการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวของผู้เรียน เป็นตัวแสดงหรือการแบ่งกลุ่มของผู้เรียนออกเป็นประเภทต่างๆ ตามความรู้และความสามารถของผู้เรียน เป็นระดับเก่ง ปานกลาง อ่อน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านสติปัญญาและตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ใช่สติปัญญา ส่วนการเผชิญความเครียดและการปรับตัวเป็นการใช้สติปัญญาประเมินสภาพการณ์ว่าเป็นอันตรายหรือไม่ ตลอดจนหาวิธีแก้ไขสิ่งที่เป็นอันตรายต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ คาสเมเยอร์ มิเชล และเบทรุส (กันต์กนิษฐ์ เกษมพงษ์ทองดี 2546 : 20 , อ้างอิงจาก Cassmeyer Mitchell & Betrus 1995 : 169) ที่กล่าวว่า การเผชิญความเครียดเป็นวิธีการสุดท้ายที่บุคคลใช้ในการปรับตัว เป็นกระบวนการทางสติปัญญาและทักษะที่แต่ละบุคคลใช้เมื่อพบกับสถานการณ์ที่ไม่ปกติและระดับสติปัญญาของบุคคลจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้และเข้าใจถึงความเครียดและความสามารถของตนเองในการปรับตัว

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2515 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจและการปรับตัวของนักศึกษาชั้น ป.กศ. ปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และต่ำ ว่าจะมีความแตกต่างกันอย่างไร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีปัญหาการปรับตัวมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ (2526 : 65) ศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการปรับตัวในนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 499 คน โดยแบ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น 2 ระดับ คือระดับต่ำ หมายถึง ระดับที่ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ 30 และระดับสูง หมายถึงระดับที่สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 70 ของผลการเรียนในเทอมต้น ส่วนการปรับตัว หมายถึง ขบวนการที่บุคคลใช้ในการอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางของสังคมตลอดจนเข้าใจสภาพของตนเองและสภาพความสัมพันธ์กับผู้อื่น พบว่า วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีการปรับตัวได้ดีกว่าวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ยุพิน นิสัยนต์ (2515 : 82) ซึ่งศึกษาในหัวข้อเดียวกันก็ได้ผลการศึกษาว่า กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อายุ 17 ปี และต่ำกว่า 17 ปี มีปัญหาทางด้านการปรับตัวมากที่สุด

พวงสร้อย วรกุล (2522 : 81-82) ได้เปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครและสงขลา นั้น ไม่พบความแตกต่างกันในการปรับตัวของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

กิลล์ (วรารัตน์ ประสิทธิ์ธัญกิจ 2537 : 49 , อ้างอิงจาก Gill 1962 : 144-149) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการปรับตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 450 คน โดยแยกเป็นนักเรียนกลุ่มผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความสามารถในการปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ริงเนสส์ (กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ 2526 : 22 , อ้างอิงจาก Ringness 1968 : 140) ได้ศึกษาพบว่า คนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้รับรางวัลทางสังคมและมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองในโรงเรียน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว จะพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการเรียน ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีความสามารถทางสติปัญญาจะสามารถแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ไม่ปกติให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี โดยไม่เกิดความเครียดและภาวะคับข้องใจ ซึ่งทำให้เป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดี

1.2.3 ฐานะทางเศรษฐกิจและการปรับตัวด้านการเรียน

ปัจจุบันนี้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำกำลังเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับทุกประเทศ ประเทศไทยเอง ก็กำลังประสบปัญหานี้อยู่เช่นกัน ซึ่งจะทำให้เกิดผลตามมาหลายอย่าง เช่น จะทำให้ทุกคนต่างแย่งกันทำมาหากินมากขึ้น เพื่อให้มาซึ่งเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาที่จะสนใจบุตรหลานของตนเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะทิ้งบุตรให้อยู่กับคนใช้ หรือให้อยู่กันเองตามลำพัง โดยเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะยากจน เด็กจะต้องช่วยตัวเอง อยู่กันเอง พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนมากนัก ดังนั้นโอกาสที่เด็กจะประพฤติตัวเสีย คบเพื่อนฝูงที่เกเรตั้งเป็นกลุ่มเป็นแก๊งค์ เสพยาเสพติด หรือก่อความไม่สงบแก่สังคม เช่น ลักขโมย หรือฉกชิงวิ่งราว จนถึงก่อคดีอาชญากรรมต่างๆ นั้นมีมาก ถ้าหากพิจารณาในแง่การศึกษา พบว่าเด็กที่มีโอกาสเกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมเลี้ยงดูที่เอาใจใส่จากบิดามารดามากกว่า รวมถึงได้รับการสนับสนุนทางการศึกษาที่ดี (อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ 2532 : 28-30) ไม่ว่าจะเป็นด้านอุปกรณ์การเรียน เงินค่าใช้สอย เสื้อผ้า อาหาร นอกจากนี้ยังสามารถจ้างอาจารย์มาสอนพิเศษเพิ่มเติมจากที่เรียนได้อีก ซึ่งทำให้เด็กสามารถเรียนหนังสือได้ดี และประสบความสำเร็จทางด้านการศึกษา ส่วนเด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจน มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ โอกาสในการศึกษาเล่าเรียนก็น้อย เพราะบิดามารดาไม่มีทุนให้การศึกษา ขาดอุปกรณ์การเรียน

เด็กบางคนต้องทำงานเพื่อช่วยทางบ้านทำให้การเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดความเครียดและปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน

พวงสร้อย วรกุล (2522 : 88) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการปรับตัวระหว่างนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน ปีการศึกษา 2521 จำนวน 678 คน ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดสงขลา พบว่าโดยส่วนรวมแล้วนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ปานกลาง และสูง มีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 โดยนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวมากกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและสูง

กุลวรรณ วิทยาวงศุจิ (2526 : 65) ศึกษาเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและการปรับตัวในนักเรียนมัธยมศึกษาเด็กกรุงเทพมหานคร จำนวน 499 คน แบ่งฐานะทางเศรษฐกิจเป็น 3 ระดับ ตามการรายงานของวัยรุ่น คือ ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง ส่วนการปรับตัว หมายถึง ขบวนการที่บุคคลใช้ในการอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางของสังคม ตลอดจนเข้าใจสภาพของตนเองและสภาพความสัมพันธ์กับผู้อื่น พบว่า วัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ในระดับปานกลาง และสูง จะมีการปรับตัวสูงกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่ำ

การริสัน และคนอื่นๆ (สำรวจ ประโพรซ์ศรี 2544 : 104, อ้างอิงจาก Garrison and Others 1965 : 403 – 407) ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบอันมีผลต่อการเรียนของนักเรียน พบว่าฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนมาก เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำและสังคมต่ำย่อมขาดประสบการณ์ต่างๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การคิดแก้ปัญหา ทำให้เด็กเกิดปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อการเรียนได้ ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวด้านการเรียน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวจะพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสำคัญมาก ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียนของวัยรุ่นและทำให้เกิดการปรับตัวที่แตกต่างกันออกไปโดยส่วนใหญ่แล้วเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะมีสภาพปัญหาในด้านการเรียนการปรับตัวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและสูง

1.2.4 บรรยากาศในครอบครัวและการปรับตัวด้านการเรียน

คำว่า “ บ้าน ” ไม่ได้หมายถึงเฉพาะอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง สำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัยของบุคคลในครอบครัวเท่านั้น แต่หมายรวมถึงความสัมพันธ์ สภาพความเป็นอยู่คนในบ้าน บรรยากาศในครอบครัว ครอบครัวที่มีบรรยากาศในครอบครัวที่อบอุ่น พ่อแม่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน เห็นอกเห็นใจกัน ปรึกษาหารือกันเมื่อมีปัญหาหรือมีความทุกข์ ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ของตน ช่วยกันอบรมเลี้ยงดูบุตร พยายามจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านให้ดี ไม่มีสิ่งใดมากระทบกระเทือนจิตใจของเด็ก สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดความสุข มีที่พึ่ง เมื่อเด็กพบกับปัญหาก็สามารถปรึกษากับพ่อแม่ได้ จะทำให้เด็กไม่รู้สึกว่าคุณเองถูกทอดทิ้ง บรรยากาศในครอบครัวที่อบอุ่นจะทำให้เด็กที่มีแนวโน้มที่จะประพฤติตัวไปในทางที่ดี มีสุขภาพจิตที่ดี ไม่เกิดความตึงเครียดทำให้

การดำเนินชีวิตเป็นปกติและราบรื่น เด็กจะมีความมั่นคงทางอารมณ์สามารถปรับตัวได้เมื่อต้องเผชิญกับปัญหา

นิลวรรณ ศิริอังกุล (2535 : 76) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนในชุมชนแออัดเขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิงอายุระหว่าง 11-16 ปี จำนวน 534 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศในครอบครัวที่อบอุ่นสามารถปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศในครอบครัวไม่ดี

แพนสกาย (สมศรี บุญอรุณรักษา 2539 : 31, อ้างอิงมาจาก Pansky 1990 : 3143-B) ได้ศึกษาบทบาททางเพศและการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ซึ่งการหย่าร้างของพ่อแม่จะก่อให้เกิดบรรยากาศในครอบครัวไม่ดีโดยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนเกรด 2 และ เกรด 3 จำนวน 139 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่หย่าร้างบรรยากาศในครอบครัวไม่ดีจะส่งผลต่อการปรับตัวของเด็ก โดยจะมีลักษณะกดดัน วิตกกังวล ก้าวร้าว มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมและการมีปัญหาทางด้านการเรียนมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศในครอบครัวที่อบอุ่น

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวจะพบว่าบรรยากาศภายในครอบครัวมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กรวมทั้งการเกิดพฤติกรรมและการปรับตัวในด้านต่างๆ โดยบรรยากาศในครอบครัวที่ดีจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถปรับตัวได้เมื่อต้องเจอกับปัญหาต่างๆ

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน ดังรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

2.1.1 ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน

ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน (Ego Identity) ได้มีนักจิตวิทยาให้ความหมายที่สำคัญๆ มีดังนี้

จริยกุล ตรีสุวรรณ (2542 : 8) ได้ให้ความหมายเอกลักษณ์แห่งตน หมายถึง โครงสร้างของบุคลิกภาพของบุคคล ที่เกิดจากการรู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง และมั่นใจในตนเองซึ่งมีพื้นฐานมาจากการมีความไว้วางใจตนเอง และผู้อื่นการมีความเป็นตัวของตัวเอง การมีความคิดริเริ่มและการมีความขยันหมั่นเพียร

เสาวภา เบญจพันธุ์ทวี (2540 : 9) สรุปความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด และการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเป็นใคร มีร่างกาย นิสัย อารมณ์ ค่านิยม ความเชื่อ และในการแสดงออกของตนแตกต่าง หรือเหมือนกับบุคคลอื่นในเรื่องใด และถ้าบุคคลมีโครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาดี จะทำให้บุคคลปรับตัวได้ และบรรลุเอกลักษณ์ ส่วนโครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาไม่ดี ทำให้บุคคลปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดความสับสนในเอกลักษณ์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดุจเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 77) กล่าวว่า เอกลักษณ์แห่งตนในความหมายของอิริคสัน หมายถึง โครงสร้างของบุคลิกภาพของบุคคลที่เกิดจากการรู้จักตน และการยอมรับตนว่ามีลักษณะที่คงที่และต่อเนื่องมาตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ ในขณะที่เดียวกัน บุคคลก็เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนตามที่สังคมและวัฒนธรรมของตนกำหนดไว้ และมองเห็นว่า ลักษณะความรู้ ความสามารถ และความต้องการของตนนั้น สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และคนรอบข้าง ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองว่าตนเองจะสามารถทำทุกอย่างได้ดี ตามมาตรฐานของตนเองและของสังคมไปพร้อมกัน

ไรซ์ (จริยกุล ตริสุวรรณ 2542 : 7; อ้างอิงจาก Rice 1996 : 36) ได้สรุปความคิดของนักจิตวิทยาหลายท่าน และเสนอว่าเอกลักษณ์แห่งตน เป็นผลรวมของการรับรู้ว่าตนเองเป็นอย่างไร มีบทบาททางสังคมอย่างไร ผู้ที่มีความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน จะมีการยอมรับตนเองสูง และเอกลักษณ์แห่งตนเกิดได้จากการพัฒนาทางด้านร่างกาย เพศ สังคม อาชีพ จริยธรรม อุดมคติ และบุคลิกภาพ

ออฟเฟอร์ และคณะ (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ 2541 : 16, อ้างอิงมาจาก Offer and Others 1981 : 11) ได้สรุปความหมายของเอกลักษณ์แห่งตนอย่างกว้างๆ ว่าการที่วัยรุ่นมีความเข้าใจต่อตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ว่าจะเชื่อมความสัมพันธ์กับคนอื่น ขณะที่ต้องการความเป็นตัวของตัวเองและอิสระ โดยอาศัยประสบการณ์จากกระบวนการทางสังคม และวัฒนธรรมในวัยเด็ก

แฟรเกอร์ และแฟดิแมน (Frager and Fadiman 1984 : 159) สรุปความหมาย และปัจจัยในการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน ว่าเอกลักษณ์แห่งตนเป็นการให้ คุณค่าและการฝึกความอดทนสร้างจากพื้นฐานทางสังคม การสนับสนุนจากคนรอบข้าง มีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม

มาร์เซีย (สายฝน ควรรณ 2536 : 16, อ้างอิงจาก Marcia 1980) กล่าวถึงเอกลักษณ์แห่งตนในลักษณะโครงสร้างแห่งตน (Self-Structure) ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงไปตามแรงขับ ความสามารถ ความเชื่อ และการปรับตัวของแต่ละคน ถ้าบุคคลมีโครงสร้างของพัฒนาการที่ดีก็จะทำให้มีความเป็นตัวของตัวเอง รู้ถึงความเหมือนและความแตกต่างของตนกับผู้อื่น ทำให้เกิดการกำหนดแนวทางของตนเอง ถ้ามีโครงสร้างพัฒนาการที่ไม่ดี ทำให้เกิดความสับสนในตนเอง ต้องอาศัยสิ่งภายนอกมาช่วยประเมนตนเอง

สรุปได้ว่า เอกลักษณ์แห่งตน หมายถึงโครงสร้างของบุคลิกภาพ เป็นกระบวนการพัฒนาในการปรับตัว ให้บุคคลได้รู้จักตนเองยอมรับตนเอง เข้าใจในตนเอง และมั่นใจในตนเอง รู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเองเป็นใคร มีนิสัย อารมณ์ ความเชื่อ เป็นอย่างไร มีบทบาทหน้าที่ทางสังคมอย่างไร ผู้ที่มีความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนจะมีการยอมรับตนเองสูง มั่นใจในตนเอง และมีการแสดงออกที่เหมาะสม

2.1 2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน

2.1.2.1 กระบวนการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ (Ego identity Process)

การพัฒนาในแต่ละช่วงของชีวิตตามความคิดเห็นของอีริคสันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (Biological Process) ตั้งแต่ในวัยทารกจากที่ยังมีวุฒิภาวะทางร่างกายไม่สมบูรณ์ มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่ำ สู้วัยเด็กตอนปลายที่มีวุฒิภาวะทางร่างกายค่อนข้างสมบูรณ์ มีความสามารถในการเคลื่อนไหวได้เท่ากับผู้ใหญ่ มีความสามารถทางภาษาในการปะทะสังสรรค์กับสิ่งแวดล้อม จนเข้าสู่วัยรุ่นที่มีการเจริญเติบโตทางเพศ มีลักษณะที่แสดงการเปลี่ยนแปลงทางเพศอย่างชัดเจนเทียบเท่าผู้ใหญ่ มีแรงขับทางเพศ มีการเรียนรู้บทบาทของผู้ใหญ่ กระบวนการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้จะเกิดไปตลอดชีวิต ตั้งแต่วัยทารก จนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย

ในการอธิบายพัฒนาการตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ อีริคสัน ใช้คำว่า อีโก้ (Ego) ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นผลให้บุคคลมีการเรียนรู้ตนเองอย่างต่อเนื่องและต้องแท้ การพัฒนาอีโก้ที่อีริคสันได้ทำการศึกษาจาก คนในหลาย ๆ วัฒนธรรม ทำให้เชื่อว่าพัฒนาการของมนุษย์ เป็นความสัมพันธ์ของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม อีริคสันได้แบ่งขั้นการพัฒนาอีโก้ ตลอดช่วงชีวิตเป็น 8 ขั้น แต่ละขั้นจะมีช่วงวิกฤติของการพัฒนาอีโก้ โดยให้ช่วงวิกฤติแต่ละขั้นไว้เป็น 2 ด้านที่ตรงข้ามกัน คือด้านบวกที่เป็นด้านดี เป็นด้านที่แสดงถึงความสำเร็จในการพัฒนาอีโก้ในขั้นนั้น ด้านลบเป็นด้านที่แสดงถึงความล้มเหลวของการพัฒนาอีโก้ขั้นนั้น การพัฒนาในแต่ละขั้นจะถูกกำหนดขึ้นตายตัว (Fix) คนจะต้องพัฒนาผ่านแต่ละขั้นตามลำดับอายุไปให้ได้ก่อนที่จะถึงอีกขั้นหนึ่ง ถ้าการพัฒนาในแต่ละขั้นไม่สำเร็จ คนนั้นจะมีพัฒนาการของขั้นที่ผ่านไปทางลบ แต่จะมีการพัฒนาไปในทางบวกได้หากได้รับการแก้ไข หรือชี้แนะอย่างถูกต้อง (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ 2541 18 , อ้างอิงจาก Cumming 1995 232)

การพัฒนาของอีโก้ จะพัฒนาจากการไม่มีเอกลักษณ์ ไปสู่การบรรลุเอกลักษณ์ของอีโก้ในขั้นต่าง ๆ กระบวนการพัฒนาจะเป็นการขัดแย้งระหว่างคุณลักษณะภายใน (การเปลี่ยนแปลงทางสรีระตามวัย ความต้องการ และความสามารถของบุคคล) กับคุณลักษณะภายนอก (ข้อเรียกร้องทางสังคม) บุคคลจะผ่านพ้นวิกฤติแต่ละครั้งได้ด้วยคุณลักษณะภายในของบุคคลที่ค่อย ๆ เพิ่มขึ้น มีการตัดสินใจที่ถูกต้องมากขึ้น และมีความสามารถที่จะทำตามมาตรฐานของสังคมที่เกี่ยวข้อง วิกฤติการณ์ทางบุคลิกภาพจะปรากฏเพื่อการปรับตัวในแต่ละขั้น จะต้องมีการตกลงใจที่ถูกต้องเพื่อแก้ไขภาวะวิกฤติ ถ้าหากสามารถทำตามมาตรฐานของตนเองและสังคมแล้ว ผลที่หลงเหลือซึ่งเป็นทางบวกจะทำให้อีโก้เข้มแข็งขึ้น โดยบุคคลจะมีเอกลักษณ์ก็ต่อเมื่ออีโก้มีความเข้มแข็งขึ้นทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและสังคมอันเป็นพื้นฐานให้บุคคลสามารถแก้ไขภาวะวิกฤติในระยะต่อมาได้ (อุษา ศรีจินดารัตน์ 2533 18)

ในวัยเด็กการพัฒนาเอกลักษณ์ของอีโก้ จะได้รับอิทธิพลจากผู้ใหญ่ เด็กจะเรียนรู้จากการบอก และจากการเลียนแบบบิดา มารดา บุคคลรอบข้าง ขณะที่ในวัยรุ่นนั้นจะมีการพัฒนาอีโก้โดยการเรียนรู้การหลุดพ้นจากความคิดของผู้ใหญ่มาสู่ความคิดของตัวเอง เริ่มจากการสังเคราะห์รวบรวมประสบการณ์ในอดีต (Past Identification) ทักษะที่มีอยู่และความสามารถ

(Current Skill and Abilities) และความคาดหวังในอนาคต (Future Hope) แล้วนำมาสร้างเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง(เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ 2541 18, อ้างอิงจาก Garrod and Other 1992 12) }

2.1.2.2 ทฤษฎีของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ และเอกลักษณ์แห่งตน

(Ego Identity Crisis and Identity)

ภาวะวิกฤติของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ นั้น จะเกิดตามขั้นที่ อีริคสัน กำหนดไว้เป็น Epigenetic principle

ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่เป็นภาวะวิกฤติของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน (Identity Crisis) โดยเอกลักษณ์แห่งตนจะได้จากการพัฒนาของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ใน 4 ขั้นที่ผ่านมา อีริคสันให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์แห่งตน เนื่องจากพบว่าผู้ที่มีอาการทางจิตในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Twenties) จะเกิดจากการล้มเหลวของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนทำให้มีความคิดสับสน ไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้ว่าตัวเองเป็นอย่างไร ต้องการอะไร มีการแยกตัว ไม่รับรู้ความจริง บางคนมีพฤติกรรมถดถอยไปสู่ช่วงทารก บางคนมีพฤติกรรมที่เกเร (Delinquent Activity) ลักษณะความล้มเหลวนี้นี้ล้วนแต่ขัดขวางต่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์

อีริคสัน (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ 2541 18, อ้างอิงมาจาก Erikson 1975 np) ได้เสนอความสำคัญของภาวะวิกฤติของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน (Identity Crisis) ในทางจิตวิทยาและสังคมเนื่องจาก

1 เป็นการพัฒนาการของบุคลิกลักษณะที่ต่อเนื่อง จนเป็นความคิดเห็นต่อสิ่งต่างๆ ในโลก (รวมถึงส่วนที่อยู่ในจิตสำนึกด้วย) วัยรุ่นจะพิจารณาตนเองจากลักษณะทางร่างกาย อารมณ์ พรสวรรค์ (ความเก่ง และความอ่อนแอ) รูปแบบพื้นฐานทางการคิด เพื่อนำไปเป็นบทบาทในการดำเนินชีวิต การเลือกอาชีพ การให้คุณค่า ความต้องการที่ปรึกษา ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน และการเริ่มต้นบทบาททางเพศ

2 วัยรุ่นเป็นช่วงที่มีจิตสำนึก (Conscious) สูงสุด มีการรับรู้ความจริงเกี่ยวกับตัวเอง มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ มีความสามารถในการพิจารณาความขัดแย้งและลดความขัดแย้งลงได้ การเรียนรู้ที่จะสร้างความคาดหวังและการทำให้สำเร็จตามคาดหวัง

3 เป็นช่วงเวลาที่มีการหล่อหลอมพัฒนาการทางร่างกาย ความคิด และสังคม แล้วพัฒนาเป็นตัวบุคคลนั้นในอนาคต ถือเป็นช่วงหนึ่งของชีวิตที่ไม่สามารถย้อนกลับมาได้

4 เป็นพัฒนาการที่ต่อเนื่องจากวัยเด็ก และส่งผลต่อวัยผู้ใหญ่

เวลาของการพัฒนาเพื่อจะผ่านจุดวิกฤติในช่วงวัยรุ่นนั้น อีริคสัน เรียกว่า Moratorium ซึ่งการผ่านช่วงนี้ได้อาจใช้เวลา เป็นเดือน เป็นปีหากผ่านช่วงนี้ไปได้ดี จะถือว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน (Identity Achievement) แต่การจะผ่านขั้นนี้ไปได้ดีนั้นจะต้องอาศัยหลายๆ ปัจจัยตั้งแต่ความต่อเนื่องด้านการปรับตัว ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

2.1 3 การพัฒนาบุคลิกภาพตามแนวคิดของอีริกสัน

ทฤษฎีของอีริกสันนั้นเป็นพื้นฐานความคิดส่วนหนึ่งจาก فروยด์ แต่อีริกสันเห็นว่า فروยด์ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ในชีวิตน้อยเกินไป ดังนั้นในทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial Theory) ของอีริกสัน จึงมีการกำหนดการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ กับความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ของมนุษย์ในทุกช่วงของชีวิต Epigenetic principle

อีริกสัน (Erikson 1968) ได้เสนอขั้นต่าง ๆ ของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ไว้เป็นขั้นตลอดชีวิต และเรียกแผนภูมินี้ว่า Epigenetic principle ถือเป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางสังคมในแต่ละขั้น โดยมีความเชื่อว่าชีวิตจะต้องผ่านขั้นตอนความขัดแย้งและการแก้ไข อีริกสันเรียกความขัดแย้งนี้ว่า Psychosocial Conflict และการได้มีประสบการณ์กับสังคมและบุคคล จะเป็นการพัฒนาให้คนในแต่ละวัยผ่านความขัดแย้งไปได้ ก่อนที่จะก้าวไปอีกขั้นหนึ่งและได้กำหนดลักษณะเฉพาะไว้เป็น 8 ขั้น ตลอดช่วงชีวิต

2 1 3 1 ลำดับขั้นการพัฒนาตาม Epigenetic Principle

ขั้นที่ 1	ขั้นพัฒนาความไว้วางใจ – ไม่ไว้วางใจผู้อื่น (Trust Versus Mistrust)
ขั้นที่ 2	ขั้นพัฒนาความรู้สึกเป็นอิสระ – ความละอาย ความไม่แน่ใจ (Autonomy Versus Shame and Doubt)
ขั้นที่ 3	ขั้นพัฒนาความคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด (Initiative Versus Guilt)
ขั้นที่ 4	ขั้นความพากเพียร - ความรู้สึกเป็นปมด้อย (Industry Versus Inferior)
ขั้นที่ 5	ขั้นพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน – ความสับสนในบทบาท (Identity Versus Identity Confusion)
ขั้นที่ 6	ขั้นพัฒนาความใกล้ชิด หรือ สนิทสนม – การแยกตัว (Intimacy Versus Isolation)
ขั้นที่ 7	ขั้นพัฒนาการสนใจบำรุงผู้อื่น – การใส่ใจหมกมุ่นแต่เรื่องของตนเอง (Generativity Versus Stagnation)
ขั้นที่ 8	ขั้นพัฒนาความมั่นคง สมบูรณ์ – ความสิ้นหวังท้อแท้ (Integrity Versus Despair and Disgust)

ตาราง 1 การพัฒนาบุคลิกภาพ (Epigenetic Principle) ตามแนวความคิดของอีริกสัน (Erikson 1968 : 94)

VIII								INTEGRITY VS DESPAIR
VII							GENERATIVITY VS STAGNATION	
VI						INTIMACY VS ISOLATION		
V	Temparal Perspective VS Time Confusion	Self Certainty VS Self Consciousness	Role Experimentation VS Role Fixation	Apprenticeship VS Work Paralysis	IDENTITY VS IDENTITY CONFUSION	Sexuel Polarization VS Bisexual Confusion	Leader and Followership VS Authority Confusion	Ideological Commitment VS Confusion of Values
IV				INDUSTRY VS INFERIORITY	Task Identification VS Sense of Futility			
III			INTIATIVE VS GUILT		Anticipation of Roles VS Role Inhibition			
II		AUTONOMY VS SHAME, DOUBT			Will to Be Oneself VS Self Doubt			
I	TRUST VS MISTRUST				Mutual Recognition VS Autistic Isolation			
	1	2	3	4	5	6	7	8

ขั้นที่ 1 ขั้นพัฒนาความไว้วางใจ – ไม่ไว้วางใจผู้อื่น (Trust Versus Mistrust) (การพัฒนาในช่วงทารก ตั้งแต่แรกเกิด ถึง 1 ปี)

ช่วงนี้เป็นการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเองถือเป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นวัยเริ่มแรกของชีวิตที่ยังต้องการการดูแลจากผู้อื่น ทารกจะมีการรวบรวมสิ่งต่างๆ

ที่ผ่านมาจากความรู้สึกสัมผัสที่ได้รับอย่างดีและสม่ำเสมอ ดังนั้นการพัฒนาของอีโกในขั้นนี้จึงมิได้ขึ้นกับปริมาณอาหารเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความรัก ความอบอุ่น และจากการที่เด็กได้รับความรัก ความอบอุ่น ทำให้เด็กพัฒนาเกี่ยวกับการใช้วัยต่างๆ ของร่างกาย ได้อย่างรวดเร็ว เช่น การจับของเล่น การนั่ง เด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น (โสภณ ชีลมันต์ 2536 104)

ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาอีโกในช่วงวัยทารก คือ ความหวัง (Hope) (Frager and Fadiman 1984 158) ซึ่งเป็นความอดทนและการมีความเชื่อที่สามารถจะบรรลุถึงความปรารถนาจากแรงกระตุ้นภายใน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่และพัฒนาความรู้สึกที่ดี คือ ความไว้วางใจ

การสร้าง ความหวังนี้จะสร้างได้จาก

- 1 การได้รับสัมผัสและความรักจากแม่
 - 2 การมีสัมพันธภาพที่ดีกับแม่ตั้งแต่เล็กจนโต
 - 3 จากสภาพแวดล้อม เช่น ศาสนา ความเชื่อ
- การพัฒนาอีโกในวัยทารก จะเป็นช่วงของการพัฒนาดังนี้

- 1 การเห็นคุณค่าในตัวเอง ทำให้มีความเป็นตัวของตัวเอง นับถือตนเอง สามารถควบคุมการแสดงออกของตนเองได้อย่างถูกกาลเทศะ
- 2 การพัฒนาความรู้สึกพึงลึกของการไว้วางใจตนเองและผู้อื่น ทำให้มีความรักในตนเองและผู้อื่น มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ไม่มีความหวาดระแวง ไม่ขัดแย้งกับสังคมและสามารถลดความบาดหมางขัดแย้งในตัวเองลงได้
- 3 มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นได้ดี
- 4 มีความรู้สึกปลอดภัย ไม่กลัวความอ้างว้าง สนใจที่จะกระทำสิ่งที่ดีต่อตนเอง ไม่ทำสิ่งที่อันตรายต่อตนเองและผู้อื่น
- 5 สามารถแยกแยะสิ่งที่เป็นจริงและความฝันได้

หากการพัฒนาในช่วงทารกเป็นไปในทางไม่ดีหรือทางลบ จะเกิดการพัฒนาความรู้สึกของความสูญเสีย (Sense of Loss) และความรู้สึกไม่ไว้วางใจ (Sense of Mistrust) คือ จะทำให้มีความกลัว เช่น กลัวอด กลัวความว่างเปล่า ขี้ตกใจ ขาดการเชื่อมต่อกับความจริงกับความฝัน ไม่ไว้วางใจตนเองเช่นเดียวกับที่ไม่ไว้วางใจผู้อื่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง คิดและกระทำแต่สิ่งไม่ดี มีความกลัวเสี่ยงต่อสิ่งที่อันตราย มีการทำร้ายตนเองโดยมิได้ยั้งคิด (ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2537 45)การพัฒนาความไว้วางใจและไม่ไว้วางใจในช่วงทารกนั้น เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นและปรากฏเป็นความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนหรือความสับสนในบทบาท ในด้านที่เกี่ยวกับการรับรู้เวลา (Temporal Perspective) ความสับสนในเวลา (Time Confusion)

ขั้นที่ 2 ขั้นพัฒนาความรู้สึกเป็นอิสระ – ความละอายและความไม่แน่ใจ (Autonomy Versus Shame and Doubt (การพัฒนาในช่วงวัยเด็กตอนต้น 2 ปี – 3 ปี)

ช่วงนี้เด็กเริ่มโตขึ้น มีการพัฒนาของกล้ามเนื้อในร่างกายมากขึ้น มีความสามารถในการเคลื่อนไหวการหยิบจับสิ่งของมากกว่าในวัยทารก เป็นช่วงเริ่มต้นของการเรียนรู้กฎ คำสั่ง จากการฝึกหัดและการควบคุมของบิดามารดา โดยเฉพาะในเรื่องการฝึกหัดการขับถ่ายทั้ง ปัสสาวะ และอุจจาระ การให้อิสระในการกระทำต่าง ๆ เช่น การวิ่งเล่น การปีนป่าย หรือการรับประทานอาหาร เป็นต้น เด็กในวัยนี้จะรับรู้ว่าคุณเองมีพลัง จากการประสานความสมดุลระหว่างการให้อิสระกับการควบคุมของบิดามารดา บิดามารดาที่ไม่ความอดกลั้น และชอบบู้ ดะคอกเด็กเสมอๆ จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกละอาย ไม่กล้าและเต็มไปด้วยความสงสัยและขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (ประณต คำฉิม 2526 159)

ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาอีโกในขั้นที่ 2 นี้ คือความตั้งใจ (Will) (Fragar and Fadiman 1984 159) ซึ่งเป็นการให้ความเหมาะสมในการควบคุมตัวเอง ทำให้เด็กมีประสบการณ์เรียนรู้ความละอายและการไม่ละอาย การพัฒนาความตั้งใจนี้ทำให้เด็กกลายเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถควบคุมแรงขับ แรงกระตุ้น และรู้จักกฎ ระเบียบ และหน้าที่การสร้างความตั้งใจนี้สร้างได้จาก

- 1 กฎ และสิ่งแวดล้อมรอบข้าง
2. การฝึกฝน และการอบรมจากบิดามารดา
- 3 การเรียนรู้กฎทางสังคม (ความสามารถในการเรียนรู้)

การพัฒนาอีโกในวัยเด็กตอนต้น จะเป็นช่วงของการพัฒนาดังนี้

- 1 ความสามารถในการควบคุมตนเอง ให้สามารถปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และหน้าที่ ได้อย่างสม่ำเสมอ
- 2 การเรียนรู้ที่จะเป็นตัวของตัวเอง
- 3 ความสามารถในการเรียนรู้และรับรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล ไม่กลัวต่อความคิดจนเกินไป

หากการพัฒนาในช่วงนี้เป็นไปในทางไม่ดี หรือทางลบ จะเกิดการพัฒนาความละอาย (Shame) นำไปสู่ความไม่แน่ใจ (Doubt) คือความไม่แน่ใจในตนเอง มีความกลัวความผิดมากกว่าปกติอาจจะแสดงออกมาหรือไม่ก็ได้ ในบางพวกอาจแสดงออกเป็นความกลัวต่อบาปมากเกินไปทำให้ไม่สามารถรับรู้ความเป็นจริง โดยจะอยู่กับความละอาย ความรู้สึกผิด ความกลัวแบบหวาดระแวง ความละอายอย่างไม่มีเหตุผล และยังมีพฤติกรรม ย้ำคิด ย้ำทำ ทำให้ไม่สามารถย้ายความสนใจไปสู่สิ่งอื่นได้การพัฒนาความรู้สึกเป็นอิสระ และความละอาย ความไม่แน่ใจเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นและปรากฏเป็นความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน หรือความสับสนในบทบาท ในด้านที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตนเอง (Self-certainty) – ความหมกมุ่นแต่ตนเอง (Self Consciousness)

ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาความคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด (Initiative Versus Guilt) (การพัฒนาในช่วงวัยเด็กตอนกลาง 4 ปี – 6 ปี) ช่วงนี้ถือเป็นช่วงที่เด็กเปิดตนเองสู่โลก เพราะเด็กจะมีความสามารถในการเคลื่อนไหวค่อนข้างสมบูรณ์ สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร และ

อธิบายความต้องการของตนเองได้ เริ่มมีการพัฒนาทักษะ การรับรู้ ความคิด สติปัญญา เด็กจะอยากรู้อยากเห็นมากขึ้น ช่างซักถามและเก็บมาคิดคำนึง มีจินตนาการและความคิดทำสิ่งใหม่ๆ ด้วยตนเองในเด็กวัยนี้ จะมีการเรียนรู้บทบาทต่าง ๆ ได้จากบิดามารดา เพื่อนฝูงและบุคคลที่แวดล้อม และมักกำหนดพฤติกรรม ความรู้สึกต่าง ๆ โดยใช้การเลียนแบบบทบาท และการพัฒนาความสามารถทางร่างกาย และทักษะทางภาษา

ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาอีโกขั้นที่ 3 คือ ความมุ่งหมาย (Purpose) (Frager and Fadiman 1984 159) ซึ่งเป็นความกล้าหาญในการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมาย โดยไม่ถูกยั้งยั้ง จากความฝันหรือความกลัว การพัฒนาความคาดหวังนี้จะมีพื้นฐานมาจากการเล่น เพราะการเล่นทำให้ได้คิด ได้วางแผน ได้เรียนรู้สังคม การพัฒนาอีโกในวัยนี้จะเป็นช่วงของการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative) ทำให้เป็นคนที่มีจุดมุ่งหมาย ไม่ท้อถอยเมื่อรู้สึกผิด มีจินตนาการที่กว้างไกลในทางที่ ดีหากการพัฒนาในช่วงนี้เป็นไปในทางไม่ดีหรือทางลบ จะเกิดพัฒนาการของความรู้สึกผิด (Feeling of Guilt and Anxiety) คือ มีความรู้สึกผิดโดยปราศจากเหตุผลการพัฒนาความคิดริเริ่ม และความรู้สึกผิด เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นและปรากฏ เป็นความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน หรือความสับสนในบทบาทในด้านที่เกี่ยวกับการเรียนรู้บทบาท (Role Experimentation) การชะงักงันในการแสดงบทบาท (Role Fixation)

ขั้นที่ 4 ขั้นพัฒนาความเพียร - ความรู้สึกเป็นปมด้อย (Industry Versus Inferior) (การพัฒนาในช่วงวัยเด็กตอนปลาย 7 ปี - 12 ปี)ช่วงนี้เป็นช่วงที่เด็กจะมีความสามารถในการเคลื่อนไหวและการใช้ภาษาที่ดีขึ้นกว่าในวัยเด็กตอนต้นและตอนกลาง เด็กวัยนี้มีการปรับปรุงทักษะต่าง ๆ จนทำให้

- 1 มีการเรียนรู้สิ่งที่เป็นจริงได้ลึกซึ้งขึ้น รับรู้ผลของเหตุการณ์ต่าง ๆ แบ่งแยกความเป็นจริงกับความคิดได้ดีขึ้น
- 2 ในการทำงาน เด็กจะเกิดการคิด การร่วมมือ การแบ่งหน้าที่ การวางแผน
- 3 มีการฝึกหัดทักษะต่าง ๆ มีความสามารถในการใช้เครื่องมือแบบผู้ใหญ่ได้
- 4 เริ่มเรียนรู้ และมีความอยากรู้ในอาชีพ แต่ยังไม่เข้าใจอาชีพลึกซึ้ง
- 5 รู้จักระเบียบของสังคม เริ่มมีวินัย เรียนรู้จริยธรรม คุณธรรม ได้ดีกว่าที่ผ่านมา

ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาอีโกในขั้นที่ 4 คือ การฝึกหัดจนชำนาญ (Competence) (Frager and Fadiman 1984 159) ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการเรียนรู้การทำงาน การพัฒนาทักษะพื้นฐานของมนุษย์ การฝึกหัดจนชำนาญนี้เด็กจะสร้างได้จากการเรียนรู้การถูกคาดหวังจากสังคม การเรียนรู้สิ่งที่ตนเองชอบและควรมีการปฏิบัติอย่างไรเพื่อให้ประสบความสำเร็จ การพัฒนาอีโกในวัยนี้จะเป็นช่วงของการพัฒนาความสามารถในการทำงาน ความพากเพียรและความตั้งใจในการทำงาน หากการพัฒนาในช่วงนี้เป็นไปในทางไม่ดีหรือทางลบจากการขาดประสบการณ์ใน

การเรียนรู้ หรือการถูกจำกัดการกระทำทั้งการเป็นผู้นำและผู้ช่วย การถูกบังคับให้ทำงานมากเกินไป การถูกคาดหวังมากเกินไป จะทำให้เด็กพัฒนาความรู้สึกมีปมด้อย และไม่เต็มใจทำงานให้สำเร็จ (ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 253 46) การพัฒนาความพากเพียร และความรู้สึกมีปมด้อย เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นและปรากฏเป็นความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน หรือความสับสนในบทบาท ในด้านที่เกี่ยวกับความสามารถในการทำงาน (Apprenticeship หรือ Anticipation of Achievement) – ความชะงักงันในการทำงาน (Work Paralysis)

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน – ความสับสนในบทบาท (Identity Versus Identity Confusion) (การพัฒนาในช่วงวัยรุ่น 12 ปี – 18 ปี) ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการเจริญเติบโตของร่างกายอย่างรวดเร็วมีลักษณะทางเพศ ปรากฏให้เห็นชัดเจน วัยรุ่นเริ่มต้องการอิสระ ต้องการหลุดพ้นจากอำนาจในวัยเด็ก คือ หลุดพ้นจากการควบคุมของผู้ใหญ่ เพื่อค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ค้นหาบทบาทของตนเอง โดยอาศัยการรวบรวมประสบการณ์จากการพัฒนาอีโก้ในอดีตที่ผ่านมา การพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในขั้นที่ 5 หรือช่วงวัยรุ่น คือ การพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งเป็นการที่วัยรุ่นมีความสามารถรวบรวมประสบการณ์ในอดีตเพื่อพัฒนา ตนเองในปัจจุบัน และถึงอนาคต มีความสามารถในการพัฒนาทักษะต่างๆ ที่เป็นงานที่ยากขึ้นตามลำดับ มีความเป็นตัวของตัวเอง (Sroufe and Others 1992 518) รวมทั้งการมีความรู้สึกมีคุณค่า สามารถอาศัยพึ่งพาตนเองได้ มีชีวิตที่เป็นอิสระ และสามารถให้และรับความรักจากผู้อื่นได้ทั้งความรักแบบเพื่อนสนิทเพศเดียวกันหรือเพื่อนต่างเพศ (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ 2541 18, อ้างอิงจาก Balk 1995 131) หากการพัฒนาในช่วงนี้เป็นไปในทางไม่ดีหรือทางลบจะเกิดความสับสนในบทบาท (Identity Confusion) เกิดการแยกตัว ทำอะไรโดยปราศจากเป้าหมายบ่อยๆ ทำในสิ่งที่เป็นไปในทางไม่ดี ปราศจากการวิเคราะห์ แยกแยะ แสดงบทบาทที่ผิด ดวงใจ สำนึกกุล (2536 848) เสนอ ลักษณะความผิดปกติของเอกลักษณ์แห่งตน (Identity Disorder) ในวัยรุ่นให้เห็นได้อย่างชัดเจน คือ วัยรุ่นจะรู้สึกกลัดกลุ้มใจ ไม่แน่ใจกับเอกลักษณ์ของตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความไม่แน่ใจเกี่ยวกับเป้าหมายอนาคต การเลือกอาชีพ สัมพันธภาพกับเพื่อน บทบาทและพฤติกรรมทางเพศ ค่านิยมด้านศาสนา ศีลธรรม และความจงรักภักดีกับหมู่คณะ โดยวัยรุ่นจะรู้สึกสับสนไม่แน่ใจกับตัวเองว่าเป็นใคร ต้องการอะไร อาจมีพฤติกรรมถดถอยในลักษณะไม่กล้าตัดสินใจเอง ลังเล รู้สึกโดดเดี่ยว ว้าเหว เข้ากับใครไม่ได้ มักทำอะไรด้วยความวูวาม ไม่คิดหน้าคิดหลัง อีกลักษณะหนึ่ง คือ มองตนเองแตกต่างจากผู้อื่นอย่างมาก โดยมีความคิดว่าคนอื่นจะมองไม่เห็นความผิดปกติในตนเอง คิดว่าผู้อื่นไม่เข้าใจว่าตนเองเป็นอะไร และขณะที่ผู้อื่นไม่เห็นว่าเป็นเรื่อง บ๊ีบคั้น กัดดันอะไร แต่ตนเองจะมีความวิตกกังวล กลุ้มใจท้อแท้ใจ ลังเลใจ ทำให้อารมณ์หงุดหงิด จุนเจียว วูวาม และตัดสินใจผิด ๆ ได้ หรืออาจมีความรู้สึกเบื่อ หหมดความกระตือรือร้นในการคบเพื่อน หรือการเรียนรู้ แยกตัวจากเพื่อน ไม่ร่วมกิจกรรม บางทีหยุดเรียน นั่งเล่นอยู่กับบ้าน คิดหมกมุ่นฝึกฝนในลัทธิการเมือง หรือศาสนา รู้สึกไม่พอใจในสภาพสังคมและชีวิตอาจถึงคิดสั้น ฆ่าตัวตาย เนื่องจากไม่เห็น

ประโยชน์ของการมีชีวิตอยู่ รู้สึกชีวิตไม่มีคุณค่า ถ้าหากเป็นนานเกิน 3 เดือน จะส่งผลกระทบในด้านสังคม การงาน การศึกษาได้

2.1.3.2 ลักษณะสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนตามแนวความคิดของอีริกสัน

อีริกสัน (Erikson 1968 180-188) ได้กำหนดลักษณะแสดงถึงความสำเร็จและความสับสนในบทบาท ที่ได้รับการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ตั้งแต่ช่วงเด็กจนถึงวัยรุ่น โดยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง แนวนอนที่ ห้า (V1-V4) แนวตั้ง (I5, II5, III5, IV5) ของ Epigenetic Principle 4 ข้อ ดังนี้

แนวนอน ของ Epigenetic Principle ประกอบด้วย

V1 คือ การรับรู้เวลา (Temporal Perspective) - ความสับสนในเวลา (Time Confusion)

V2 คือ ความมั่นใจในตนเอง (Self certainty) - การหมกมุ่นแต่ตนเอง (Self-Consciousness)

V3 คือ การเรียนรู้บทบาท (Role Experimentation) – ความชะงักงันในการแสดงบทบาท (Role Fixation)

V4 คือ ความสามารถในการทำงาน (Apprenticeship หรือ Anticipation of Achievement) – ความชะงักงันในการทำงาน (Work Paralysis)

แนวตั้ง ของ Epigenetic Principle ประกอบด้วย

I5 คือ การพัฒนาการตระหนักรู้ (Mutual Recognition) –การแยกตัว (Autistic Isolation)

II5 คือ การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง (Will to Be Oneself) – ความไม่แน่ใจในตนเอง (Self Doubt)

III5 คือ การแสดงบทบาท (Anticipation of Role) – การถูกยับยั้งบทบาท (Role Inhibition)

IV5 คือ เอกลักษณ์ในการทำงาน (Task Identification) - ความรู้สึกไร้ประโยชน์ (Sense of Futility)

อีริกสันได้อธิบายความสัมพันธ์ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นพัฒนาความไว้วางใจ – ไม่ไว้วางใจผู้อื่น (Trust Versus Mistrust) จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการตระหนักรู้ (Mutual Recognition) – การแยกตัว (Autistic Isolation) และผลของการพัฒนานี้จะปรากฏเป็นอาการของความสำเร็จ หรือ ความสับสนในช่วงวัยรุ่น ในลักษณะการพัฒนาของการรับรู้เวลา (Temporal Perspective) - ความสับสนในเวลา (Time Confusion) ซึ่งจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

ในความล้มเหลวของการพัฒนาการรับรู้เวลาจะแสดงออกในรูปของความสับสนในเวลา (Time Confusion) เป็นความไม่สามารถกำหนดและประสานสิ่งที่ดี เหมาะสมให้กับตัวเอง

เป็นลักษณะที่ทุกคนต้องผ่านและผ่านไปได้อย่างรวดเร็ว ยกเว้นในพวกที่มีการพัฒนาของความไม่ไว้วางใจ (Sense of Mistrust) เนื่องจากเกิดการขาดหายไปของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน อีโก้ในวัยทารก ทำให้มีลักษณะที่ไม่สามารถกำหนดสิ่งที่เหมาะสมให้กับตัวเองได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปลักษณะของวัยรุ่นที่มีการรับรู้เวลา โดยรวบรวมจากการกำหนดลักษณะความสำเร็จของการพัฒนาความไว้วางใจหากพัฒนาการตระหนักรู้การพัฒนารับรู้เวลาตามที่อีริกสันได้อธิบายไว้ คือ

วัยรุ่นที่มีการรับรู้เวลาจะมีลักษณะต่อไปนี้คือ

1 สามารถจัดการให้เวลาที่ผ่านไปเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเอง ได้แก่ สามารถบังคับให้ตนเองกระทำในสิ่งที่ดีเหมาะสมเพื่ออนาคต

2 สามารถแยกแยะสิ่งที่จริงถูกต้องได้ ได้แก่ การมีความสนใจและการกระทำในสิ่งที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ไม่หวาดระแวงผู้อื่น ไม่ขัดแย้งกับสังคม

ขั้นที่ 2 ขั้นพัฒนาความรู้สึกเป็นอิสระ - ความละอาย ความไม่แน่ใจ (Autonomy Versus Shame and Doubt) จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความเป็นตัวของ ตัวเอง (Will to be Oneself) - ความไม่แน่ใจในตนเอง (Self Doubt) จะปรากฏเป็นอาการของความล้มเหลว หรือความสับสนในช่วงวัยรุ่นเป็นลักษณะของความมั่นใจในเอง (Self Certainty) - การหมกมุ่นแต่ตนเอง (Self Consciousness) มีลักษณะดังต่อไปนี้

ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self certainty) เมื่อวัยรุ่นมีความเข้าใจในเรื่องของเอกลักษณ์แห่งตนได้แล้ว ความรู้สึกที่วัยรุ่นแสดงต่อผู้อื่น จึงจะเป็นไปตามแบบแผนที่แน่นอน โดยมีการแสดงความเป็นตัวของตัวเอง ปราศจากการฟังฟังคนอื่น สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับอายุ

ความล้มเหลวของการพัฒนาความมั่นใจในตนเอง คือ การหมกมุ่นแต่ตนเอง (Self Consciousness) เป็นความไม่มั่นใจ ความละอายในการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปลักษณะของวัยรุ่นที่มีความมั่นใจในตนเอง โดยรวบรวมจากการกำหนดลักษณะความสำเร็จของการพัฒนาความรู้สึกเป็นอิสระ การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง และลักษณะความมั่นใจในตนเองตามที่อีริกสันได้อธิบายไว้คือ

วัยรุ่นมีความมั่นใจในตนเองจะมีลักษณะ ดังต่อไปนี้คือ

1 มีความเป็นตัวของตัวเอง โดยมีความมั่นใจและไม่ละอายในการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์

2 สามารถควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกของตนเองในด้านการใช้เงิน การไม่ใช้วาจาหยาบคาย การแสดงอารมณ์ที่เหมาะสม การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาความคิดริเริ่ม - ความรู้สึกผิด (Initiative Versus Guilt) จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนา การแสดงบทบาท (Anticipation of Role) - การถูกยับยั้งบทบาท (Role Inhibition) และปรากฏเป็นอาการของความล้มเหลว หรือ ความสับสนในช่วงวัยรุ่น

เป็นลักษณะของการเรียนรู้บทบาท (Role Experimentation) – ความชะงักงันในการแสดงบทบาท (Role Fixation) มีลักษณะดังต่อไปนี้

การเรียนรู้บทบาท (Role Experimentation) เป็นความสามารถรับรู้ แยกแยะสิ่งที่จริงและสิ่งที่คิดฝัน ทำให้สามารถแสดงบทบาทได้ถูกต้องเหมาะสม โดยวัยรุ่นจะต้องเผชิญกับความพอใจ หรือไม่พอใจของบุคคลรอบข้างโดยเฉพาะผู้ใหญ่

ความล้มเหลวของการพัฒนาการเรียนรู้บทบาท คือ ความชะงักงันในการแสดงบทบาท (Role Fixation) เป็นความไม่สามารถในการแสดงบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม เนื่องจากอึดื้อไม่สามารถประสาน และพัฒนาผ่านความรู้สึกผิดไปได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปลักษณะของวัยรุ่นที่มีการเรียนรู้บทบาท โดยรวบรวมจากการกำหนดลักษณะความสำเร็จของการพัฒนาความคิดริเริ่ม การพัฒนาการแสดงบทบาทและลักษณะการเรียนรู้บทบาทตามที่ยีริคสันได้อธิบายไว้คือ

วัยรุ่นที่มีการเรียนรู้บทบาทจะมีลักษณะ ดังต่อไปนี้คือ

1 สามารถเลือกบทบาทที่เหมาะสมให้กับตนเอง ได้แก่ รู้ว่าบทบาทใดถูกต้อง และเหมาะสมกับตนเองตามความเป็นจริง และตามจินตนาการของตนเอง บทบาทที่เหมาะสมกับสังคมที่ตนเองเป็นอยู่

2 ปรับตัวเร็ว ได้แก่ สามารถผ่านความเครียดไปได้อย่างรวดเร็วเหมาะสม และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3 มีบทบาททางเพศที่เหมาะสม

ขั้นที่ 4 ขั้นพัฒนาความพอกเพียร - ความรู้สึกเป็นปมด้อย (Industry Versus Inferior) จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเอกลักษณ์ในการทำงาน (Task Identification) - ความรู้สึกไร้ประโยชน์ (Sense of Futility) และจะปรากฏเป็นอาการของความสำเร็จหรือความสับสนในช่วงวัยรุ่นเป็นลักษณะการแสดงออกของความสามารถในการทำงาน (Apprenticeship หรือ Anticipation of Achievement) – ความชะงักงันในการทำงาน (Work Paralysis) ซึ่งจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

ความสามารถในการทำงาน (Apprenticeship หรือ Anticipation of Achievement) เป็นความต้องการของวัยรุ่นที่จะประกอบภาระงาน และการเรียน หรือพยายามดิ้นรนทำงานให้สำเร็จจะพัฒนาเป็นความสมบูรณ์ของความสามารถในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จด้วยดี

ความล้มเหลวของการพัฒนาความสามารถในการทำงาน คือความชะงักงันในการทำงาน (Work Paralysis) เป็นความรู้สึกของการขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความไม่พอใจในสิ่งที่ตนกำลังทำอยู่ไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้ ไม่มีการวางแผนในการทำงาน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุป ลักษณะของวัยรุ่นที่มีความสามารถในการทำงาน โดยรวบรวมจากการกำหนดลักษณะความสำเร็จของการพัฒนาความพอกเพียร การพัฒนาเอกลักษณ์ใน

การทำงาน และลักษณะความสามารถในการทำงานตามที่อิริคสันได้อธิบายไว้ คือ

วัยรุ่นที่มีความสามารถในการทำงานจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1 ยอมรับความสามารถในการทำงานของตัวเอง

2 มีความตั้งใจในการทำงาน คือ กล้าสู้กับอุปสรรคเพื่อความสำเร็จ ไม่มีความขัดแย้งในการทำงาน

3 มีการเรียนรู้ในการทำงาน คือ รู้จักการแบ่งหน้าที่ รู้จักเป้าหมายในการทำงาน มีการวางแผนในการทำงาน สามารถทำงานสำเร็จตามแผนที่วางไว้ มีความสนุกในการทำงาน ปรับตัวในการทำงานกับเพื่อนได้ดี

สรุปผลที่เกี่ยวข้องกันของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโกตั้งแต่วัยทารกจนถึง วัยเด็กตอนปลาย และความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนหรือความสับสนในบทบาทได้ดังนี้

1 การพัฒนาความไว้วางใจ - ไม่ไว้วางใจผู้อื่น (Trust Versus Mistrust) จะปรากฏเป็นอาการของการรับรู้เวลา - ความสับสนในเวลา (Temporal Perspective Versus Time Confusion)

2 การพัฒนาความรู้สึกเป็นอิสระ - ความละอายและความไม่แน่ใจ (Autonomy Versus Shame and Doubt) จะปรากฏเป็นอาการของความมั่นใจในตนเอง - การหมกมุ่นแต่ตนเอง (Self certainty Versus Self-Consciousness)

3 การพัฒนาความคิดริเริ่ม - ความรู้สึกผิด (Initiative Versus Guilt) จะปรากฏเป็นอาการของการเรียนรู้บทบาท - ความชะงักงันในการแสดงบทบาท (Role Experimentation Versus Role Fixation)

4 การพัฒนาความพากเพียร - ความรู้สึกเป็นปมด้อย (Industry Versus Inferior) จะปรากฏเป็นอาการของความสามารถในการทำงาน - ความชะงักงันในการทำงาน (Apprenticeship หรือ Anticipation of Achievement Versus Work Paralysis)

5 การพัฒนาการรับรู้เวลา - ความสับสนในเวลา ความมั่นใจในตนเอง - การหมกมุ่นแต่ตนเอง การเรียนรู้บทบาท - ความชะงักงันในการแสดงบทบาท ความสามารถในการทำงาน - ความชะงักงันในการทำงาน จะเป็นส่วนสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนอีก 3 ด้านที่จะพัฒนาในช่วงวัยรุ่นและเสร็จสิ้นเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ คือ บทบาททางเพศ - ความสับสนระหว่างเพศ (Sexual Identity Versus Bisexual Confusion) ความเป็นผู้นำ - การขาดบทบาทของการเป็นผู้นำ (Leadership and Followership Versus Authority Confusion) การพัฒนาปรัชญาชีวิต - ความสับสนในคุณค่า (Ideological Commitment Versus Confusion of Values)

เนื่องจากเอกลักษณ์แห่งตนด้าน V1 การรับรู้เวลา (Temporal Perspective) และความสับสนในเวลา (Time Confusion) V2 ความมั่นใจในตนเอง (Self certainty) และการหมกมุ่นแต่ตนเอง (Self-Consciousness) V3 การเรียนรู้บทบาท (Role Experimentation) และ ความชะงักงันในการแสดงบทบาท (Role Fixation) V4 ความสามารถในการทำงาน (Apprenticeship

หรือ Anticipation of Achievement) และความชะงักงันในการทำงาน (Work Paralysis) เป็นผลมาจากการพัฒนาของเอกลักษณ์แห่งอีโกใน 4 ขั้นในช่วงก่อนวัยรุ่น แล้วมาปรากฏเป็นลักษณะทางสังคมในช่วงของวัยรุ่น และจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาสำหรับวัยรุ่นต่อไปจนเป็นวัยผู้ใหญ่ การที่เราจะได้ทราบปัจจัยทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้อง จะทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นได้มากขึ้น

ขั้นพัฒนาการบุคลิกภาพตามแนวความคิดของอีริคสัน ขั้นที่ 6 ขั้นพัฒนาความใกล้ชิดหรือสนิทสนม – การแยกตัว (Intimacy Versus Isolation) ขั้นที่ 7 ขั้นพัฒนาการสนใจบำรุงผู้อื่น – การใส่ใจหมกมุ่นแต่เรื่องของตนเอง (Generativity Versus Stagnation) ขั้นที่ 8 คือขั้นพัฒนาความมั่นคง สมบูรณ์ - ความสิ้นหวังท้อแท้ (Integrity Versus Despair and Disgust) เกิดขึ้นหลังจากการมีพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนแล้ว (Beyond Identity) ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนสูง จะเป็นผู้มีพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโกในขั้นที่ 6 ขั้นที่ 7 ขั้นที่ 8 ได้ดีทำให้พัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

2.1.4 สถานะทางเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นตามแนวคิดของมาร์เซีย

นักจิตวิทยาอีกคนหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของตนเองก็คือ มาร์เซีย โดยมีแนวคิดสำคัญๆ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวดังนี้

มาร์เซีย (Marcia) นักจิตวิทยามหาวิทยาลัยแห่งรัฐนิวยอร์ก ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตนในระยะวัยรุ่นจากทฤษฎีของอีริคสันมาพัฒนาเป็นสถานะทางเอกลักษณ์ซึ่งตามแนวคิดของมาร์เซีย นั้น การสร้างเอกลักษณ์แห่งตนเกี่ยวพันกับการกำหนดแนวทางด้านอาชีพ ค่านิยม ความเชื่อ และพัฒนาการทางเพศ เกณฑ์ที่ใช้กำหนดสถานะทางเอกลักษณ์ อาศัยการผสมผสานระหว่าง 2 มิติ ของการมีหรือไม่มีภาวะวิกฤติ (Crisis) และการตกลงใจ (Commitment) ในเนื้อหา ด้านอาชีพ ศาสนา การเมือง โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

ภาวะวิกฤติ หมายถึง เหตุการณ์หรือคำถามที่กระตุ้นบุคคลให้จำเป็นต้องตัดสินใจเลือกแนวทางต่างๆ โดยคำนึงถึงความสนใจและความสามารถของตน

การตกลงใจ หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำของบุคคล

มาร์เซีย แบ่งวัยรุ่นตามลักษณะของแต่ละสถานะทางเอกลักษณ์ ดังนี้คือ

1 วัยรุ่นที่เกิดความสับสนในการค้นหาเอกลักษณ์ (Identity Diffusion) คือ วัยรุ่นที่อาจจะมีหรือไม่มีประสบการณ์ในการเผชิญกับภาวะวิกฤติ สิ่งสำคัญคือยังไม่มี การตกลงใจทั้งทางด้านอาชีพ และด้านอุดมคติ แม้ว่าพวกเขาอาจมีแนวอาชีพที่ชอบ แต่มีความคิดในสิ่งเหล่านี้ น้อยมาก และพร้อมที่จะละทิ้งเมื่อมีโอกาสที่ดีกว่า (สายฝน ควรผดุง 2537 : 18 , อ้างอิงมาจาก Marcia 1970) บุคลิกภาพที่แสดงออกในช่วงนี้ได้แก่ (วิชนี ลาชโรจน์ 2527 : 265)

1.1 เป็นหนุ่มสาวประเภทรักสนุก ไม่อาทรต่อคนอื่นตราบใจที่ได้ทำสิ่งที่ตนปรารถนา

1.2 หลีกเลียงวิกฤตการณ์และการเผชิญหน้าใด ๆ โดยการหนีอาจใช้ยาเสพติดหรือการหลอกตัวเอง

1 3 มีปัญหาทางจิตใจ เป็นนักฉวยโอกาส

1 4 ลอกเลียนเจตคติของผู้ที่ตนประทับใจ มักรู้สึกผิด และถูกทอดทิ้ง

บ่อยๆ

1 5 เต็มใจที่จะเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างรวดเร็ว และยอมรับ
ความผิดพลาดของบุคลิกภาพของตนอย่างง่าย ๆ

1 6 มีปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมาก

1 7 แม้เก่งเท่าคนอื่น แต่เลือกวิชาเรียนที่ง่าย ๆ

1 8 แสดงบทบาทไม่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ

1 9 มีความไว้วางใจมนุษย์น้อยที่สุด

1 10 มีพ่อแม่ที่เลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมาก

2 วัยรุ่นที่ยังหาเอกลักษณ์ของตนไม่สำเร็จ และยังคงอาศัยแนวคิดจากผู้อื่น (Identity-Foreclosure) คือวัยรุ่นที่ไม่มีประสบการณ์ในการเผชิญกับภาวะวิกฤติ แต่ได้ตกลงใจเลือกแนวทางแล้ว โดยได้รับอิทธิพลจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และไม่สามารถบอกได้ว่า บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อพวกเขาตั้งแต่เมื่อไร วัยรุ่นในกลุ่มนี้มีความศรัทธาต่อคำพูดของบิดามารดา จึงเคร่งครัดต่อคำสอนของบิดามารดามาก (สายฝน ควรรณดุจ 2537 : 18 , อ้างอิงจาก Marcia 1970) บุคลิกภาพที่แสดงออกในช่วงนี้ ได้แก่ (รัชนี ลาขโรจน์ 2527 : 265-266)

2 1 ดูเผิน ๆ มีลักษณะเหมือนกลุ่มบรรลุเอกลักษณ์แห่งตน

2 2 ไม่พิจารณาหรือสนใจเป้าหมายใด ๆ ยกเว้นเรื่องที่ได้รับคำสั่งให้คิด

2 3 กล่าวถึงแต่ทางเลือกซึ่งทำให้พ่อแม่เสียใจ

2 4 เป็นคนไม่ยืดหยุ่น สนใจการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี

2 5 ทำตามความเคยชิน และหนีสถานการณ์ขัดแย้ง

2 6 ชอบทำตามคำสั่ง และพินอบพิเทาผู้มีอำนาจ

2 7 ทะเยอทะยานสูง ประเมินตนเองได้

2 8 ไม่ยืดหยุ่นในการตัดสินใจ

2 9 มีความวิตกกังวลเล็กน้อย

2 10 มีความภาคภูมิใจโดยเฉพาะผู้หญิง

2 11 มีเจตคติดีต่อการศึกษา

2 12 ชอบตั้งเป้าหมายที่เป็นไปได้

2 13 มีพ่อแม่ที่ไม่กระด้างหรืออ่อนแอแต่ควบคุมมาก

2 14 ลอกแบบกลุ่มเพื่อนและผู้ที่ยอมรับยกย่องมากเกินไป

3 วัยรุ่นที่ยังหาเอกลักษณ์ที่ไม่แน่นอน (Identity Moratorium) คือวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงภาวะวิกฤติที่กำลังจะตกลงใจ ซึ่งการตกลงใจนั้นค่อนข้างคลุมเครือ มีลักษณะแตกต่างจากวัยรุ่นที่เกิด

ความสับสนในการหาเอกลักษณ์ตรงที่วัยรุ่นในกลุ่มนี้ยังเห็นความสำคัญในความปรารถนาดี และความคิดเห็นของบิดามารดาหรือผู้ปกครองและคำนึงถึงความต้องการของสังคมแล้วนำมาคิดทบทวนว่าเหมาะสมกับความสามารถของเขาหรือไม่ วัยรุ่นที่อยู่ในสถานภาพนี้จึงอยู่ในระหว่างค้นหาคำตอบของเอกลักษณ์แห่งตน (สายฝน ควรรพตุง 2537 18; อ้างอิงมาจาก Marcia 1970) บุคลิกภาพที่แสดงออกในช่วงนี้ได้แก่ (รัชนี ลาซโรจน์ 2527 266)

- 3 1 มีปัญหาที่ยังไม่ได้แก้ไขมากมาย
- 3 2 เป็นนักทดลอง
- 3 3 เปลี่ยนใจเรื่องค่านิยมบ่อย
- 3 4 คบเพื่อนต่างเพศมาก และฉาบฉวย
- 3 5 เป็นคนประเภทซำจัด หรือขวำจัดเกินไป
- 3 6 สนใจสุขภาพจิตของตนเอง
- 3 7 ไม่ต้องให้มีใครมามีอิทธิพล หรือควบคุม
- 3 8 ให้ความร่วมมือแก่ผู้อื่นน้อยมาก
- 3 9 ทำนายกิจกรรมของเขาได้ยาก
- 3 10 มีความวิตกกังวลมาก
- 3 11 มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำในการเลือกวิชาเรียน และการนำไปใช้
- 3 12 มีพ่อแม่ที่ตามใจมาก

4 วัยรุ่นที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตนได้อย่างสมบูรณ์ (Identity Achievement) คือวัยรุ่นที่มีประสบการณ์ในการเผชิญกับภาวะวิกฤติ และมีการตกลงใจแล้ว จึงมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการเลือกอาชีพ ยึดมั่นในศาสนา และมีความคิดอุดมการณ์ทางการเมืองได้ด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าพวกเขาได้พิจารณาแนวทางด้านอาชีพไว้หลายแนวทางก็ตาม ในที่สุดพวกเขาเลือกแนวทางเพียงทางเดียวด้วยตนเอง ส่วนทางด้านอุดมคติ พวกเขาได้ทบทวนความเชื่อในอดีต และเลือกแนวทางเองจนประสบความสำเร็จในการแสดงออกอย่างเป็นอิสระ (สายฝน ควรรพตุง 2537 18 , อ้างอิงจาก Marcia 1970) บุคลิกภาพของกลุ่มนี้ ได้แก่ (รัชนี ลาซโรจน์ 2527 266-267)

- 4 1 มีความเป็นตัวของตัวเองสูง
- 4 2 มั่นคง มีอุดมภาวะทางอารมณ์
- 4 3 ยอมรับตนเอง
- 4 4 อาจมีค่านิยมต่างจากพ่อแม่ แต่มั่นคงในตนเอง
- 4 5 รู้จักตนเอง
- 4 6 ทำตามค่านิยม และความเชื่อถือ
- 4 7 ทำงานได้ดีภายใต้สภาวะความกดดัน
- 4 8 ตั้งเป้าหมายที่เป็นจริงได้ และประเมินตนเองได้
- 4 9 ยึดหยุ่นมากในความสัมพันธ์กับผู้อื่น
- 4 10 มั่นคงในการตัดสินใจ ไม่ว่าคนอื่นคิดอย่างไร

4 11 ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของตนเองและคนอื่นที่มีต่อตนน้อยมาก

4 12 มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดี

4 13 มีพ่อแม่ที่ใจเย็น และคอยส่งเสริมมากกว่าควบคุม

มาร์เซีย กล่าวว่า พัฒนาการของสถานะทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่น น่าจะเกิดต่อเนื่องกันไปเป็นขั้นตอนจากขั้นสับสนในการหาเอกลักษณ์ไปสู่ขั้นค้นหาเอกลักษณ์ได้อย่างสมบูรณ์ (รัชนิ ลาซโรจน์ 2527 : 267 , อ้างอิงจาก Marcia 1970)

จากการแบ่งสถานะทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่นตามแนวคิดของ มาร์เซีย ดังกล่าวข้างต้นนั้น กล่าวได้ว่า มาร์เซีย แบ่งเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น เป็น 4 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 คือ วัยรุ่นที่ยังสับสนในเอกลักษณ์แห่งตน

ประเภทที่ 2 คือ ยังค้นหาเอกลักษณ์แห่งตนไม่ได้

ประเภทที่ 3 คือ ยังมีเอกลักษณ์ที่ยังไม่แน่นอน

ประเภทที่ 4 คือ วัยรุ่นที่ค้นหาเอกลักษณ์แห่งตนได้สำเร็จ--

ในแต่ละระดับ หรือในแต่ละประเภทจะมีลักษณะพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะประเภทที่ 1 และประเภทที่ 3 ซึ่งยังไม่เข้าใจในเอกลักษณ์ของตนเองนั้น จะมีพฤติกรรมไปในทางที่มีปัญหามากกว่า ส่วนประเภทที่ 4 เข้าใจในเอกลักษณ์แห่งตนอย่างสมบูรณ์แล้ว จะมีพฤติกรรมทั่วไปเป็นปกติมากกว่า ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า นักศึกษาวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 ที่สามารถปรับตัวด้านการเรียนได้ ย่อมแสดงถึงความเข้าใจในเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งหมายถึงนักศึกษาสามารถรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเองเป็นใคร มีนิสัย อารมณ์ ความเชื่อ เป็นอย่างไร มีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบทางสังคมอย่างไร สามารถเข้าใจในตนเองและยอมรับในความสามารถของตนเอง สามารถจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละวันซึ่งจะทำให้การเรียนในระดับมหาวิทยาลัยผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ส่วนนักศึกษาวัยรุ่นที่ไม่สามารถปรับตัวด้านการเรียนได้ แสดงว่ายังสับสนในเอกลักษณ์แห่งตนนั่นเอง ซึ่งหมายถึงไม่สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีให้กับตนเองได้ มีความวิตกกังวล ไม่แน่ใจในความสามารถของตนเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจะไม่เผชิญกับปัญหาแต่จะแก้ไขโดยการหลีกเลี่ยง ไม่สามารถจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมในแต่ละวันได้ จะเห็นได้ว่าเอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย นักศึกษาที่มีความสามารถในการปรับตัวด้านการเรียนได้สูงแสดงว่ามีเอกลักษณ์แห่งตนสูงด้วย

2.2 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน

2.2.1 เพศและเอกลักษณ์แห่งตน

การเรียนรู้บทบาททางเพศจะเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กทั้งจากความสนใจของตัวเอง และการเรียนรู้ทางสังคม จากวัยเด็กตอนต้นที่มีการเลียนแบบบิดามารดา เพื่อให้ได้รับความรักจากบิดามารดา สู่วัยเด็กตอนปลายที่มีความต้องการ เป็นสมาชิกของกลุ่ม (Peer Belongingness) ทำให้ต้องการการยอมรับจากเพื่อนมากขึ้น เป็นแรงกระตุ้นให้เด็กต้องประพฤติตามบทบาททางเพศของตน ความต้องการนี้ จะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กมีการจับกลุ่มเฉพาะเพศของตน (ศรีเรือน แก้วกังวาล

2518 67) แต่ในวัยรุ่นนั้นจะมีการให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมวัยมากกว่า จะเริ่มมีเพื่อนต่างเพศ สัมพันธภาพระหว่างเด็กหญิงและเด็กชายจะแปลกไป ความเจริญเติบโตของลักษณะบุคลิกภาพทางเพศ จะเป็นแรงกระตุ้นให้วัยรุ่นชาย หญิง เริ่มสนใจกันและกัน เมื่อมีความสนใจกันและกันแล้วทั้ง 2 ฝ่าย จะเริ่มให้ความสำคัญต่อการประพฤติปฏิบัติตัวและมีบุคลิกภาพตามบทบาททางเพศของตน (ก๊อ สวัสดิ์พาณิชย์ 2519 18)

การแสดงบทบาททางเพศในวัยรุ่นนั้น มิได้เรียนรู้จากบิดา มารดา แต่มีการ เลียนแบบจากสภาพสังคมที่แวดล้อมด้วย เช่น จากเพื่อนร่วมวัย บุคคลสำคัญ บุคคลในวงการบินเท่ง รุทกกิจหนังสืออ่านเล่น (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2518 81)

นิมนวล อันทะชัย (2532) ศึกษาอัตมโนทัศน์ในนักเรียนมัธยมศึกษา โดย อัตมโนทัศน์นี้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนในทุกด้าน คือ เป็นความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ทางด้านรูปร่างลักษณะร่างกาย ความสามารถ คุณค่าในตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2532 จังหวัดอุดรธานี จำนวน 373 คน พบว่านักเรียน ชายมีอัตมโนทัศน์หรือความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองดีกว่านักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 01

พัชรา พันธุ์พัฒนกุล (2527) ศึกษาเปรียบเทียบความสำนึกในบทบาทของ ตนเอง ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เพศชายและเพศ หญิงในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดพะเยา จำนวน 800 คน โดยความสำนึกในบทบาทเป็นส่วนที่ มีความสัมพันธ์กับเอกลักษณ์แห่งตนด้านการเรียนรู้บทบาท คือการที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจใน การแสดงออก ตามสิทธิและหน้าที่ของตน ตามสถานภาพของตน ทั้งบทบาทต่อตนเอง ครอบครัว และต่อสังคม พบว่าวัยรุ่นหญิงมีความสำนึกในบทบาทต่อตนเอง ต่อครอบครัวแตกต่างกับเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญตามสถิติที่ระดับ 05

มูดี (Mody 1995 Abstract) ได้ศึกษาพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งตนในวัย รุ่นเชื้อสายเอเชีย-อินเดีย ที่อาศัยในอเมริกา กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 115 คน มีอายุระหว่าง 13-21 ปี วัด ระดับเอกลักษณ์แห่งตนโดยใช้แบบวัด EOM-EIS 2 ผลการศึกษาพบว่าเอกลักษณ์แห่งตนของกลุ่ม ตัวอย่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามตัวแปรเพศ โดยเพศหญิงจะมีเอกลักษณ์แห่งตนใน ระดับที่สูงกว่าเพศชาย

โอเบอร์ทีเฟอร์ (พวงสร้อย วรกุล 2522 18, อ้างอิงจาก Oberteuffer 1954 292) ศึกษาเรื่องธรรมชาติของจิตใจและภาวะอารมณ์ของเด็กจำนวน 805 คน โดยใช้ California Mental Health Analysis แสดงให้เห็นว่าเด็กชายมีความแตกต่างจากเด็กหญิงในด้านความคงที่ของ อารมณ์

รอตแมน (จริยกุล ตรีสุวรรณ 2542 26, อ้างอิงมาจาก Rothman 1984 Abstract) ได้วิเคราะห์สถานะทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตจำนวนทั้งสิ้น 88 คน ผล การศึกษาพบว่าสถานะทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีความแตกต่างกัน

ชีลเดล และมาร์เซีย (Schiedel and Marcia 1985 Abstract) ได้ศึกษา พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งตนพัฒนาการของความใกล้ชิดสนิทสนม และบทบาททางเพศของนิสิต

ชายและนิสิตหญิง ผลการศึกษาพบว่า เอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพที่แสดงถึงความเป็นชาย นิสิตชายมีระดับเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่านิสิตหญิง

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวยังไม่สามารถสรุปได้แน่นอนว่า เพศชายและเพศหญิง เพศใดมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะงานวิจัยให้ผลสรุปที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

2 2 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเอกลักษณ์แห่งตน

ประสิทธิภาพทางสมอง เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ จะเจริญเต็มที่เมื่ออายุประมาณ 20 ปี ดังนั้น ในช่วงที่อายุน้อย ย่อมมีความพร้อมที่จะรับความคิดเห็นใหม่ๆ และวิธีการปฏิบัติใหม่ๆ ได้เร็วกว่าคนอายุมาก (เชียรศรี วิวิธสิริ 2534 44)

นักจิตวิทยาส่วนใหญ่จะอธิบายความหมายรวมของสติปัญญาไว้ดังนี้ (เชียรศรี วิวิธสิริ 2534 98)

- 1 เป็นการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2 ความสามารถที่จะทำความเข้าใจและประสมประสานข้อเท็จจริงต่างๆ ได้ดี
- 3 ความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสืบทอดทักษะในชีวิตและอาชีพถูกแบ่งไปไว้ในระบบการศึกษา และกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ (2533 107 – 108) ได้เสนอถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรการศึกษากับการพัฒนาศติปัญญา จากการศึกษาวิเคราะห์ที่มาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และแผนการศึกษาชาติ โดยมีหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างที่เน้น 3 ประการ คือ

1 นักเรียนจะได้รับการพัฒนาด้านวิชาการมุ่งให้ผู้เรียนค้นพบ และพัฒนาศติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ทักษะ รู้จักคิดเชิงวิเคราะห์ และสร้างสรรค์ ทำให้มีความรู้พื้นฐานที่อาจจะไปประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อได้ตามอัธยาศัย

2 ด้านอาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐาน ด้านอาชีพตามอัธยาศัย มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และให้รู้จักพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นของตน

3 ด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ มุ่งให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณค่าที่แท้จริง ตามระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

จากความสัมพันธ์องค์การจัดหลักสูตรมัธยมศึกษา ปี 2521 นั้น ได้มีการมุ่งพัฒนาทั้งทางด้านวิชาการ อาชีพและบุคลิกภาพ ดังนั้น ผู้ที่มีความสามารถทางการเรียน หรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ควรจะมีการพัฒนาทั้งทางด้านวิชาการ อาชีพ และบุคลิกภาพที่ดีด้วย

ชิตกมล สังข์ทอง (2536) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของวัยรุ่นชายและหญิง อายุ 15-18 ปี จำนวน 120 คน โดยวินัยในตนเองมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนในทุกด้านคือ ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามมุ่งหวัง ประกอบด้วย 7 หัวข้อคือ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม สามารถควบคุมตนเอง

สามารถต้านทานสิ่งยั่วต่างๆ เชื้อมันในตนเอง มีการตั้งเป้าหมาย รู้จักชะลอการได้รับความพอใจ เพื่อสิ่งที่ดีกว่าในอนาคต มีความหวังผลของการกระทำในอนาคตโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยในตนเองของวัยรุ่นในระดับ 01 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น

นนุช โรจนเลิศ (2533) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนด้านการรับรู้เวลา หมายถึงความสามารถของบุคคลที่จะละเว้นการกระทำบางชนิด หรือความสามารถที่จะละเว้นกระทำพฤติกรรมด้วยเหตุผลและความอดทนเพื่อให้เกิดผลดีตามมา หรือหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ปีการศึกษา 2532 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานครฯ จำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้แบบสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีการควบคุมตนเองในระดับสูงด้วย

สมคิด ไชยยันบุรณ์ (2510 26-27) ได้ศึกษาบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการบังคับตนเองของนักเรียนวัยรุ่นโดยบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการบังคับตนเองมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนด้านความมั่นใจในตนเอง คือสามารถควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกของตนเองในด้านการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความมั่นคงทางอารมณ์ได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

คอส และเอเลน (จริยกุล ตริสุวรรณ 2542 29, อ้างอิงมาจาก Cross and Alen 1970) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์แห่งตนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยพบว่า นักศึกษาที่มีเอกลักษณ์แห่งตนสูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเนื่องจากผู้ที่มีความสามารถทางการเรียนหรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีการพัฒนาทั้งทางด้านวิชาการ อาชีพ และบุคลิกภาพ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองได้ดี

2.2.3 ฐานะทางเศรษฐกิจและเอกลักษณ์แห่งตน

จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทุกคนจะไม่มีภาระผูกพันการทำงานด้านการผลิตร่วมกัน แต่จะกลายเป็นแต่ละคนจะหาเงิน และสละเงินจำนวนหนึ่ง เพื่อช่วยค่าใช้จ่ายในครัวเรือนร่วมกัน (นิธิ เอียวศรีวงศ์ 2537 98 – 100) และจากสภาพทางเศรษฐกิจปัจจุบันนี้เอง ผลักดันให้บิดา มารดา ต้องทำงานนอกบ้านที่ทั้งคู่เป็นส่วนใหญ่ทำให้มีเวลาในการดูแลบุตรน้อยลง โดยเฉพาะในเขตเมืองภาวะในการดูแลเด็กจึงตกเป็นของ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติ หรือพี่เลี้ยง คนรับใช้ อันเป็นต้นเหตุนำไปสู่ ปัญหาการขาดความอบอุ่นในครอบครัวของเด็ก หรือแม้แต่สัมพันธ์ภาพในครอบครัวอาจขึ้นกับภาวะของเศรษฐกิจด้วย โดยในครอบครัวที่มีฐานะต่ำ สามิภรรยาจะห่างเหินกันมากกว่ามีอารมณ์โดดเดี่ยวมากกว่า ระแวงสงสัยมากกว่า มีการทะเลาะเบาะแว้งและขัดแย้งมากกว่า สามิภรรยาที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะปานกลางและสูง ซึ่งเป็นผลมาจากการไม่รู้จักยืดหยุ่น ขาดการร่วม

มือกัน ต่างคนต่างอยู่ กิจกรรมต่างๆ จะเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ และกิจกรรมต่างๆ ไม่ประสานกัน นอกจากนี้ สิ่งที่ปรากฏโดยทั่วไปของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ คือ ครอบครัวนั้นมักจะมีบิดาหรือมารดาเพียงคนเดียวคนหนึ่ง เท่านั้นที่รับผิดชอบและให้ความอุปถัมภ์ค้ำจุนครอบครัว (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2530 : 172 , อ้างอิงจาก Besner 1967 np)

อาจกล่าวได้ว่าปัญหาทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดผลเสียตามมาได้หลายอย่าง โดยเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะยากจน เด็กจะต้องช่วยตัวเองอยู่กันเอง บิดา มารดา ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนมากนัก ดังนั้น โอกาสที่เด็กจะประพฤติตัวเสื่อมเสีย คบเพื่อนฝูงที่เกเรตั้งเป็นกลุ่ม เป็นแก๊งค์ เสพยาเสพติด หรือก่อความไม่สงบแก่ส่วนรวม เช่น ลักขโมย วิ่งราวจนถึงคดีอาชญากรรมต่างๆ นั้น มีมากทีเดียวและในครอบครัวยากจนนั้น เด็กอาจเกิดมีปัญหาด้านจิตใจ เพราะเมื่อครอบครัวประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ สมาชิกในบ้านมักจะไม่ค่อยมีความสุขเท่าที่ควร เกิดความระหองระแหงในครอบครัว เพราะต้องเผชิญกับปัญหาหนักไม่มีเวลาสนุกสนานรื่นเริง บรรยากาศในครอบครัวมีแต่ความตึงเครียดส่งผลตามมา คือ การทะเลาะเบาะแว้ง ไม่ลงรอยกัน ไม่สามัคคีกัน ซึ่งส่งผลต่อเด็กโดยตรงทำให้มีพัฒนาการและบุคลิกภาพที่บกพร่อง ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้

โสภา ชปิลมันด์ (2536) ได้ศึกษาพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจมีส่วนเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต ซึ่งสุขภาพจิตนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนในด้านการเรียนรู้บทบาท ซึ่งหมายถึงบทบาทที่เหมาะสมกับสังคมที่ตนเองเป็นอยู่ เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะมีสุขภาพจิตดีด้วย เพราะครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะทำให้มีความกดดันน้อยไม่ต้องทนทุกข์อยู่กับภาวะเคร่งเครียดหรือมีข้อขัดแย้งอยู่ในใจมาก

สปริงเกอร์ (พวงสร้อย วรกุล 2522 : 25 , อ้างอิงมาจาก Springer 1983) ได้ศึกษาพบว่า ความมั่นคงทางอารมณ์ของเด็กมีความสัมพันธ์อย่างมากกับฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว กล่าวคือ เด็กที่มาจากบ้านที่ยากจนมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะเป็นคนที่มีอารมณ์ไม่มั่นคง มีปริมาณมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับปานกลาง โดยความมั่นคงทางอารมณ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนด้านความมั่นใจในตนเอง หมายถึง ความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์สามารถควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกของตนเองในด้านการแสดงอารมณ์ที่เหมาะสม

เดวิด (จริยกุล ตริสุวรรณ 2542 : 33, อ้างอิงจาก David 1992 Abstract) ได้ศึกษาพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งตนในวัยรุ่นเชื้อสายอิสราเอล-ยิว จำนวนทั้งสิ้น 1,329 คน และวัยรุ่นเชื้อสายอิสราเอล-อาหรับ จำนวนทั้งสิ้น 780 คน ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในเกรด 10 ถึงเกรด 12 จากโรงเรียนทั้งหมด 9 โรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นเชื้อสายอิสราเอล-อาหรับ มีคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนในด้านรูปร่างภายนอกและด้านการเข้าสังคมต่ำกว่าวัยรุ่นเชื้อสายอิสราเอล-ยิว ทั้งนี้เป็นเพราะวัยรุ่นเชื้อสายอิสราเอล-อาหรับ มีแรงกดดันส่วนหนึ่งมาจากภาวะทางเศรษฐกิจ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับเอกลักษณ์แห่งตน เนื่องจากเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง

เศรษฐกิจดีจะมีโอกาสได้รับการตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจได้มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ซึ่งจะทำให้มีพัฒนาการและบุคลิกภาพที่เหมาะสม

2.2.4 บรรยากาศในครอบครัวและเอกลักษณ์แห่งตน

บรรยากาศในครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล บรรยากาศที่ดีในครอบครัวเกิดจากบุคคลในครอบครัวแสดงความรัก ความห่วงใย ความเข้าใจซึ่งกันและกัน เมื่อประสบปัญหาทุกคนยินดีจะหันหน้าเข้าปรึกษากัน บิดามารดาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่เด็กรักและเชื่อฟัง ดังนั้น ถ้าบิดามารดาได้ใช้เวลาในการสร้างบรรยากาศให้เกิดความรักความอบอุ่นอย่างเพียงพอ เด็กจะประพฤติตนในทางที่ดี เป็นสมาชิกใหม่ที่สมบูรณ์ของสังคมดังที่ มีด (จริยกุล ตรีสุวรรณ 2542 : 34 , อ้างอิงจาก Mead 1934) กล่าวว่า บรรยากาศในครอบครัวที่ดี เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกันของบุคคลในครอบครัว เด็กจะเกิดการเรียนรู้ที่จะสวมบทบาทของบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เริ่มด้วยการสวมบทบาทของพ่อแม่ โดยเด็กจะยอมรับเอาเอกลักษณ์ของบิดามารดาและยึดถือเป็นโลกของตัวเอง ขณะเดียวกันก็จะเรียนรู้บทบาทของตัวเองด้วยการสวมบทบาทที่บิดามารดากำหนดให้ บรรยากาศในครอบครัวที่ดีจึงมีส่วนทำให้เด็กรู้จักประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม

โครีแมนและฮามเมน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2530 : 176 , อ้างอิงมาจาก Coleman and Hammen 1974 : 312) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของบรรยากาศในครอบครัวที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็ก ซึ่งได้แก่ ความรัก ความอบอุ่น การยอมรับ และการยกย่องเด็ก บรรยากาศในครอบครัวซึ่งประกอบด้วย ความรัก ความอบอุ่น การยอมรับบุตรธิดาด้วยความเหมาะสม สมเหตุสมผล และสอดคล้องกับสถานการณ์ มีความสำคัญต่อพัฒนาการและความสมบูรณ์แห่งบุคลิกภาพของสมาชิกในครอบครัวนั้นๆ

เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี (2540 : 61) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาส่วนกลางจำนวน 200 คน ผลการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูแบบ ใช้เหตุผล-อารมณ์ สามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้ดีตามลำดับ

อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533 : 191) ได้ศึกษาพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งตนที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาในวัยรุ่นไทยภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 6 และนักเรียนอาชีวศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 480 คน ผลการศึกษาพบว่า บรรยากาศในครอบครัวเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งตนโดยวัยรุ่นที่ได้รับความรักความสนับสุนนมาจากที่บ้านมักจะเป็นผู้ที่มีพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งตนสูง

วิลเลมเสน และวอเตอร์แมน (จริยกุล ตรีสุวรรณ 2542 : 35, อ้างอิงจาก Willemssen and Waterman 1991 Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานะเอกลักษณ์แห่งตนกับบรรยากาศในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตจำนวนทั้งสิ้น 83 คน แยกเป็นนิสิตชาย 38 คน นิสิตหญิง

45 คน ผลการศึกษาพบว่า นิสิตหญิงมีเอกลักษณ์แห่งตนของนิสิตหญิงนั้นมีความเกี่ยวพันกับการได้รับการส่งเสริมจากปัจจัยด้านครอบครัวคือ ครอบครัวที่มีบรรยากาศที่ดี มีความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัวน้อย

แซนดร้า ลี (Sandra Lee 1995 . Absrtact) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นเชื้อสายเม็กซิกัน-อเมริกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 122 คน ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในเกรด 10 และเกรด 12 วัดเอกลักษณ์แห่งตนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบวัด EOM-EIS ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์แห่งตนจะมีบรรยากาศในครอบครัวที่อบอุ่น บิดามารดาให้การยอมรับในตัวบุตร

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บรรยากาศในครอบครัวที่ดี สัมพันธ์ภาพในครอบครัวที่อบอุ่นจะส่งเสริมบุคคลให้สามารถบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนได้ดีกว่าผู้ที่มีบรรยากาศในครอบครัวที่ไม่ดี

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียน

อภิวรรณ วงศ์ข้าหลวง (2530 : 62) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 450 คน โดยสุขภาพจิตนั้นมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนในด้านการเรียนรู้อบรมซึ่งหมายถึงรู้บทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมกับสังคมที่ตนเองเป็นอยู่ รู้ว่าบทบาทใดถูกต้องและเหมาะสมกับตนตามความเป็นจริง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาประสบปัญหามากที่สุดเป็นการปรับตัวด้านการเรียน ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนและสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กันเพราะหากนักศึกษามีปัญหาทางสุขภาพจิตจะทำให้นักศึกษาไม่รับบทบาทหน้าที่ของตน ไม่สามารถตัดสินใจหรือเลือกสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับตนเองได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการเรียนของนักศึกษาโดยตรง

สมคิด บุญเรือง (2516 : 41-42) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยความคิดสร้างสรรค์นั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนในด้านความสามารถในการทำงาน ซึ่งหมายถึงมีความตั้งใจในการทำงาน กล้าสู้กับอุปสรรคเพื่อความสำเร็จ ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกระหว่างความคิดสร้างสรรค์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความสามารถในการปรับตัว จากงานวิจัยทำให้กล่าวได้ว่าความสามารถในการปรับตัวมีความสัมพันธ์กับเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งเอกลักษณ์แห่งตนเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีความตั้งใจในการทำงานรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและมีความพยายามที่จะประสบความสำเร็จ บุคคลที่มีเอกลักษณ์แห่งตนจะรู้ว่าตนมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมอย่างไร รู้ว่าตนเองคิดอย่างไรและควรทำสิ่งไหนเพื่อให้เกิดผลดี ซึ่งจะทำให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์ (2532 : 55-56) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่าความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นซึ่งความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองมีส่วน

เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนในทุกด้านซึ่งหมายถึง เป็นความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองทางด้านรูปร่าง ลักษณะร่างกาย ความสามารถในการทำงาน คุณค่าในตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างตนและผู้อื่น

แคคคาร์ (พวงสร้อย วรกุล 2522 : 18 , อ้างอิงจาก Kakkar 1986 : 706) ได้ศึกษาการปรับตัวกับการยอมรับตนเอง โดยการยอมรับตนเองนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนในด้านการมั่นใจในตนเอง เป็นการแสดงความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมโดยสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกับวัยสามารถควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกของตนเองได้เหมาะสม และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ผลการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกระหว่างการปรับตัวและการยอมรับตนเอง ซึ่งหมายความว่า บุคคลที่สามารถปรับตัวได้เมื่อเผชิญกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ แสดงว่าบุคคลนั้นมีการยอมรับตนเองที่ดีด้วย โดยสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และแยกแยะสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถผ่านพ้นวิกฤตการณ์ที่ผ่านเข้ามา และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

จากงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการเรียน ซึ่งหมายถึงนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยที่สามารถปรับตัวด้านการเรียนได้ดีแสดงว่ามีเอกลักษณ์แห่งตนที่ดีด้วย ซึ่งเอกลักษณ์แห่งตนจะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีความตั้งใจในการทำงาน รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และมีความพยายามที่จะประสบความสำเร็จ บุคคลที่มีเอกลักษณ์แห่งตนจะรู้ว่าตนมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมอย่างไร รู้ว่าตนเองคิดอย่างไร และควรทำสิ่งไหนเพื่อให้เกิดผลดี ซึ่งจะช่วยให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาค้นคว้าโดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 1 กำหนดประชากรและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4 การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ประจำปีการศึกษา 2547 จำนวน 476 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ประจำปีการศึกษา 2547 ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกจากวิชาเอก ได้จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง 230คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย

- 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป
- 2 แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว
- 3 แบบสอบถามการปรับตัวด้านการเรียน
- 4 แบบสอบถามเอกลักษณ์แห่งตนตามการประเมินด้วยตนเอง

1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ชุดที่1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ

1 1 เพศ แบ่งเป็น 2 เพศ คือ

1 1 1 เพศชาย

1 1 2 เพศหญิง

1 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1 2 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ระดับเกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่ำกว่า 2 00

1 2 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ระดับเกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ 2 00 – 2 99

1 2 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ระดับเกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ 3 00 ขึ้นไป

1 3 ฐานะทางเศรษฐกิจ

1 3 1 ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ หมายถึง การรายงานของนักศึกษาว่าตนเองมีความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างลำบากจนถึงลำบาก

1 3 2 ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง หมายถึง การรายงานของนักศึกษาว่าตนเองมีความเป็นอยู่อย่างพอมีพอกิน

1 3 3 ฐานะทางเศรษฐกิจสูง หมายถึง การรายงานของนักศึกษาว่าตนเองมีความเป็นอยู่สบายจนถึงสบายมาก

2. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ชุดที่ 2 แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว

2 1 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัวของ จริยกุล ตรีสวรรณ (2542) เป็นเครื่องมือในการศึกษาในครั้งนี้ โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับบรรยากาศในครอบครัวและสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่ง จริยกุล ตรีสวรรณ (2542) หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0 8845

2 2 นำแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัวไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกได้แบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง 20 ข้อ จากจำนวนข้อทั้งหมด 23 ข้อ

2 3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในข้อ 2 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของคลอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 9072

ตัวอย่างแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว

คำชี้แจง เมื่อนักศึกษาอ่านข้อความแล้ว กรุณาขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่นักศึกษาคิดว่าตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักศึกษามากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักศึกษามาก
จริงปานกลาง	หมายถึง	ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักศึกษามากบ้าง
ก่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	ก่อนข้างไม่ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักศึกษา
ไม่จริง	หมายถึง	ไม่ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักศึกษาเลย

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	ก่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1	สมาชิกในครอบครัวของฉันทะเลาะเบาะแว้งกัน					
2	สมาชิกในครอบครัวของฉันจะคุยกันเมื่อมีเวลาว่าง					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังต่อไปนี้

1 ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังต่อไปนี้

จริงมากที่สุด	ให้	5 คะแนน
จริงมาก	ให้	4 คะแนน
จริงปานกลาง	ให้	3 คะแนน
ก่อนข้างไม่จริง	ให้	2 คะแนน
ไม่จริง	ให้	1 คะแนน

2 ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังต่อไปนี้

จริงมากที่สุด	ให้	1 คะแนน
จริงมาก	ให้	2 คะแนน
จริงปานกลาง	ให้	3 คะแนน
ก่อนข้างไม่จริง	ให้	4 คะแนน
ไม่จริง	ให้	5 คะแนน

รวมคะแนนของนักศึกษาแต่ละคน แบ่งระดับบรรยายภาคในครอบครัวจากคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

คะแนนเฉลี่ย 1 00 – 2 33 หมายถึง บรรยายภาคในครอบครัวไม่ดี

คะแนนเฉลี่ย 2 34 – 3 66 หมายถึง บรรยายภาคในครอบครัวปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3 67 – 5 00 หมายถึง บรรยายภาคในครอบครัวดี

3 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ชุดที่ 3 แบบสอบถามการปรับตัวด้านการเรียน

3 1 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามการปรับตัวด้านการเรียนของดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์ (2541) เป็นเครื่องมือในการศึกษาการปรับตัวด้านการเรียนในครั้งนี้ โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วย ข้อคำถามที่เกี่ยวกับการปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียนและ นอกห้องเรียน ซึ่ง ดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์ (2541) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 9148

3 2 นำแบบสอบถามการปรับตัวด้านการเรียนไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกได้แบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง 37 ข้อ จากจำนวนข้อทั้งหมด 44 ข้อ

3 3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในข้อ 2 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 9212

ตัวอย่างแบบสอบถามการปรับตัวด้านการเรียน

คำชี้แจง เมื่อให้นักศึกษาอ่านข้อความแล้วกรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักศึกษาคิดว่าตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อคือ เป็นประจำ บ่อย ปานกลาง บางครั้ง ไม่เคยเลย โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ข้อที่	ข้อความ	เป็น ประจำ	บ่อย	ปาน กลาง	บาง ครั้ง	ไม่เคย เลย
	<u>การปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียน</u>					
1	ข้าพเจ้านั่งเหม่อลอยคิดถึงเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวกับบทเรียน ในเวลาเรียน					
2	ในขณะที่ครูสอน ข้าพเจ้าพยายามทำความเข้าใจในเรื่องที่เรียนก่อนสรุปใจความสำคัญ					
3	ข้าพเจ้าซักถามบทเรียน ในเรื่องที่เรียนไม่เข้าใจในเวลาที่ครูสอน					
4	ข้าพเจ้าไม่กล้าตอบคำถามของครูในเรื่องที่เกี่ยวกับบทเรียน แม้ว่าจะตอบได้ก็ตาม					
	<u>การปรับตัวด้านการเรียนนอกห้องเรียน</u>					
5	ข้าพเจ้าบันทึกแผนการเรียนลงในปฏิทินการศึกษาล่วงหน้า ในแต่ละสัปดาห์					
6	ข้าพเจ้าสับสน เมื่อใกล้กำหนดส่งงานที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ทราบว่าจะทำงานชิ้นใดก่อนหลัง					
7	หลังจากที่ข้าพเจ้าอ่านหนังสือ ข้าพเจ้าสามารถสรุปเป็นคำพูดของตนเองได้					
8	ข้าพเจ้าทบทวนบทเรียนเฉพาะเวลาใกล้ๆ สอบ					

เกณฑ์การให้คะแนน

1 ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

เป็นประจำ	=	5 คะแนน
บ่อย	=	4 คะแนน
บางครั้ง	=	3 คะแนน
น้อยครั้ง	=	2 คะแนน
นานๆ ครั้ง	=	1 คะแนน

2 ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนนดังนี้

เป็นประจำ	=	1 คะแนน
บ่อย	=	2 คะแนน
บางครั้ง	=	3 คะแนน
น้อยครั้ง	=	4 คะแนน
นานๆ ครั้ง	=	5 คะแนน

รวมคะแนนของนักศึกษาแต่ละคน แบ่งระดับการปรับตัวด้านการเรียนจากคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

ระดับที่มีการปรับตัวด้านการเรียนได้ดี หมายถึง ผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.67-5.00

ระดับที่มีการปรับตัวด้านการเรียนได้ปานกลาง หมายถึง ผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34-3.66

ระดับที่มีการปรับตัวด้านการเรียนไม่ได้ หมายถึง ผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-2.33

4 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ชุดที่ 4 แบบสอบถามวัด

เอกลักษณ์แห่งตน มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

4.1 ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน

4.2 ผู้วิจัยได้ดัดแปลงแบบสอบถามเอกลักษณ์แห่งตน ของเนาวรัตน์ (เหลื่องรัตน์เจริญ (2541)) เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการของเอกลักษณ์แห่งตน

4.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ของแบบสอบถามในข้อ 2 โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นอาจารย์ด้านจิตวิทยา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบรายละเอียดของแบบสอบถามด้านเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้

4.4 นำแบบสอบถามเอกลักษณ์แห่งตนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกได้แบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง 32 ข้อ จากจำนวนข้อทั้งหมด 43 ข้อ

4.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในข้อที่ 4 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.8788

ตัวอย่างแบบสอบถามการวัดเอกลักษณ์แห่งตน

คำชี้แจง เมื่อนักศึกษาอ่านข้อความแล้ว กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักศึกษาคิดว่าตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ คือ จริงที่สุด จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับลักษณะของนักศึกษามากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับลักษณะของนักศึกษามาก
ไม่จริง	หมายถึง	ค่อนข้างไม่ตรงกับลักษณะของนักศึกษา
ไม่จริงที่สุด	หมายถึง	ไม่ตรงกับลักษณะของนักศึกษาเลย

แบบวัดด้านการรับรู้ด้านเวลา – ความสับสนในเวลา

0 ข้าพเจ้าตั้งใจทำการบ้านและอ่านหนังสือ เพื่อให้ได้เกรดดี

จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	---------	---------------

00 การเรียนหนังสือทำให้ข้าพเจ้ามีอนาคตที่ดี

จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	---------	---------------

แบบวัดด้านความมั่นใจในตนเอง – การหมกมุ่นแต่ตนเอง

0 ข้าพเจ้ารู้สึกเขินเมื่อต้องออกมาพูด หรือแสดงหน้าชั้นเรียน

จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	---------	---------------

00 ในการประชุม ข้าพเจ้ากลัวที่จะแสดงความคิดเห็นต่อหน้าผู้อื่น

จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	---------	---------------

แบบวัดด้านการเรียนรู้บทบาท – ความชะงักงันในการแสดงบทบาท

0 ข้าพเจ้าไม่เคยคิดอยากจะประกอบอาชีพค้าขาย

จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	---------	---------------

00 ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนเสมอ

จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	---------	---------------

แบบวัดด้านความสามารถในการทำงาน – ความชะงักงันในการทำงาน

0 ข้าพเจ้ามีความสามารถในการทำงานต่ำกว่าเพื่อน ๆ ทุกด้าน

<u>จริงที่สุด</u>	<u>จริง</u>	<u>ไม่จริง</u>	<u>ไม่จริงที่สุด</u>
-------------------	-------------	----------------	----------------------

00 ข้าพเจ้าชอบวางแผนก่อนการทำงาน

<u>จริงที่สุด</u>	<u>จริง</u>	<u>ไม่จริง</u>	<u>ไม่จริงที่สุด</u>
-------------------	-------------	----------------	----------------------

เกณฑ์การให้คะแนน

ให้คะแนนตามลำดับ ตั้งแต่ 1-4 คะแนน โดยในแต่ละข้อ ผู้ที่มีเอกลักษณ์เด่นตนต่ำสุด จะได้

1 คะแนน ผู้ที่มีเอกลักษณ์เด่นตนสูงสุด จะได้ 4 คะแนน ดังนี้

ในข้อที่เป็นคำถามทางบวกให้	4	คะแนน	ถ้าตอบจริงที่สุด
	3	คะแนน	ถ้าตอบจริง
	2	คะแนน	ถ้าตอบไม่จริง
	1	คะแนน	ถ้าตอบไม่จริงที่สุด
ในข้อที่เป็นคำถามทางลบให้	1	คะแนน	ถ้าตอบจริงที่สุด
	2	คะแนน	ถ้าตอบจริง
	3	คะแนน	ถ้าตอบไม่จริง
	4	คะแนน	ถ้าตอบไม่จริงที่สุด

รวมคะแนนของนักศึกษาแต่ละคน แบ่งเป็นแต่ละด้าน และคะแนนรวมทั้ง 4 ด้าน แบ่งระดับเอกลักษณ์เด่นตนจากคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม (หาได้จากคะแนนรวมจากแบบวัดเอกลักษณ์เด่นตน / จำนวนข้อ) แบ่งเป็น 4 ระดับคือ

ระดับที่มีความสับสนในบทบาทมาก	หมายถึง	ผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1 00 - 1 75
ระดับที่มีความสับสนในบทบาท	หมายถึง	ผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1 76 - 2 50
ระดับที่มีเอกลักษณ์เด่นตนดี	หมายถึง	ผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2 51 - 3 25
ระดับที่มีเอกลักษณ์เด่นตนดีมาก	หมายถึง	ผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3 26 - 4 00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1 นำหนังสือขออนุญาตในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ จากอธิการบดีมหาวิทยาลัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ ทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1 1 ค่าร้อยละ

1 2 ค่าเฉลี่ย

1 3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

2 1 การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ

2 2 การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค

3 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน

3 1 การทดสอบปัจจัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ t-test

3 2 การทดสอบปัจจัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มโดยใช้ One-Way ANOVA ในกรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของแอลเอสดี (LSD Method)

3 3 หาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียน โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product – Moment Coefficient Correlation

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
SS	แทน	ค่าผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
df	แทน	ขั้นแห่งความอิสระ (Degree of Freedom)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
P	แทน	ค่าของระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
*	แทน	ระดับนัยสำคัญ 0.05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการปรับตัวด้านการเรียนตามปัจจัยชีวทางสังคม

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนตามปัจจัยชีวทางสังคม

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับการปรับตัวด้านการเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 2 แสดงค่าร้อยละของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

	ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	50	21.7
	หญิง	180	78.3
	รวม	230	100.0
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ปานกลาง	139	60.4
	สูง	91	39.6
	รวม	230	100.0
ฐานะทางเศรษฐกิจ	ต่ำ	23	10.0
	ปานกลาง	193	83.9
	สูง	14	6.1
	รวม	230	100.0
บรรยากาศภายในครอบครัว	ปานกลาง	53	23.0
	ดี	177	77.0
	รวม	230	100.0

นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ มีทั้งสิ้น 230 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 50 คน คิดเป็น ร้อยละ 21.7 และเพศหญิงจำนวน 180 คนคิดเป็นร้อยละ 78.3

นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 60.4 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6

นักศึกษามีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางจำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 83.9 และมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1

นักศึกษามีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลางจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 และมีบรรยากาศภายในครอบครัวดีจำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 77.0

*หมายเหตุ ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบรรยากาศภายในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา สามารถแบ่งระดับได้เพียง 2 ระดับเท่านั้นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลาง และบรรยากาศภายในครอบครัวดีและปานกลาง

ตาราง 3 ระดับเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

เอกลักษณ์แห่งตน	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	S D	ระดับ
การรับรู้เวลา	1 43	3 86	3 00	42	ดี
ความมั่นใจในตนเอง	2 13	3 88	2 91	39	ดี
ความสามารถในการทำงาน	2 00	3 88	2 91	36	ดี
การเรียนรู้บทบาท	2 33	3 78	3 16	31	ดี
รวมเอกลักษณ์แห่งตน	2 34	3 78	3 00	30	ดี

จากตาราง 3 นักศึกษามีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน เท่ากับ 3 00 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า การรับรู้เวลา ความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการทำงาน และการเรียนรู้บทบาท อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละด้าน เท่ากับ 3 00, 2 91, 2 91, 3 16 และ 3 00 ตามลำดับ

ตาราง 4 ระดับบรรยากาศภายในครอบครัว ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

บรรยากาศภายในครอบครัว	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	S D	ระดับ
บรรยากาศภายในครอบครัว	2 40	5 00	3 99	48	ดี

จากตาราง 4 นักศึกษามีบรรยากาศภายในครอบครัว อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยของคะแนนบรรยากาศภายในครอบครัว เท่ากับ 3 99

ตาราง 5 ระดับการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้าน ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

การปรับตัวด้านการเรียน	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	S D	ระดับ
การปรับตัวในห้องเรียน	1 90	4 55	3 33	46	ปานกลาง
การปรับตัวนอกห้องเรียน	1 82	4 47	3 21	51	ปานกลาง
รวมการปรับตัวด้านการเรียน	2 11	4 51	3 28	44	ปานกลาง

จากตาราง 5 นักศึกษามีการปรับตัวด้านการเรียน รวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการปรับตัวด้านการเรียน รวมทุกด้าน เท่ากับ 3 28 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า การปรับตัวในห้องเรียน และการปรับตัวนอกห้องเรียน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3 33 และ 3 21 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการปรับตัวด้านการเรียน ตามปัจจัยชีวทางสังคม

2.1 การเปรียบเทียบนักศึกษาชายและหญิงกับการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่านักศึกษาชายและหญิงมีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านแตกต่างกัน ตามตารางที่ 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้าน ระหว่างนักศึกษาชายและหญิง

การปรับตัวด้านการเรียน	นักศึกษาชาย			นักศึกษาหญิง			t	p
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD		
ในห้องเรียน	50	3.45	40	180	3.27	48	2.75*	.006
นอกห้องเรียน	50	3.20	58	180	3.21	47	13	.893
รวมการปรับตัว	50	3.33	43	180	3.24	44	1.46	.140

จากตาราง 6 พบว่านักศึกษาชายและหญิง มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาชายมีการปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียนดีกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่การปรับตัวด้านการเรียนนอกห้องเรียนไม่มีความแตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้าน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านดีกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางหรือต่ำ ตามตารางที่ 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้าน ระหว่างนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน

การปรับตัวด้านการเรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			t	p
	ปานกลาง			สูง				
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD		
ในห้องเรียน	139	3.24	47	91	3.27	.42	1.81	.115
นอกห้องเรียน	139	3.10	43	91	3.09	.57	1.16	.086
รวมการปรับตัว	139	3.17	40	91	3.18	.45	1.14	.436

*หมายเหตุ ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งได้ 2 ระดับ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางกับนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจกับการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้าน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านดีกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางหรือต่ำ ตามตารางที่ 8

ตาราง 8 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้าน ระหว่างนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน

การปรับตัว ด้านการเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ในห้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	171	2	085	361	697
	ภายในกลุ่ม	53 580	227	236		
	รวม	53 751	229			
นอกห้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	353	2	176	804	449
	ภายในกลุ่ม	49 792	227	219		
	รวม	50 145	229			
รวมการปรับตัว	ระหว่างกลุ่ม	593	2	297	1 117	329
	ภายในกลุ่ม	60 293	227	266		
	รวม	60 886	229			

จากตาราง 8 พบว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันต่างกัน มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

2.4 การเปรียบเทียบบรรยากาศภายในครอบครัวกับการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้าน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวดี มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านดีกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลางหรือไม่ดี ตามตารางที่ 9

ตาราง 9 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านระหว่างนักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวต่างกัน

การปรับตัวด้าน การเรียน	บรรยากาศภายในครอบครัวปานกลาง			บรรยากาศภายในครอบครัวดี			t	p
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD		
ในห้องเรียน	53	3.11	.45	177	3.40	.45	4.075*	.000
นอกห้องเรียน	53	2.94	.47	177	3.29	.50	4.389*	.000
รวมการปรับตัว	53	3.03	.39	177	3.35	.43	4.736*	.000

*หมายเหตุ ตัวแปรบรรยากาศภายในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งได้ 2 ระดับ คือ บรรยากาศภายในครอบครัวดีและปานกลาง

จากตาราง 9 พบว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวดี มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านดีกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนตามปัจจัยชีวทางสังคม

3.1 การเปรียบเทียบนักศึกษาชายและหญิงกับเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ว่า นักศึกษาชายและหญิงมีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านแตกต่างกัน ตามตารางที่ 10

ตาราง 10 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านระหว่างนักศึกษาชายและหญิง

เอกลักษณ์แห่งตน	นักศึกษาชาย			นักศึกษาหญิง			t	p
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD		
การรับรู้เวลา	50	3.07	.48	180	2.97	.38	1.842	.067
ความมั่นใจในตนเอง	50	2.93	.45	180	2.89	.35	.662	.509
ความสามารถในการทำงาน	50	3.05	.34	180	2.83	.35	4.555*	.000
การเรียนรู้บทบาท	50	3.23	.29	180	3.13	.31	2.369*	.019
รวมเอกลักษณ์แห่งตน	50	3.07	.32	180	2.96	.29	2.766*	.006

จากตาราง 10 พบว่านักศึกษาชายมีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านสูงกว่านักศึกษาหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษาชายมีเอกลักษณ์แห่งตน ด้านความสามารถในการทำงาน ด้านการเรียนรู้บทบาทสูงกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

3.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้าน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6 ที่ว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางหรือต่ำ ตามตารางที่ 11

ตาราง 11 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เอกลักษณ์แห่งตน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง			ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง			t	p
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD		
การรับรู้เวลา	139	2.93	39	91	3.12	43	3.286*	.000
ความมั่นใจในตนเอง	139	2.85	31	91	2.99	47	2.491*	.007
ความสามารถในการทำงาน	139	2.81	34	91	3.05	34.3	5.163*	.000
การเรียนรู้บทบาท	139	3.12	29	91	3.23	32.4	2.638*	.005
รวมเอกลักษณ์แห่งตน	139	3.07	41.1	91	3.36	52.7	4.683*	.000

*หมายเหตุ ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งได้ 2 ระดับ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลาง

จากตาราง 11 พบว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีเอกลักษณ์แห่งตน รวมทุกด้านและในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

3.3 เปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจกับเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้าน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 7 ที่ว่า นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางหรือต่ำ ตามตารางที่ 12

ตาราง 12 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้าน
ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจ

เอกลักษณ์แห่งตน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การรับรู้เวลา	ระหว่างกลุ่ม	1 141	2	571	3 220*	042
	ภายในกลุ่ม	40 214	227	177		
	รวม	41 355	229			
ความมั่นใจใน ตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	158	2	079	506	603
	ภายในกลุ่ม	35 398	227	156		
	รวม	35 556	229			
ความสามารถใน การทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	215	2	108	814	444
	ภายในกลุ่ม	30 003	227	132		
	รวม	30 218	229			
การเรียนรู้ บทบาท	ระหว่างกลุ่ม	108	2	054	550	578
	ภายในกลุ่ม	22 374	227	099		
	รวม	22 483	229			
รวมเอกลักษณ์ แห่งตน	ระหว่างกลุ่ม	284	2	142	1 513	222
	ภายในกลุ่ม	21 288	227	094		
	รวม	21 572	229			

จากตาราง 12 พบว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เอกลักษณ์แห่งตน ด้านการรับรู้เวลา มีความแตกต่างกับนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ส่วนด้านอื่น ไม่มีความแตกต่างกัน จากนั้นทำการเปรียบเทียบรายคู่ของนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน ด้านการรับรู้เวลา โดยใช้วิธีการ LSD (Least Significant Difference) ผลตามตาราง 13

ตาราง 13 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนด้าน
การรับรู้เวลาของนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน

ฐานะทางเศรษฐกิจ	$\bar{X}$	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
		2 82	3 04	2 89
ต่ำ	2 82	-	22*	07
ปานกลาง	3 04	-	-	15
สูง	2 89	-	-	-

จากตาราง 13 พบว่ามีความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกับนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางในด้านรับรู้เวลา โดยนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางมีเอกลักษณ์แห่งตนด้านการรับรู้เวลาสูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

3.4 การเปรียบเทียบบรรยากาศภายในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้าน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 8 ที่ว่า นักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวดี มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลางหรือไม่ดี ตามตารางที่ 14

ตาราง 14 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านระหว่าง
บรรยากาศภายในครอบครัว

เอกลักษณ์แห่งตน	บรรยากาศภายในครอบครัวปานกลาง			บรรยากาศภายในครอบครัวดี			t	p
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD		
การรับรู้เวลา	53	2.70	40	177	3.09	388	6.368*	.000
ความมั่นใจในตนเอง	53	2.73	37	177	2.96	386	3.798*	.000
ความสามารถในการทำงาน	53	2.80	23	177	2.94	388	2.440*	.008
การเรียนรู้บทบาท	53	3.02	32	177	3.20	296	3.974*	.000
รวมเอกลักษณ์แห่งตน	53	2.94	36	177	3.26	489	4.366*	.000

*หมายเหตุ ตัวแปรบรรยากาศภายในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งได้ 2 ระดับ คือ บรรยากาศภายในครอบครัวดีและปานกลาง

จากตาราง 14 พบว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวดี มีเอกลักษณ์แห่งตน รวมทุกด้านและในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับการปรับตัวด้านการเรียนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับการปรับตัวด้านการเรียน รวมทุกด้านและในแต่ละด้านแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 9 ที่ว่า เอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการเรียน ตามตารางที่ 15

ตาราง 15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับการปรับตัวด้านการเรียนโดยรวม และแยกเป็นรายด้าน

เอกลักษณ์แห่งตน	การปรับตัว ในห้องเรียน	การปรับตัว นอกห้องเรียน	รวมปรับตัว ด้านการเรียน
การรับรู้	567*	645*	467*
ความมั่นใจในตนเอง	531*	593*	573*
ความสามารถในการทำงาน	464*	510*	346*
การเรียนรู้บทบาท	583*	551*	458*
รวมเอกลักษณ์แห่งตน	649*	695*	561*

จาก ตาราง 15 พบว่า เอกลักษณ์แห่งตน โดยรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับปรับตัวด้านการเรียนโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ✓

1 เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และบรรยากาศในครอบครัว

2 เพื่อเปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และบรรยากาศในครอบครัว

3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1 นักศึกษาชายและหญิง มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านแตกต่างกัน

2 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านดีกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางหรือต่ำ

3 นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านดีกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางหรือต่ำ

4 นักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวที่ดี มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านดีกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลางหรือไม่ดี

5 นักศึกษาชายและหญิงมีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านแตกต่างกัน

6 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางหรือต่ำ

7 นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางหรือต่ำ

8 นักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวที่ดี มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลางหรือไม่ดี

9 เอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ประชากร เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2547 จำนวน 476 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2547 ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกจากวิชาเอก ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 230 คน

วิธีดำเนินการ

1 สร้างแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ

2 สร้างแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว แบบสอบถามนี้สร้างโดย จริยกุล ตรีสุวรรณ (2542) โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับบรรยากาศในครอบครัวและสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยมีข้อคำถามทั้งทางบวกและทางลบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ชนิด 5 อันดับ ผู้วิจัยหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อได้ข้อที่มีอำนาจจำแนกสูง 20 ข้อ จากจำนวนข้อทั้งหมด 23 ข้อ และนำมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.9072

3 สร้างแบบสอบถามการปรับตัวด้านการเรียน แบบสอบถามนี้สร้างโดย ดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์ (2541) โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับการปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียน และนอกห้องเรียน โดยมีข้อคำถามทั้งทางบวกและทางลบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ชนิด 5 อันดับ ผู้วิจัยหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อได้ข้อที่มีอำนาจจำแนกสูง 37 ข้อ จากจำนวนข้อทั้งหมด 44 ข้อ แล้วนำมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.9212

4 สร้างแบบสอบถามเอกลักษณ์แห่งตน แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยดัดแปลงโดยอาศัยแนวแบบสอบถามเอกลักษณ์แห่งตนของ เนาวรัตน์ เหลืองรัตน์เจริญ (2541) มีข้อคำถามทั้งทางบวกและทางลบ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) ชนิด 4 อันดับ ผู้วิจัยหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อได้ข้อที่มีอำนาจจำแนกสูง 32 ข้อ จากจำนวนข้อทั้งหมด 43 ข้อ และนำมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.8788

การวิเคราะห์ข้อมูล

1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรที่ศึกษาจำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ บรรยายภาคในครอบครัว

2 เปรียบเทียบการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรที่ศึกษาโดยทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มโดยใช้สถิติ t-test และทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (Oneway Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของ แอลเอสดี (LSD Method)

3 เปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรที่ศึกษาโดยทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มโดยใช้สถิติ t-test และทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (Oneway Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีของ แอลเอสดี (LSD Method)

4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียน โดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1 นักศึกษาชายและหญิงมีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาชายมีการปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียนดีกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

2 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

3 นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

4 นักศึกษาที่มีบรรยาภาศภายในครอบครัวที่ดี มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านดีกว่านักศึกษาที่มีบรรยาภาศภายในครอบครัวปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

5 นักศึกษาชายมีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านสูงกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษาชายมีเอกลักษณ์แห่งตนด้านความสามารถในการทำงาน ด้านการเรียนรู้นับว่าสูงกว่านักศึกษาหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

6 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้าน สูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

7 นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางมีเอกลักษณ์แห่งตนด้านการรับรู้เวลา สูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

8 นักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวที่ดี มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้าน สูงกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

9 เอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

อภิปรายผล

1 จากการเปรียบเทียบการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามตัวแปร เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และบรรยากาศภายในครอบครัว อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน อาจเนื่องจากนักศึกษาชายและหญิงชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยมีวัยใกล้เคียงกัน โดยส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 17-19 ปี เป็นระยะวัยรุ่นตอนปลาย เป็นวัยที่สภาพร่างกายและอารมณ์ไม่คงที่ คืออยู่ระหว่างความเป็นเด็ก และความเป็นผู้ใหญ่ (วรภรณ์ ตระกูลสฤณี 2543 : 103) เมื่อนักศึกษาชายและหญิงได้เข้ามาศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ ให้เสรีภาพในการดำเนินชีวิต ให้อิสระในการแสดงออกของพฤติกรรมและความคิดเห็น ทำให้ นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งช่วยคลายแรงกดดันภายในจิตใจ ทำให้ สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมการแสดงออกได้เหมาะสม และจากระบบการศึกษาในปัจจุบัน พบว่า สถานศึกษาทุกระดับตั้งแต่ประถมศึกษา ถึงระดับอุดมศึกษาได้ให้ความสนใจและให้ความสำคัญแก่งานแนะแนวการศึกษา มีการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ในหลักสูตร เพื่อเป็นการช่วยเหลือ พัฒนาและส่งเสริมเด็กให้สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้อย่างมีความสุข มีการเตรียมตัวเด็กให้พร้อมก่อนที่จะก้าวเข้าสู่การเรียนในระดับมหาวิทยาลัย จึงเป็นเหตุให้นักศึกษาชายและหญิงมีการปรับตัวด้านการเรียนไม่แตกต่างกัน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับ รัตนา ศิริพานิช (2531 : 142) ที่ศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีการปรับตัวด้านการเรียนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สมศรี บุญอรุณรักษา (2539 : 69) ที่ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน คาทอลิก พบว่า นักเรียนชายและหญิงมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน

✳ เมื่อพิจารณาการปรับตัวด้านการเรียนเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาชายมีการปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียนดีกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 อาจเนื่องมาจากใน การวัดการปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียน ผู้วิจัยวัดจากพฤติกรรมกรเรียนในห้องเรียน เช่น การมี

ส่วนร่วมในการอภิปราย การเสนอความคิดเห็น การเป็นผู้นำกลุ่ม ซึ่งจะพบว่าโดยทั่วไปแล้วเพศชายจะมีลักษณะการเป็นผู้นำและกล้าแสดงออก มากกว่าเพศหญิงนั่นเอง

12 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานอาจเนื่องมาจากรูปแบบและประสบการณ์ด้านการเรียนในระดับมัธยมปลายมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ รูปแบบการเรียนในระดับมัธยมศึกษาจะมีอาจารย์คอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ระบบการเรียนการสอนเป็นในลักษณะของการเรียนแบบอาจารย์เป็นศูนย์กลาง แต่เมื่อนักศึกษาได้เข้ามาศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักศึกษาต้องวางแผนการเรียนด้วยตนเอง รวมทั้งคิดและตัดสินใจทุกอย่างด้วยตนเอง ฉะนั้นการเข้าสู่ระบบการเรียนในระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จึงเปรียบเสมือนการเริ่มต้นแสดงศักยภาพทางด้านการเรียนที่เท่าเทียมกัน คือ ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนเป็นแบบระดับอุดมศึกษา จึงเป็นผลให้นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีการปรับตัวด้านการเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐพล แนวจำปา (2540 100) ที่ทำการศึกษารื่องการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการสอบเทียบและจากโรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน ส่วน สุมาลี สุวรรณภักดี (2541 100) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาลในเขตภาคใต้สังกัดกระทรวงสาธารณสุขพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักศึกษา

13 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน อาจเนื่องจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จะต้องพักอาศัยอยู่ในหอพักที่ทางมหาวิทยาลัยจัดให้ ซึ่งมีสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคที่เหมือนกัน รวมทั้งค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ก็จะเกี่ยวกับเรื่องของการเรียน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงมากนัก และจากปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสนใจในการให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาที่มีปัญหาฐานะทางเศรษฐกิจ โดยการจัดสรรกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาให้แก่นักศึกษา จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ทั้งภาคเอกชน และมหาวิทยาลัยยังมีการมอบทุนการศึกษาให้แก่นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำอีกด้วย ทำให้นักศึกษามีโอกาสในการศึกษาเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นการลดภาวะกดดัน ทำให้นักศึกษา มีความพยายามและความมุ่งมั่นในศึกษาแล้วเรียนได้ดีขึ้น ดังนั้น นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน จึงมีการปรับตัวด้านการเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุคนธ์ทิพย์ หนูนพล (2544 111) ที่ทำการศึกษารื่องความเครียดและการปรับตัวของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ โรงเรียนผู้ใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่า นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีการปรับตัวด้านการเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของชาติชาย หมั่นสมัค (2542 139) ที่ศึกษาเรื่อง การปรับตัวของนักศึกษาโครงการสมทบพิเศษ คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่า นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันจะมีการปรับตัวแตกต่างกัน

1 4 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวที่ดี มีการปรับตัวด้านการเรียนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 เนื่องจากจากนักศึกษาที่มีบรรยากาศในครอบครัวดี สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวอบอุ่น บิดามารดา ให้ความรักรวมทั้งมีเวลาเอาใจใส่ พร้อมทั้งสนใจ และสนับสนุนในด้านการศึกษาเล่าเรียน สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กมีพัฒนาการไปในทางที่ดี มองโลกในแง่ดี รวมทั้งเห็นความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียน สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ง่าย ในทางตรงข้ามถ้านักศึกษายู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศในครอบครัวปานกลาง ซึ่งสมาชิกในครอบครัวอาจจะไม่มีความสนใจซึ่งกันและกัน เท่าที่ควร ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการปรึกษาหารือ หรือ บิดามารดามีเวลาดูแลเอาใจใส่บุตรน้อย สิ่งเหล่านี้ล้วนมีส่วนทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่น มองโลกในแง่ร้าย แยกตนเอง มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวด้านการเรียน จึงทำให้นักศึกษาที่มีบรรยากาศในครอบครัวที่ดี มีการปรับตัวด้านการเรียนสูงกว่า นักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลวรรณ ศิริอังกุล (2535 : 76) ที่ได้ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนในชุมชนแออัด เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายหญิงอายุระหว่าง 11-16 ปี จำนวน 534 คน ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศในครอบครัวที่อบอุ่น สามารถปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลางหรือไม่ดี

(2) จากการเปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามตัวแปร เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และบรรยากาศภายในครอบครัว อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

2 1 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายมีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านสูงกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 อาจเนื่องจากจากลักษณะพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และความคาดหวังของบิดามารดาที่มีต่อบุตรชายและหญิงแตกต่างกัน ดังที่ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 171) กล่าวว่า บิดา-มารดา โดยทั่วไปมักคาดหวังว่าเด็กชายควรเป็นเด็กที่มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่อ่อนไหวง่าย ส่วนผู้หญิงนั้นบิดามารดาจะคาดหวังว่าควรเป็นผู้ที่อ่อนโยน สุภาพเรียบร้อย ในสังคมไทยนั้นจะปกป้องและห่วงหาพันเด็กผู้หญิงมากกว่าชาย เช่น บิดามารดาจะอนุญาตให้บุตรชายไปไหนคนเดียว และไวใจมากกว่าผู้หญิงทำให้เด็กชายมีโอกาสได้แสดงออก และสามารถพัฒนาบุคลิกภาพ ด้านต่างๆ เช่น มีความเป็นผู้นำมีความสามารถในการทำงาน และมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่มั่นคงมากกว่าผู้หญิง จึงเป็นเหตุให้นักศึกษาชายและหญิงที่มีเอกลักษณ์แห่งตนแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิมนวล อันทะชัย (2532 : 63) ที่ศึกษาอัตมโนทัศน์ในนักเรียนมัธยมศึกษา โดยอัตมโนทัศน์นี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนทุกด้าน คือเป็นความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองทางด้านรูปร่าง ลักษณะความสามารถคุณค่าในตนเอง ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นปีการศึกษา 2532 จังหวัดอุดรธานี จำนวน 373 คน พบว่านักเรียนชายและหญิงมีอัตมโนทัศน์แตกต่างกัน

และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาชายมีเอกลักษณ์แห่งตนด้านความสามารถในการทำงาน และด้านการเรียนรู้บทบาทสูงกว่านักศึกษาหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแบบสอบถามที่ใช้วัดเอกลักษณ์แห่งตนด้านความสามารถในการทำงาน จะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความสามารถทางการเรียน เช่น ความสามารถในการทำงาน การส่งรายงาน ความรับผิดชอบในการทำงาน และการวางแผนก่อนการทำงาน ซึ่งพบว่าเพศชายและหญิงจะมีความแตกต่างกันด้านความสามารถในด้านต่าง ๆ ดังที่สุชา จันทน์เอม (2544 : 92) กล่าวว่า เพศชายจะมีแนวโน้มที่ดีเกี่ยวกับความสามารถด้านการคิดหาเหตุผล การวางแผน ความสามารถทางทักษะต่าง ๆ ส่วนเพศหญิงจะมีแนวโน้มที่ดีเกี่ยวกับความสามารถด้านภาษา ความจำ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เพศชายและหญิงมีความสามารถในการทำงานแตกต่างกัน นอกจากนี้การพัฒนาบทบาทของเพศชายและหญิงจะแตกต่างกันด้วย ดังที่ศรีเรือน แก้วกังวาล (2518 : 81) ได้กล่าวว่า เพศหญิงจะมีการพัฒนาบทบาทของตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือจากบุคคลรอบข้าง ขณะที่เพศชายจะพัฒนาบทบาทของตนเองจากความต้องการของตนเอง

2.2 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการแสดงถึงความสามารถด้านสติปัญญาของบุคคล ซึ่งเป็นผลรวมของความสามารถทุกด้านที่มีอยู่ในตัวบุคคล ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการคิด ตัดสินใจ เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองมีความเชื่อมั่นในตนเอง รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น สอดคล้องกับ คอสและเอลเลน (จริยกุล ตรีสุวรรณ 2542 : 29, อ้างอิงจาก Cross and Alen 1970) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์แห่งตนกับเกรดที่ได้รับในนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่านักศึกษาที่มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงจะเรียนได้เกรดสูงด้วย และวิมล สุวรรณมณี (2527) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีพฤติกรรมปกติ และมีมโนภาพแห่งตน ซึ่งมีมโนภาพแห่งตนนี้เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนทุกด้าน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตน

2.3 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน อาจเนื่องมาจากปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของบุคคลมีฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา สัมพันธภาพภายในครอบครัว สังคม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนนั้นเป็นกระบวนการมาตั้งแต่ วัยเด็กจนถึงสามารถค้นพบเอกลักษณ์แห่งตนได้ในวัยรุ่น เป็นการพัฒนาคูณลักษณะภายในของบุคคล โดยอาศัยรวบรวมประสบการณ์ในอดีตเพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งการมีเอกลักษณ์แห่งตนได้นั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับตัวบุคคลว่าสามารถตัดสินใจเลือกสิ่งที่เหมาะสมให้กับตนเองได้ มีการยอมรับตนเอง รับผิดชอบต่อหน้าที่ทางสังคม และมีการแสดงออกที่เหมาะสม ดังนั้นนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน จึงมีเอกลักษณ์แห่งตนไม่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างจากงานของสปริงเกอร์ (พวงสร้อย วรกุล 2522 : 25, อ้างอิงจาก Springer 1983) ได้ศึกษาพบว่า ความมั่นคงทางอารมณ์ของเด็กมีความสัมพันธ์อย่างมากกับฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว กล่าวคือ เด็กที่มาจากบ้านที่ยากจนมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมปาน

กลางหรือต่ำ จะเป็นคนที่มีอารมณ์ไม่มั่นคง มีปริมาณมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง โดยความมั่นคงทางอารมณ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนด้านความมั่นใจในตนเอง หมายถึงมีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถควบคุมพฤติกรรมและการแสดงออกของตนเองในด้านการแสดงอารมณ์ที่เหมาะสม

เมื่อพิจารณาเอกลักษณ์แห่งตนเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีเอกลักษณ์แห่งตนด้านการรับรู้เวลาสูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง บิดา-มารดาจะให้ความสนใจอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างใกล้ชิด มีสิ่งแวดล้อมและสัมพันธภาพภายในครอบครัวที่ดี จึงทำให้เด็กเติบโตมาด้วยสภาพจิตใจที่ดี มีพัฒนาการต่างๆ ที่เหมาะสม และจากแบบสอบถามที่ใช้วัดเอกลักษณ์แห่งตนด้านการรับรู้เวลา ส่วนใหญ่จะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในด้านการเรียนหนังสือ เช่น การส่งรายงานตามกำหนดเวลา การวางแผนการทำงานให้เสร็จลุล่วงตามเวลา นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง บิดา-มารดาจะให้ความสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาเล่าเรียนของบุตรและให้ความสนใจเมื่อเด็กมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน ซึ่งจะทำให้เด็กมีความสนใจในการเรียน เห็นคุณค่าของการศึกษา มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย เห็นความสำคัญของการส่งรายงานหรือการบ้านตรงตามเวลาที่กำหนด ส่วนนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำบิดา-มารดาอาจจะต้องเผชิญปัญหาเศรษฐกิจ ต้องดิ้นรนหว่ามหากิน มีความกังวลใจ จึงทำให้สนใจบุตรหลานน้อยลง เด็กจึงเติบโตมาด้วยสิ่งแวดล้อมหรือสัมพันธภาพในครอบครัวที่ไม่ดี และเด็กบางคนอาจจะต้องทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวด้วย จึงทำให้มีเวลาในการศึกษาบทเรียน ทำการบ้านหรือทำรายงานน้อยลง การส่งงานที่ได้รับมอบหมายจึงล่าช้าไม่ตรงตามเวลา ดังนั้นนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางจึงมีเอกลักษณ์แห่งตน ด้านการรับรู้เวลาที่สูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แต่อย่างไรก็ตามกลับไม่พบความแตกต่างระหว่างนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกับนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงนั้นส่วนใหญ่อุปการคามากไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนลูกเท่าที่ควร อาจเนื่องจากต้องทำงานหนักและมีหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบสูงจึงทำให้มีเวลาอยู่กับลูกน้อย บางครอบครัวลูกๆอาจจะต้องอยู่กับพี่เลี้ยงซึ่งอาจจะไม่เคร่งครัด หรือเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนไม่ดีเท่ากับบิดามารดา จึงทำให้เป็นเด็กไม่มีระเบียบวินัย ไม่สนใจศึกษาเล่าเรียน รวมทั้งใช้เวลาเที่ยวเตร่กับเพื่อน ไม่สนใจเวลาและไม่มองถึงอนาคตข้างหน้า ใช้เวลาผ่านไปอย่างไร้ประโยชน์ ดังนั้นถึงแม้เด็กจะมีฐานะความเป็นอยู่สูงแต่มีองค์ประกอบอื่นที่ไม่ดี เช่น สัมพันธภาพในครอบครัว ทศนคติต่อบิดามารดา นักศึกษาก็ไม่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนไปในทางที่ดีได้ เพราะการที่จะพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนได้นั้นต้องอาศัยประสบการณ์และปัจจัยอื่นๆร่วมด้วย

2.4 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวที่ดี มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศในครอบครัวดี จะได้รับการสนับสนุนจากบิดามารดาให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆในครอบครัว และมีอิสระใน

การแสดงความคิดเห็นซึ่งนอกจากจะเป็นการฝึกฝนในด้านความเป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในตนเองแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กสำรวจตนเอง ให้รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้นซึ่งเป็นการพัฒนาโครงสร้างของบุคลิกภาพ นอกจากนี้การที่บิดามารดาแสดงออกถึงความรักความห่วงใย และให้การยอมรับในตัวเด็กจะทำให้เด็กเติบโต มาพร้อมกับความรู้สึกที่ดีกับตนเอง ยอมรับและเห็นคุณค่าของตน ส่วนนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศในครอบครัวปานกลาง บิดามารดาอาจจะไม่ให้ความใกล้ชิดสนิทสนม ไม่แสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย และไม่สนใจทุกข์สุขของบุตร ทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพ มีการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม ขาดความไว้วางใจตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับตนเองในระดับต่ำ ขาดความมั่นใจในตนเอง ดังนั้นนักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวที่ดีจึงมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จริยกุล ตรีสุวรรณ (2542 : 73) ซึ่งได้ศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวต่างกัน มีเอกลักษณ์แห่งตนแตกต่างกัน

3 จากการหาความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่าเอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวด้านการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงว่านักศึกษาที่สามารถปรับตัวด้านการเรียนได้ดีจะมีเอกลักษณ์แห่งตนที่ดีด้วย ซึ่งหมายถึงนักศึกษาสามารถรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเองเป็นใคร มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบทางสังคมอย่างไร มีการยอมรับตนเอง มองเห็นคุณค่าและความสามารถในตนเอง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้นักศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสภาวะที่กดดันต่าง ๆ ได้ และตามแนวคิดของโคลัมและสไนก์ (เนนุช โรจนเลิศ 2533 : 127 , อ้างอิงจาก Comb and Snygg 1959 : 240-247) ที่กล่าวว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพอันเหมาะสมหรือมีการปรับตัวดีนั้นมักมองตนเองในทางบวก มีความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถและเห็นคุณค่าในตนเอง ส่วนบุคคลที่มีบุคลิกภาพไม่เหมาะสมหรือมีการปรับตัวไม่ดีนั้น มักมองตนเองในทางลบมีความรู้สึกว่าตนไร้ค่า ไม่มีความสามารถและไม่มั่นใจในตนเองด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้จึงทำให้ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว ซึ่งความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนทุกด้านดังนั้นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยที่สามารถปรับตัวด้านการเรียนได้ดี แสดงว่ามีเอกลักษณ์แห่งตนที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศรี บุญอรุณรักษา (2539 : 73) ที่ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเครือคาทอลิก ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองทางบวกสามารถปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ต่อตัวเองทางลบ

ข้อเสนอแนะ (สรุป)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อการปรับตัวด้านการเรียนและเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งพบว่านักศึกษาที่มีบรรยากาศภายในครอบครัวที่ดี จะมีทั้งการปรับตัวด้านการเรียนที่ดีและมีเอกลักษณ์แห่งตนที่สูงด้วย ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นความสำคัญของสัมพันธภาพและบรรยากาศภายในครอบครัว ที่บิดามารดาและบุคคลที่เกี่ยวข้องในครอบครัวเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน และส่งเสริมให้มีการปรับตัวที่ดีให้แก่เด็ก ดังนั้น บิดามารดาควรให้ความรักความเข้าใจแก่ลูก สร้างบรรยากาศภายในครอบครัวที่ดี เพื่อส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาตนเอง เป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์แห่งตนที่ดี และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะทำให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและเป็นการสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเท่านั้น แต่ในเรื่องเอกลักษณ์แห่งตน และการปรับตัวด้านการเรียนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาทุกคน ดังนั้นควรมีการศึกษาเอกลักษณ์แห่งตน และการปรับตัวด้านการเรียนโดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากสถาบันการศึกษาอื่นทั้งรัฐบาล และเอกชนซึ่งอาจมีลักษณะเอกลักษณ์แห่งตน และการปรับตัวด้านการเรียนที่แตกต่างออกไปจากผลการวิจัยในครั้งนี้

2.2 ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างในปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียน เช่น ระดับปีการศึกษา ทิศนคติต่อมหาวิทยาลัย ความสนใจในอาชีพ ความเครียด การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

2.3 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนและเอกลักษณ์แห่งตน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียน ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ช่วยให้สามารถศึกษาวิจัยเพิ่มเติมต่อไป เช่น การศึกษาผลระยะยาวของการปรับตัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมถึงการศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนอีก 3 ด้าน ที่ผู้วิจัยยังไม่ได้ศึกษา คือ 1) ด้านการพัฒนาบทบาททางเพศ 2) ด้านการพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้นำ 3) ด้านการพัฒนาอุดมการณ์ในชีวิตซึ่งเอกลักษณ์แห่งตนทั้ง 3 ด้านนี้ จะเริ่มพัฒนาในช่วงวัยรุ่นและเสร็จสิ้นสมบูรณ์เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา พึ่งเนตร (2537) การศึกษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับอัตลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นใน
โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง พิษณุโลก ปริญญาโท ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถ่ายเอกสาร
- กัณฑ์กนิษฐ เกษมพงษ์ทองดี (2546) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัย
พยาบาลราชชนนี จังหวัดนนทบุรี ปริญญาโท ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524) สุขภาพจิตในโรงเรียน กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหามงกุฎราชวิทยาลัย
- กุลวรรณ วิทยาวังศรีจุ (2526) สัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัว ปริญญาโท ภาควิชาสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อุดรธานี
- กัลยา สุวรรณแสง (2533) การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว กรุงเทพฯ รวมสาส์น ภาควิชา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เกียรติศักดิ์ ส่องแสง (2538) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบุคลิกภาพด้านการ
ปรับตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปริญญาโท ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ (2533) รายงานการวิจัยการศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการ
เรียนต่อ และการเลือกวิถีชีวิตของนักเรียน กรุงเทพฯ อรุณ
- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ (2519) วัยรุ่นและการปรับปรุงบุคลิกภาพ กรุงเทพฯ วัฒนาพานิช
- คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2515) การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจการปรับตัวและ
กิจกรรมในวิทยาลัยของนักศึกษาชั้น ป.ศ ปีที่ 2 ปีการศึกษา 2515 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนสูงและต่ำของวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปริญญาโท ภาควิชาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร
- จุมจินต์ สลัดทุกษ์ (2543) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญาโท ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- จริยกุล ดริสุวรรณ์ (2542) การศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย โรงเรียน
มัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพฯ ปริญญาโท ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- จำรัส บุญญานันต์ (2515) ศึกษาโนภาพแห่งตน ความวิตกกังวล และความต้องการสัมฤทธิ์ผล
ของนักเรียนที่ประพฤติคล้อยตามและที่ขัดกับสังคม ปริญญาโท ภาควิชาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

- ชิดกมล สังข์ทอง (2536) การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของวัยรุ่น ปรินญา นิพนธ์ ศศ ม กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- ชาติชาย หมั่นสมักร (2542) การปรับตัวของนักเรียนโครงการสมทบพิเศษ คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปรินญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- เชียรศรี วิวิธสิริ (2534) จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ กรุงเทพฯ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ณัฐพล แนวจำปา (2540) การปรับตัวของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพมหานคร ปรินญา นิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์ (2541) ผลของกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการปรับตัวด้านการเรียนของ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครวัง จ ตรีง ปรินญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ดวงใจ สานติกุล (2536) "โรคซึมเศร้าและโรคอารมณ์ผิดปกติรักษาหายได้ กรุงเทพฯ ศูนย์ หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ดวงเดือน ศาสตรภัทร (2535) การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาเด็ก กรุงเทพฯ ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก (2524) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับ สุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดุจเดือน พันธุมนาวิน (2538) "ระบบเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในเยาวชนไทย " จิตวิทยา 2(1) 76-96
- ณอมศรี อินทนนท์ (2530) การศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของวัยรุ่นที่อยู่ใน สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ปรินญานิพนธ์ กศ ม. กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ทรงศनिया กัลยาณมิตร (2530) เรียนเป็น กลวิธีการเรียนให้ประสบผลสำเร็จ กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธิดาภรณ์ เกษสุวรรณ (2541) การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีปัญหา การปรับตัวด้านการเรียนโรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 กรุงเทพฯ ปรินญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- นงนุช โรจนเลิศ (2533) การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียน วัยรุ่น ปรินญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่าย เอกสาร

- นภาพร เอื้ออุปถัมภ์ (2546) ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินญาณิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- นิภา นิธยาน (2530) การปรับตัวและบุคลิกภาพ จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต. กรุงเทพฯ โอ เอส พริ้นติ้งเฮ้าส์
- นันทวล อันทะชัย (2532) ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับการปรับตัวด้านความสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษาหญิง โรงเรียนมัธยมศึกษาชายและมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา จังหวัดอุดรธานี ปรินญาณิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- นิลวรรณ ศิริอังกุล (2535) สุขภาพจิตของนักเรียนในชุมชนแออัดเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ปรินญาณิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- นวลละออ สุภาพผล (2527) ทฤษฎีบุคลิกภาพ กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ (2541) ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นในเขต กรุงเทพฯ ปรินญาณิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ประณต เค้าฉิม (2526) จิตวิทยาเด็ก กรุงเทพฯ ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประธาน วัฒนวาณิชย์ (2525) ไม่อยากถ้อยอยากเรียนเก่ง กรุงเทพฯ ประกายพริกการพิมพ์
- ประสาธ อิศรปรีดา (2538) สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา มหาสารคาม โครงการตำรามหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ปราชญ์ลาปณ์ กัณเฑเณตร (2515) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ความเกรงใจ การปรับตัว กรุงเทพฯ คณะวิจัยการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530) สุขภาพจิตเบื้องต้น ตำราอุดมศึกษาโครงการส่งเสริมการแต่งตำราทบทวนมหาวิทยาลัย
- พงษ์สุดา รัตนมาตมงคล (2533) ทศนคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวของวัยรุ่น. ปรินญาณิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- พัชรา พันธุ์พัฒนกุล (2527) การเปรียบเทียบความสำนึกในบทบาทของตนเองและสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดพะเยา ปรินญาณิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2527) เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา พัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- เพ็ญศรี วรสมบัติ (2537) ความสัมพันธ์ระหว่าง ความเครียด สถิติปัญญา การสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมการเผชิญความเครียดในวัยรุ่นตอนต้น ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- พลาภรณ์ จันทร์ขาวเรียน (2539) สุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- พวงสร้อย วรกุล (2522) การศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพฯ และจังหวัดสงขลา ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2537) จิตวิทยาทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ เนติกุลการพิมพ์
- ภิญโญ สาร (2524) เรียนอย่างไรจึงจะเก่ง สัมภาษณ์วารสารวิชาการ วิทยาลัยครูนครราชสีมา
- มนูญ ดนะวัฒนา (2526) จิตวิทยาพัฒนาชีวิต พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ อักษรเจริญทัศน์
- มลิวดา ทรงวุฒิสีล (2526) จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น กรุงเทพฯ แสงจันทร์การพิมพ์
- ยุพิน นิสัยนัต์ (2515) การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจการปรับตัวและกิจกรรมในวิทยาลัยของนักศึกษา ปกศ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2514 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ของวิทยาลัยครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- รัชนี ลาซโรจน์ (2527) พัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ราตรี วงษ์สุวรรณ (2540) การศึกษาปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- รัตนา ศิริพานิช (2533) หลักการสร้างแบบสอวัดทางจิตวิทยาและทางการศึกษา กรุงเทพฯ เจริญวิทยการพิมพ์
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524) ครอบครัวยุคใหม่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วุฒิชัย จงคำนิกสีล (2538) การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและรายบุคคลที่มีต่อการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นปีที่ 1 โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม กรุงเทพฯ ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- วันดี ระเจริญ (2531) บุคลิกภาพและการปรับตัว กรุงเทพฯ ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูรำไพพรรณี
- วันเพ็ญ อายุการ (2512) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกถึงบุคลิกภาพเก็บตัวหรือแสดงตัวกับการยอมรับตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

- วินัดดา ปิยะศิลป์. (2540) การพัฒนาครอบครัว กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและ
ประสานงานสตรีแห่งชาติ
- วิมล สุวรรณเมณี (2537) การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
อาชีวศึกษาที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นกลุ่มและนักเรียนอาชีวศึกษาทั่วไป ปรินญาณินพนธ์
กต ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุณีย์ ชีรดากร (2522) จิตวิทยาการศึกษา กรุงเทพฯ ภาควิชาจิตวิทยา
และการแนะแนว วิทยาลัยครูพระนคร
- วราภรณ์ ตระกูลสมุทร (2537) ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความวิตกกังวลในการฝึก
ปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาล
เกื้อการุณย์ ปรินญาณินพนธ์ กต ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่าย
เอกสาร
- วราวัฒน์ ประสิทธิชัยกิจ (2537) การศึกษาการปรับตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน
โรงเรียนกีฬา จังหวัดสุพรรณบุรี ปรินญาณินพนธ์ กต ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ศึกษา พาหะมาก. (2532) พัฒนาการทางสติปัญญาและการปรับตัวของนักเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ
ปรินญาณินพนธ์ กต ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่าย
เอกสาร
- ศรีเรือน แก้วกังวาล (2518) จิตวิทยาพัฒนาการ กรุงเทพฯ แพร์พิตยา
- ศิริอร นพกิจ (2545) เอกลักษณ์แห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และจิตลักษณะบางประการของนักเรียนที่
มีพฤติกรรมปกติและนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา ปรินญาณินพนธ์ กต ม กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุคนธ์ทิพย์ หนูพล (2544) ความเครียดและการปรับตัวของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน
สายสามัญ โรงเรียนผู้ใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ปรินญาณินพนธ์ กต ม กรุงเทพฯ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุชา จันทน์เอม (2544) จิตวิทยาทั่วไป กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- สถิตย์ ภัทระ (2535) ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่น ปรินญา
ณินพนธ์ กต ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุนทรี รักความสุข (2543) การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการใช้เทคนิคแม่
แบบที่มีต่อการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรม
ราชชนนี จังหวัดชลบุรี ปรินญาณินพนธ์ กต ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุปราณี สนธิรัตน์ (2530) จิตวิทยาทั่วไป กรุงเทพฯ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- โสภา ชปิลมันต์ (2536) บุคลิกภาพและพัฒนาการ แนวโน้มสู่พฤติกรรมและการมีพฤติกรรม เบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์
- โสภาวดี บุญยฤทธิ์กิจ (2546) ภาวะสุขภาพจิตและการปรับตัวของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญาานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุภาณี เจียมศักดิ์ (2543) พฤติกรรมการปรับตัวในการศึกษาของนิสิตวิชาเอกพลศึกษาระดับ ปริญญาตรีคณะพลศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุภาพรรณ โคตรจรัส (2527) สุขภาพจิต จิตวิทยาในการดำรงชีวิต พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมคิด บุญเรือง (2516) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้น มศ 3 ในจังหวัดชลบุรี ปริญญา นิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สมคิด ไชยยันบรรณ (2510) การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพบางด้านของนักเรียนที่ความสามารถ ในการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ คม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- สมศรี บุญอรุณรักษา (2539) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นใน โรงเรียนคาทอลิก ปริญญาานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุมาลี สุวรรณภักดิ์ (2541) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล ในเขตภาคใต้ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ปริญญาานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สายฝน ควรรณดุง (2536) การศึกษาสถานะเอกลักษณ์ของวัยรุ่นตอนปลายในสถาบันอุดมศึกษา ปริญญาานิพนธ์ ศศ ม กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี (2540) ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัว กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ปริญญาานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ลำรวย ประไพศรีศรี (2544) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนในระบบไตรภาคของ การศึกษามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีสุรนารี จนครราชสีมา ปริญญาานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุรางค์ จันทรเอม (2527) จิตวิทยาเด็ก พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ อักษรบัณฑิต

- สุรพงษ์ ชูเดช (2534) ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญ
ของนิสิต ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ ถ่ายเอกสาร
- อุทัย หิรัญโต (2526) สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์
- อภิวัฒน์ วงศ์ข้าหลวง (2530) ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของนักศึกษา
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยานิพนธ์ ค ม
กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533) พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่เกี่ยวกับการรับรู้ค่าของการทำงาน
และการรับรู้คุณค่าของศาสนาในวัยรุ่นไทยภาคใต้ ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์ (2532) องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียน
วัยรุ่น สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- / Enkson, Enk H (1968) *Identity youth and crisis* New York W W Norton & company
- Frager, Robert J and Jame Fadiman (1984) *Personality and Personal Growth* 2nd ed New
York Herper&Row
- Kaplan, Louis (1959) *Mental Health and Human Relation in Education* NewYork Harper
and Brothers Pubishers
- Lazarus, Richard s (1961) *Adjustment and Personal* Mc Graw-Hill Book Comapany Inc
- Maslow A H (1970) *Motivation and personality* 2nd ed New York Harper and Row
Pubishers
- Mody, Niloufer (1995) "The Development of Ego Identity and Ethnic Identity in Asian Indian
Adolescence Living in American " *Dissertation Abstracts International* 55(10) · 4609
- Sandra Lee, Frucht (1995) "Family Interaction, Ethnic Identity and Ego Identity A study of
Mexican American Adolescence," *Dissertation Abstracts International* 56 (6) 3443
- Schiedel, Dan G & Marcia, James E (1985) "Ego Identity Intimacy, Sex, Role Orientation,
and Gender," *Dissertation Abstracts International* 21(1) 149-160

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

- 1 อ สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์
ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา
ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 3 อ ชญานุช ลักษณะวิจารณ์
ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร 5731, 5618

ที่ ศธ 0519 12/5954

วันที่ ๒๓ มิถุนายน 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวกาญจนา ศรีวรกุล นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา และ อาจารย์ชญา นุช ลักษณะวิจารณ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นางสาวกาญจนา ศรีวรกุล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จิระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดที่ 1
แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

1 เพศ

() ชาย

() หญิง

2 เกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

() ต่ำกว่า 2.00

() ตั้งแต่ 2.00 - 2.99

() ตั้งแต่ 3.00 - 4.00

3 ฐานะทางเศรษฐกิจ

() มีความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างลำบาก

() มีความเป็นอยู่อย่างพอมีพอกิน

() มีความเป็นอยู่อย่างสบาย

ชุดที่ 2

แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว

คำชี้แจง เมื่อนักศึกษาอ่านข้อความแล้ว กรุณาขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่นักศึกษาคิดว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

- จริงมากที่สุด หมายถึง ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักศึกษามากที่สุด
 จริงมาก หมายถึง ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักศึกษามาก
 จริงปานกลาง หมายถึง ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักศึกษาบ้าง
 ค่อนข้างไม่จริง หมายถึง ค่อนข้างไม่ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักศึกษา
 ไม่จริง หมายถึง ไม่ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักศึกษาเลย

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1	สมาชิกในครอบครัวของฉันต่างช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน					
2	สมาชิกในครอบครัวของฉันช่วยกันกำหนดกฎระเบียบเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตาม					
3	เมื่อสมาชิกในครอบครัวของฉันมีปัญหา					
4	ทุกๆ คนในครอบครัวจะช่วยกันหาทางแก้ไข					
5	บิดาต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ของครอบครัว					
6	สมาชิกในครอบครัวต่างมีความรู้สึกร่วมกันว่าสิ่งที่ได้ต้องทำให้ดีที่สุด					
7	สมาชิกในครอบครัวของฉันสนใจ เอาใจใส่ทุกข์สุขของกันและกัน					
8	ฉันต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว					
9	เมื่อมีความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัวทุกๆ คนในครอบครัวพยายามหันหน้าเข้าหากัน					

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
9	ฉันเป็นคนที่อยู่ในโอวาทของบิดา					
10	มารดาต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมในการเสนอ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ของครอบครัว					
11	สมาชิกในครอบครัวสนับสนุนและให้กำลังใจ ใจเพื่อให้ฉันประสบผลสำเร็จในการเรียน					
12	ฉันเป็นคนที่อยู่ในโอวาทของมารดา					
13	เมื่อครอบครัวมีปัญหาทุกๆ คนในบ้านช่วยเหลือ กันแก้ปัญหา					
14	เมื่อฉันมีเรื่องไม่สบายใจสมาชิกในครอบครัว ช่วยให้กำลังใจฉัน					
15	ทุกๆ คนในครอบครัวของฉันต่างรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของตน					
16	ฉันสามารถปรึกษาหารือเรื่องส่วนตัวกับ สมาชิกในครอบครัวได้					
17	ฉันแสดงความไม่พอใจทันทีเมื่อบิดามารดา ว่ากล่าวตักเตือน					
18	สมาชิกในครอบครัวของฉันทะเลาะเบาะ แว้งกัน					
19	ฉันเบื่อเมื่อต้องอยู่บ้านร่วมกับสมาชิกใน ครอบครัวในวันหยุด					
20	ในครอบครัวของฉัน ไม่มีใครสนใจซึ่งกัน และกัน					

ชุดที่ 3

แบบสอบถามการปรับตัวด้านการเรียน

คำชี้แจง เมื่อนักศึกษาอ่านข้อความแล้ว กรุณาขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่นักศึกษาคิดว่าตรงกับ
การกระทำของนักศึกษามากที่สุดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

เป็นประจำ	หมายถึง การกระทำของนักศึกษาทุกครั้ง
บ่อย	หมายถึง การกระทำของนักศึกษาเกือบทุกครั้ง
ปานกลาง	หมายถึง การกระทำของนักศึกษาเป็นบางครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง การกระทำของนักศึกษานานๆครั้ง
ไม่เคยเลย	หมายถึง การกระทำของนักศึกษานานครั้งมากหรือไม่เคยเลย

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อย	ปานกลาง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
	การปรับตัวด้านการเรียนในห้องเรียน					
1	ข้าพเจ้าตั้งใจฟังอาจารย์สอน ในขณะที่เรียน					
2	ข้าพเจ้านิ่งเหม่อลอยคิดถึงเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวกับ บทเรียนในเวลาเรียน					
3	ในเวลาที่อาจารย์สอน ข้าพเจ้าพยายามทำ ความเข้าใจเรื่องที่เรียน ก่อนสรุปใจความสำคัญ					
4	ข้าพเจ้าจดบันทึกสิ่งที่อาจารย์เน้นเป็นกรณี พิเศษ ขณะฟังคำบรรยาย					
5	ข้าพเจ้าซักถามบทเรียนในเรื่องเรียนที่เรียนไม่ เข้าใจในขณะที่อาจารย์สอน					
6	ข้าพเจ้าอดอดไม่กล้าซักถามอาจารย์ในเรื่องที่ เรียนไม่เข้าใจ					

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อย	ปานกลาง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
7	ข้าพเจ้าไม่ชอบซักถามอาจารย์แม้จะไม่เข้าใจก็ตาม					
8	ข้าพเจ้าซักถามจนเข้าใจเมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับงานที่อาจารย์มอบหมาย					
9	ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นในการตอบคำถามอาจารย์ในเรื่องที่เกี่ยวกับบทเรียนในขณะที่อาจารย์สอน					
10	ข้าพเจ้ากลัวตอบคำถามของอาจารย์ไม่ได้					
11	ข้าพเจ้าไม่กล้าตอบคำถามของอาจารย์ในเรื่องที่เกี่ยวกับบทเรียนแม้ว่าจะตอบได้ก็ตาม					
12	ข้าพเจ้ามีความมั่นใจในการตอบคำถามของอาจารย์					
13	ข้าพเจ้ากล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลเมื่อไม่เห็นด้วยกับกลุ่ม					
14	เมื่อข้าพเจ้าทำงานกลุ่มข้าพเจ้าไม่แสดงความคิดเห็นใดๆทั้งสิ้น					
15	ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการอภิปรายขณะที่เรียนในห้องเรียน					
16	ขณะที่เรียนข้าพเจ้าไม่กล้าแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับเพื่อน					
17	ข้าพเจ้าไม่กล้าสบตาเพื่อนๆเมื่อออกไปรายงานหน้าชั้นเรียน					
18	ข้าพเจ้ายืนหลบข้างหลังเพื่อนๆเมื่อออกไปแสดงหน้าชั้นเรียน					
19	ข้าพเจ้าลุกออกไปทันที เมื่อครูเรียกให้ออกไปรายงานหน้าชั้นเรียน					
20	เพื่อนๆ ชมข้าพเจ้าว่าพูดได้ชัดเจนไม่ตะกุกตะกักในการพูดหน้าชั้นเรียน					

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อย	ปานกลาง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
	<u>การปรับตัวด้านการเรียนนอกห้องเรียน</u>					
21	ข้าพเจ้าบันทึกการเรียนลงในปฏิทินการศึกษา ล่วงหน้า ในแต่ละสัปดาห์					
22	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ล่วงหน้า					
23	ข้าพเจ้าแบ่งเวลาสำหรับทบทวนบทเรียนที่เรียน มาแล้ว ในแต่ละวัน					
24	เมื่อมีเวลาว่าง ข้าพเจ้าใช้เวลาหมดไปในการคุย กับเพื่อนๆ					
25	ขณะอ่านหนังสือ ข้าพเจ้าขีดเส้นใต้ข้อความ สำคัญๆ ที่ครูเน้นเป็นกรณีพิเศษ					
26	หลังจากที่ข้าพเจ้าอ่านหนังสือ ข้าพเจ้าสามารถ สรุปเป็นคำพูดของตนเองได้					
27	ข้าพเจ้า หลีกเลียงการอ่านบทเรียนที่เข้าใจยาก					
28	ข้าพเจ้าจับใจความสำคัญของเรื่องที่ไม่ได้ อ่าน					
29	ข้าพเจ้าจดบันทึกย่อขณะทบทวนบทเรียนทุกวัน					
30	ข้าพเจ้านำข้อมูลที่ได้บันทึกจากการฟังคำ บรรยายมาสรุป ทบทวนใหม่					
31	ข้าพเจ้าสรุปทบทวนบทเรียนเฉพาะเวลาใกล้ๆ สอบ					
32	ข้าพเจ้า่วงนอน ในขณะที่ทบทวนบทเรียน โดย การอ่านอย่างเดียว					
33	ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายแม้ว่างาน นั้นจะยากก็ตาม					
34	ข้าพเจ้าส่งงานตรงตามกำหนดเวลา					
35	ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด					
36	ข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง					
37	ข้าพเจ้าทำงานแบบผัดวันประกันพรุ่ง					

ชุดที่ 4

แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

คำชี้แจง เมื่อนักศึกษาอ่านข้อความแล้ว กรุณาขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่นักศึกษาคิดว่าตรงกับ
กับการกระทำของนักศึกษามากที่สุดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

จริงที่สุด	หมายถึง	เหตุการณ์ตามที่กำหนดเป็นประจำบ่อย ๆ หรือทุกครั้ง
จริงบ้าง	หมายถึง	ถ้าเกิดเหตุการณ์ตามที่กำหนดบางครั้ง
ไม่จริง	หมายถึง	ถ้าเกิดเหตุการณ์ตามที่กำหนดน้อยมาก
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ถ้าไม่เคยเกิดเหตุการณ์ตามที่กำหนด หรือแทบจะไม่เคยเกิดเลย

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริงบ้าง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1	ข้าพเจ้ามักจะเตรียมตัวดูหนังสือมาแต่เนิ่น ๆ				
2	เมื่อตั้งกำหนดเวลาที่จะทำงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งให้เสร็จ ข้าพเจ้าจะพยายามทำให้ได้				
3	เมื่อได้รับมอบหมายงาน ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นข้าพเจ้า จะต้องพยายามทำให้เสร็จทันตามเวลา				
4	ข้าพเจ้าเตรียมตัวทำงานที่ได้รับมอบหมายแต่เนิ่น ๆ เสมอ				
5	ข้าพเจ้าคิดวางแผนอนาคต ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ไว้แล้ว				
6	ข้าพเจ้าชอบพลัดวันประกันพรุ่ง				
7	ข้าพเจ้ามักส่งงานช้ากว่าที่กำหนด				
8	เมื่อข้าพเจ้าทราบว่ามีใครมาพูดถึงข้าพเจ้าในทางไม่ดี และไม่เป็นความจริงข้าพเจ้าจะชี้แจงหากมีโอกาสที่ เหมาะสม				
9	ในการประชุม ข้าพเจ้ากล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่อ หน้าผู้อื่น				
10	ในห้องเรียนเมื่ออาจารย์ถาม ข้าพเจ้าจะเป็นคนหนึ่งที่ ตอบอาจารย์				

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริงบ้าง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
11	ข้าพเจ้าจะเสนอตัวเป็นตัวแทนกลุ่ม หรือ ตัวแทนห้อง ในการแสดงหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ				
12	ข้าพเจ้ามั่นใจว่าตนเองไม่เคยหยิบของผู้อื่นโดยไม่ขอ อนุญาตก่อน				
13	ข้าพเจ้าจะรู้สึกกลัวที่จะต้องใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต				
14	ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าโกรธ ข้าพเจ้าจะนินทาหรือแสดง กิริยารุนแรงเช่น เดินกระพือเท้าตะโกนเสียงดัง ใช้วาจา หยาบคาย ฯลฯ				
15	ข้าพเจ้าพยายามทำในสิ่งที่ตรงข้ามกับคำสอนของ ผู้ใหญ่				
16	ข้าพเจ้ามักจะทิ้งขยะไม่เลือกที่				
17	ข้าพเจ้าชอบล้อชื่อพ่อ-แม่เพื่อน				
18	ข้าพเจ้าคิดว่าตัวเองเป็นคนที่มีความสามารถในการ ทำงานได้ทุกอย่าง				
19	งานของข้าพเจ้ามักจะได้รับคำชมเชยจากอาจารย์				
20	ข้าพเจ้าจะใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงาน ขึ้นหนึ่ง ๆ				
21	ข้าพเจ้าสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตัวเองได้				
22	แม้ว่างานที่ได้รับมอบหมายจะยากลำบากสักเพียงใด ข้าพเจ้าก็ไม่ทอดทิ้ง				
23	งานที่ข้าพเจ้าส่งอาจารย์มักได้รับการแก้ไข				
24	ข้าพเจ้ามักถูกคนรอบข้างตำหนิ ว่าเป็นคนเกียจคร้าน				
25	ข้าพเจ้าไม่สามารถทำงานได้สำเร็จถ้าไม่ได้รับความ ช่วยเหลือจากเพื่อน				
26	ข้าพเจ้ามีความสามารถในการทำงานต่ำกว่าเพื่อน ๆ ทุกด้าน				
27	เวลาว่างข้าพเจ้าจะหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่ตนเอง สนใจ				
28	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมของทางมหาวิทยาลัย				

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริงบ้าง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
29	ข้าพเจ้าช่วยทำงานบ้าน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง				
30	ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนและพยายามที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ				
31	ข้าพเจ้าตั้งใจทำการบ้านและอ่านหนังสือ เพื่อให้ได้เกรดที่ดี				
32	ข้าพเจ้าตั้งใจมุ่งมั่นในการกระทำทุกอย่างในชีวิตให้ดี เพื่อที่จะได้รับความสำเร็จในอนาคต				
33	เมื่อเพื่อนหรือผู้ใหญ่ดักเตือนข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะปรับปรุงสิ่งที่บกพร่องทันที				
34	ข้าพเจ้ารู้สึกปรับตัวได้ยากเมื่อต้องอยู่หอพัก				

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร 5731, 5618

ที่ ศร 0519 12/595๕

วันที่ ๑3 มิถุนายน 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวกาญจนา ศรีวรกุล นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 จำนวน 210 คน แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวกาญจนา ศรีวรกุล ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

/๑๓๕

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ-ชื่อสกุล	นางสาวกาญจนา ศรีวรกุล
วันเดือนปีเกิด	10 กันยายน 2519
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	985 ต ท่าแร่ อ เมือง จ สกลนคร 47230
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	พยาบาลวิชาชีพ แผนกผู้ป่วยหนัก
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	แผนกผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ สุขุมวิท 1 แขวงคลองเตย เขตวัฒนา กรุงเทพฯ
ประวัติการศึกษา	
พ ศ 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ ศ 2542	พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเชนต์หลุยส์
พ ศ 2538	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล จ สกลนคร
พ ศ 2535	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล จ สกลนคร
พ ศ 2529	ประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเชนต์โยเซฟ ท่าแร่ จ สกลนคร